

67915

Uc 4864

DONUM
FRIDERICI WILHELMII IV.
REGIS AUGUSTISSIMI
DIE 15. SEPT. 1847.
—
EX BIBLIOTH. STEPH. MEJAN
COMITIS.

Biblioteka Jagiellońska

sidr0013397

Uc 4864

Ioachimi Pastorii
FLORVS POLONICVS
 seu
 Polonicae Historiae
Epitome Nova.

LVGD. BATAVOR.
 Apud Franciscum Hegerum. A.^o 1641

FLORI POLONICI
Seu
POLONICÆ HISTORIÆ
EPITOME NOVA
Authore
IOACHIMO PASTORIO.

Editio secunda
à mendis repurgata.

LVGD. BATAVOR.
Apud FRANC. HEGERYM,
ANN. MDC XLII.

ms 631268

VIRTVTIS IVXTA

ET

STEMMATICIS

Ornamentis Illustri

PETRO DE LACHOVVCE

SIENIVTAE,

Cobellini, Plessoviae, Zdunorum &c.

DOMINO S.

NON mihi sollicite, ut arbitror, dicenda causa est, cur libellum hunc Tibi, Illustris Domine, dedicatum veniam. Historia gentis Polonae est, cujus Te. proceribus pridem & Natalium & fortunae tuae splendor inseruit. Concinnata est à me; dum olim adolescentiae Tuae studiis admotus, id praecipue curae habui, ut

* 3 à qui-

à quibus vitam hausisses, ab iisdem
exempla vitæ virtutumque accipe-
res. Nimirum à Majoribus Tuis,
quorum antiqua decora & res præ-
clare gestas Tibi coram memorare
aliquando solitus, nunc publico in
literati orbis theatro, compendio
traditas exhibeo. Leges hic sub-
inde *Conarscios, Firlejios, Sborovios,*
quorum omnium sanguis es. Et
Paterni nominis plura haberes
monumenta, si Russorum rebus di-
cendis idonea se ingenia applicui-
sent. Sed infeliciores hic illi Polo-
nis, quibus in Majorum regredien-
tibus tempora, saltem aliquot se-
culorum ratio utrumque constat.
Nam antiquiora itidem vetustas
rapuit, à nullo indigenarum, ob
communem Septentrioni olim li-
terarum incuriam, transmissa ad
posteritatem. Nec exteris memo-
rantur, nisi neglectim & fere tum
tantum, cum inde suorum gloriæ
lumi-

luminis aliquid foenerari conantur.
Sed & talia è monumentis illorum
eruere non indecori laboris fuerit,
& tentarunt quidam non peniten-
do successu: majora tamen præsti-
turi, si vel libros vel subsidia alia
habuissent, quæ nunc, aucta litera-
rum luce, nonnullis suppetunt. Nec
ego ab his omnibus satis paratus
mihi videor, & si essem, juxta ta-
men ad id negotium longo opus
fuerit otio, quod nunc equidem
aliis studiis vacanti nimis exiguum
suppetit. Majoris tamen imposte-
rum potiundi spe sustentor, quæ si
non fallit, conquirendis deinceps
cæteris, quæ nostræ ætati propiora
ad complementum hujus operis
desunt, diligentius incumbam, pa-
rique, si valetudo & judicia melio-
rum voto responderint, conatu
prosequar. Tu interim, Illustris
Domine, ista à me accipe, si minus
genio suo severioribus aliis placere
* 4 meren-

merentia, Tibi tamen, ut spero,
placitura, vel ob Authorem, ejus-
que pronissimum in gloriam Polo-
norum & Tuam affectum. Vale.
Scribeb. Lugd. Batav. incunte anno
mill. sexcentesimo quadagesimo
primo, quem cœptis Tuis auspi-
catissimum precor

TIBI

Addictissimus

IOACHIMVS PAST.

M. D.

IN

FLORVM POLONICVM,

Eruditissimi & disertissimi Viri.

IOACHIMI PASTORII.

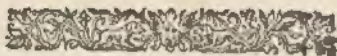
Med. Doct.

S Lævia dum primis, Pastori, ducis ab annis,
Et Lethi cineres exuviasque tui;
Et Craci imperium, magni incunabula Regni,
Tanta sub Arctoi fidere nata poli;
Tot formidatos, Bellona fulmina, Reges,
Nomina tot, nostris non temeranda modis;
Externum nil Roma legit. Se spectat in illis,
Uloquinq; operis, materiemque sui.
Mactenus & solos tantum mirata Quiritis,
Fassa sibi est populum se reperisse patrem.
Et pariter se resque stupet; diomque omnia landat,
Omnia Romana sunt, ait, ista manus.

MARCVS ZVERIVS BOXH.

* 5

PRO-

PROOEMIUM.

POLONORVM natio, vetustissimis seculis communi Sarmatarum sub nomine cognita, postquam ab immensa horum & non capiente se amplius turba discescit, magis etiam, quam antea, fortitudine Martiisque operibus enituit. Formidata semper vicinis remotisque populis, multis etiam sat diu dominata, à nullo, nec Romano quoque, qui Orbi quondam imperare gloriabatur, subacta. Quin & ipsi huic, ut expressis virtutum vestigiis, sic quadam imprimis Genii similitudine comparari merita. Quem à primo ortu, ad bella, & res gerendas ita unice compositum habuit, ut, exemplo veteris Romæ, literato etiam otio nonnisi serius assuescere potuerit. Vnde factum, ut, quem admodum triumphos alienos, & quos

PROOEMIUM.

hos comitari solebat, externam scribentium industriam, felicibus semper armis arcuit: ita ipsa artium diu negligens & experts, res Majorum & suas nonnisi memoria ac narratione familiarisci ret traderet: externis vero gentibus victoris potius & irruptionibus, quam libris innotesceret. Equidem ante Jagellonem paucissimos hic literis eruditos novimus: certe unum tantum, qui sacra suorum posteritati tradere aggressus sit, Vincentium Cadlubcum; Virum ob antiquitatem, laboremque à nullo ante tentatum, venerabilem, quanquam alioqui Romane sacundia cultu, seculi sui vitio, minus nitescentem. Sed post Jagellonem, institutamque ab hoc Cracovia disciplinarum officinam, subiit major animorum cultura, adeoque cum renascentium passim literarum luce crevit, ut & superiori seculo hac terra tulerit, & nostro etiamnum ferat ingenia, eruditione, imprimis florida illa, & vita reque

PROOEMIUM.

busque agendis aptiore, ad miraculum usque culta. Nec paucos etiam, qui res patrias decoris laboribus componerent illustrarent, etas hac posterior profudit. Præter ceteros, quos silentio hic veneror, Martinum Cromerum, Varmiensem Antislitem dedit, virum ut loco illustrem, ita nulli historicorum seculi sui secundum, sive peritiam rerum, sive elegantiam Romani sermonis spectes. Quam utramque clare ostendunt annales ejus, magna industria elaboratum & perpetua laude dignissimum opus.

Enimvero quia & extat jam rariùs, & diffusa orationis profluentia grandius est, quam ut ab omnibus parari vel legi possit; incescit & aliis ante me, & mihi post illos studium, contrahendi, qua ille operosus diduxit, in compendium, simulque eadem brevitate, que post illum in Polonia acta essent, attextendi. Eam ego operam ante quadriennium, cum
forte

PROOEMIUM.

forte à lectione melioris avi scriptorum recentior essem, aggressus, ad exitum Sigismundi Augusti, qui ultimus Jagellonidum masculorum fuit, deduxi: magis tamen id, quicquid esset, privato quorundam usui, quam luci publicæ destinans. Quam revereri ego, ut par est, semper solitus sum, & ut sustinere queat hoc, quod jam verecundia custodiam effringit, maxime metuo. Nimisne formidolosum me ingenium aut tenuitatis conscientia faciat, nescio: sed multos profecto fore censors, multa & hic jam nunc video censuris opportuna: nec temere forsitan repertura veniam apud inhumaniores, & quibus aliena sugillare volupe est. Multis non placebit ipsa, qua maxime placere volui, brevitatis; quod desiderium alicubi legentis non explebit. Sed forsitan idem, si fuisset prolixior, brevior me voluisset. Ita enim plerumque præsentia in fastidio: qua desideramus, in laude sunt: nec facile
quid

PROOEMIUM.

quid mediocre, utui sit, videtur omnibus. Plures, opinor, brevitatem non culpabunt, sed vellent se junctam à vitiis suis: obscuritate nempe, & incondita ex re una in aliam desultatione. Obscuritatis accusatoribus, quod opponam, non habeo, præter difficultatem rei, maximis etiam ingenis agnitam. Rarissimis profecto datum, nullo perspicuitatis damno, paucis verbis multa complecti posse. Nec pictor facile parva in tabula homines sexcentos aque expressos & cunctis oculo obvios dederit, quam si singulis tabulis singulos depingat. Et quis credat nuce inclusum Magni Homeri opus, aque facile legi fuisse, quam aliquot arborum corticibus descriptum? Iam compagem scripti, si alicubi solutior videbitur, argumenti iidem ratio merito defenderet. Si Flori aliorumque exemplo, per bella tantum vel seditiones domesticas voluisssem decurrere, rem unam uno capite tradidisset, fuissetque sine salebris oratio.

PROOEMIUM.

oratio. Nunc quia Regum vitam fati-
Etque omnia, certe sciri digniora, me-
morare decreveram, in eadem sepe
pagina de nuptiis & funeribus, de co-
mitiis pugnisque agendum, trajicien-
dusque subinde à Vistula ad Tanaim,
à Smolensco Cracoviam stylus fuit.
Genus dicendi, quod secutus sum, non
excusabo hic multis: frustra enim se-
cero. qui scio, suum cuique & esse &
placere; & prout quodque ex alienis
ad suum accesserit, ita assimari. Casti-
tatis quidem Romane, quantum potuit,
ratio habita est. Sicubi asperiusculum
quid, aut insolens occurreret, damnavi
non prius velim, quam Florum, atque
inprimis laudatissimum historicorum
Tacitum consulueris. Qui noviter cum
mihi & cum cura lectus, sua subinde
aliqua etiam non quererem adpersit.
Quod publice hic profiteor, ne me alie-
na pro meis venditare credas, aut pro-
taciis aliqua carpas tanquam mea.
Ceterum Latinis auribus ut tanto ma-
gis

PROOEMIUM.

gi me attemperarem, placuit etiam nomina quadam Polonica nonnihil ad molliorem Romanam desletere. Quod quia Cromero quoque non raro factitatum, exemplo hujus laudari, saltem excusari merebitur. Sed prater cetera, laceissent hic, nisi fallor, ungues censorios sententiae, quibus scriptum hoc alicubi intertextum cernitur. Alia frigidiuscula, alia & loco alieniore inserta videbuntur. Nec mihi sane omnes placent, jugulassentque nonnullas, nisi familiares, quibus minus displicuerant, intercessissent. Qui idem, ut meam in aliis etiam severitatem restringerent, in antiquorum recentiorumque quibusdam, laudatis alioquin; scriptis, nonnulla reperiunt agebant, rigidioribus judicis minus satisfactura, nisi praevalida eorum, qui scripssissent, autoritas, censors timidos, & cencendorum vel ritus faceret honesta. Praeterea in magnis plerorumque operibus commodior quibuscumque sententis vel

locus

PROOEMIUM.

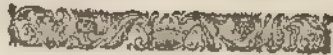
locus vel latebra datur: cum potissimum sermones aliorum identidem referant, qui gemmas ejusmodi promissime recipiunt, usdemque lucus & dant & debent non parum. Nobis in arcto magis labor fuit, & si qua ingenui imbecillitas commisit notari digna, ea in proptulo & ad cuiusvis oculi rectum libelli exilitas exponit. Concionem vix unam inferere permisi mihi; nec alia, quae ceteris contingere, habere licuit adimacula, quibus se erigeret stylus. Quo majori jure, mihi, qui laudem ex his non affecto, veniam saltem debere cenfeo. Parvum in istud, quantumcunque est, libere licet pronuncies. Tale enim etiam Autori videtur. Nec diversum de hoc credere te jubeat libelli fons, praeclaro floridissimi historicorum nomine superba. Nulla enim aequanda gloria spe, sed solam ob brevitatis similitudinem, quae alios quoque ad idem faciendum induxit, titulus hic praescriptus est. De fide historiae,

quam

PROOEMIUM.

quam alii autores in frontispiciis libro-
rum praestruere sibi conantur, minus
mihi laborandum existimo: qui & in-
gemo, ut sciunt omnes, qui me norunt,
utaeque institutio, a studus parium
alienissimus sum: & hic cum religiose
aliorum, quibus fides habetur, vestigia
presserim, illorum autoritate, adver-
sus falsi suspicionem, tutus, opinor, ero,
certe esse mereor. Vale.

THIVA-

THVANVS

LIE. LVI. Histor.

Vltra Vistulam, qui limes est
Germaniae Orientem versus,
late jacent Sarmaticae, Euro-
pae prima, deinde Asiatica, ad Septen-
trionem porrectae, quae Tanais fluvio &
Maotide palude discriminantur. In Eu-
ropae Poloniae regnum situm est,
quod etiam citra Vistulam, versus oc-
casum ad Oderam seu Viadrum usque
protenditur, & Pomeraniam ac Prus-
siam, amplissimas Polonicae dittonis be-
neficiarias provincias (quonquam &
easdem Imperium Germanicum sibi
vindicat,) Poloniam denique proprie
dictam, a qua toti regno nomen, inter
Vistulam & Oderam amplectitur To-
tum igitur regnum ab Oderam ad Vistu-
lam & a Vistula ad Borysthenem, hodie
Niepe-

Nieperum dictum, à Pontu Euxino ad mare Balticum, ab extremis Lithuanorum finibus ad Moscorum & Suecorum usque limites extenditur.

In Europae Sarmatia spatio maxima ac frequentissima regiones moribus ac lingua differentes, Polonia, Prussia, Masovia, Samogitia, Livonia, Lithuania, Volhynia, Podolia, in unum fortissimam regni corpus coaluerunt. Polonia, cui à Pole nomen, quod vocabulum planticem & venationem sonat, eo quod plana majori ex parte provincia & venationibus exercendis opportuna sit, in Majorem & Minorem dividitur, & ab occasu Oderam habet, & trans Oderam, Germaniam omnium Europae provinciarum maximam: à meridie Pannonias: ab ortu Lithuaniam respicit. Regio ferax, oppidis ac vicis & castellis frequens, fluvius crebris irrigua, & adhuc generosa nobilitate abundans; quae armorum curam fere cum literis conjungit. Itaque & re-

gio

gionum visendarum gratia, Nobiles ac primores Adolescentes crebro Latres paternos deferunt, & magnam secum Doctrinae copiam & optimarum rerum usum non mediocrem, ex peregrinationibus collectum, donum referunt. Slavica Lingua utuntur, ut & in Germania Boemi, Silesii & Moravi; à Slavis è Roxolania populis profecta, qui circa Attila, Hunnorum Regis, tempora, vacuas Vandalorum sedes occupasse, & in interiorem Germaniam victricia arma intulisse memorantur. Ab eis, ut genus, sic lingua propagata, hodie quam latissime per Septentrionem & Orientem patet: eaque fere, prater eos, quos dixi, Vinds, Baltico mari vicina gentes, Pomerani, Lusatii, Roxolani, Mosci, quorum non solum in Europa, sed etiam in Asia latissimum est Imperium, Circassi etiam Quinquemontani ad Pontum habitantes, Rasciani, Masii

Masi, Scirviani, Bulgari, Bosnienses
in Illyrico, Dalmata, Istri, Carnio-
lani ac denique Carinthus utuntur.

Sabellicus Ennead. 8. lib. 2.

Slavos, prohibent, à Cimmerio
Bosphoro, è Darmatia & Russia bipar-
tito eggressos. Partem unam ad dex-
tram deflectisse Septentrionem ver-
sus, scissamque in duos populos Bohe-
mos & Polonos, cum hos Lechus, illos
Cechus fratres ducerent. Alteram
transmisso Istro, secundum Savum am-
nem, ad Dalmatiam usque, sedes te-
nuisse, nihil mutato nomine. Occupa-
runt autem relictas à Vandalis sedes
Hispaniam petentibus.

Primo

Principum Regumque Polono-
rum series.

Lechus.	pag. 1	Boleslaus Audax. 36
Palatin XII.	3	Vladislaus Herman-
Cracus.	4	nus. 44
Lechus II.	6	Boleslaus III.
Vanda Virgo.	7	al. Cr.vousti. 49
X II. Palatin.	8	Vladislaus I I.
Premisus seu Le-		ethaarcha. 59
scus I.	9	Boleslaus Cri-
Lescus I I.	10	spus. 63
Lescus I I I.	11	Miculaus Senex. 67
Popielus Major.	13	Casimirus Ethnar-
Popielus Junior.	14	cha, quem quidam
Piastus.	17	Insu appellant. 68.
Lescus I V.	21	Lescus Albus. 72
Ziemo. nislus.	22	Mic. slaus Senex
Miecslaus primus		iterum. 73-74
Christianus Prin-		Vladislaus Lasco-
ceps.	23	nogus. 76
Boleslaus Chrobri-		Lescus Albus ite-
primus Rex.	26	rum. 76
Miecslaus I I.	31	Boleslaus Pudi-
Casimirus I.	32	cus. 79
		Lescus

Lescus Niger. 86	Casimirus Ma-
Premisus, qui pri-	gnus. 110
mus post Bolef-	Iudovicus Vnga-
laum Audacem,	rus. 116
(in quem vibrata	Vladislaus Jagello.
Pontificis R. ex-	124
communicatio	Vladislaus III. 136
diu ad successio-	Casimirus III. 145
res etiam se ex-	Ioh. Albertus. 160
porrexit,) Regi-	Alexander. 169
um nomen Re-	Sigismundus I. 175
sumpsit. 92	Sigismundus Augu-
Vladislaus Locti-	stus, ex masculis
cus. 94	Jagellonidis ulti-
Venceslaus. 96	mus, & hujus o-
Vladislaus Locti-	pusculi coroms,
cus iterum. 98	125,

LIBER I.

C A P. I

DE LECHO.

ANNO CHRISTI. MDL.

Lechus primus Princeps. Quis status cum principum mores Polonia gentis Gnesna condita gentium Septentrionalium migrationes.

LI.

PRIMVS Polonæ Reipubl. conditor ac Princeps Lechus fuit. Cujus ut patria ambigua, (quippe quem indigenam alii, alii è Sclavoniâ Dalmatiâve advenam existimant:) ita virtus non alio certiore argumento innotuit, quam quòd ductum à se sequi, à direque imperium in vaforiosa terræ Populus voluit. Fuit tum fide lege Principis potestas, nisi quam civet. natura poneret, vel gerit usque. I. sùperba imperia facillime aspernantes. Nec
A pro-

proprijs ex agris ille, sed annuo suste-
tabatur proventu subditorum, securus
quoque sic parentium Principi, qui sine
iis vivere non posset. Nutrius etiam
hactenus in Polonia incognitus erat Op-
pida rara. Lechus quæ repperit, munivit,
& ad nova struenda animum adiecit. Pri-
ma operum ejus Gnesna hodieque extat,
regia quondam principis, nunc primi An-
tistitis sedes. Quam molendi animum
vel dedit vel auxit idus regnatricis avis
Aquilæ, felix nascentis Imperii omen.
Avido nomen adepta civitas est; avis in-
signe regni mansit. Bella quin aliqua ges-
serit Lechus, extra dubium est, aut certe
perquam felicem fuisse oportuit, cui no-
væ terræ occupatio nullo sanguine con-
suerit. Quamquam magnam ejus partem
desolatam offendisse verisimile est, de-
sertamque præci cultoribus Vandalis.
Incidit enim Lechi ætas in ea tempora
quibus Vandali Galliam, Hispaniam, &
Africam, Gothi Italiam inundaverunt;
tunc tum Romæ in præceps, danteque
extinctio suo varius Imperus inita nascendi.

CAP.

DE PALATINIS XII.

*Aristocratia instita simul Decemvir
Rom. Leges tum condita, non scripta.
Palatinorum ambitio & discordia.
Finisimorum machinationes.*

Nondum formam constantem aut
certum veluti vultum duxerat
Polonorum Respublica. Facilis
mutationi fuit, cum vel Lechus nullam
sobolem aut non capacem sceptri reli-
quisset, vel populus libertatis pertitax uni
in omnes dare nollet imperium. Visum
ergo est duodecim primarios viros deli-
gere, munia Republicæ communi con-
silio exequuturos: qui tum vernaculo no-
mine VVojevode, id est belli duces dicti,
hodie Latine loquentibus Palatini vo-
cantur. Ac hic magistratus & numero, &
factis & sine deique haud multum ab-
similis Decemviratus Romanorum est.
Nominumque & brevis potestas, &
laudabilis initium, quam finis fuit.
Præterea, ut illi Romanam, ita Polo-
nam Rempubl. isti legibus certis devin-
xerunt. Quæ tum rudi adhuc seculo

simplices fuerunt, & quia literarum cultura aberat, non tabulis sed mentibus inscriptę solis in moribus observantium legebantur. Plurimum his institutis ornaverant Reipublicam Palatini; sed hanc udem mox gravissimę affluxere. Corrupti enim ambitione discordes agere ac raptare inter se Imperium cęperunt. Quod idem sic domi agrum non omiserunt, nec infestare finitimę gentes, jam pridem, ut sit, surgentem in vicinā novam potentiam malę ferentes.

CAP. III.

DE CRACO.

AD ANN. CHRISTI. 1000.

Cracus invictus suscipit Principatum. suscepum pacat. Cracoviam condit. Draconem tollit. Sepulchrum illius.

Laborante ita externis civilibusque bellis Poloniā, publicę rei intererat ab uno rursus omnia regi. Aptissimus ad id Cracus videbatur, vir opulentus, Vistulę fluminis accola. sed is agrę persuaderi potuit, ut susceperet onus, se ar-

se ad id non nila tam publica aggesserant. Vicat tamen recusantis morum suam pertinacia deferentium. Ille turbati imperium pacare aggressus hostes partim fœderibus, partim vi mitigavit. Domi ambitionem & si quę alia supererant discorsidam civilia semina sulcavit, ac ut porro compositius cuncta agerentur, passim per provinciam disceptatores privatarum litium constituit. Inde novam ad Vistulę ripam excitat urbem, quam de suo dictam nomine Cracoviam, reliquę Gacinię, regni caput dedicat. Arcem imponit monti Vavelo, qui hinc Vistulę præterfluenti, inde subiectę urbi innititur. Adejus radices suspensum rupibus antrum hodieque conspicitur, quod Draconem, in quo, ut aiunt, & in parte hominum locorum calamitas, deest, appellat. Quem Craci, ob hoc, quod pace ac sulphure efficit, unum de sanctis. Mortuus in Lassotino monte, ad Vistulam, est conspectu Civitatis, ut sepeliri voluit, subito in collis spectantium, qui hodie etiamnum extans, urbs nobis huius memoriam conditoris sui renovat conservatque.

DE LECHO II.

Parricidium Lechi. ejusdemque poena exitum.

CRACUS duos filios reliquerat. Quorum minor natu Lechus imperium, quod Craco fratri jure atatis primo debebatur, rapere maluit, quam expectare. Valuitque in tantum ambitio, ut regnandi causa nec parricidii scelus admittere dubitaret. Eductum enim in sylvas specie venandi fratrem obruncavit. Mox ut à se suspensionem cadis amoleretur, eundem quasi casu vel fato mortuum multo luctu & accuratissimo exequiarum honore prosequutus est. Sed nempe vindex scelerum Deus non permittit diu latere flagitia, aut fructu eorum gaudere auctores. Enotuit Lechi facinus, ac missus in exilium est parricida. Satis grande supplicium ferre videbatur, si eo cerneret, ob quod parricidii reus esse non timuisset.

DE VENDA VIRGINE.

AD ANN. CHRISTI. MDCCL.

Venda Princeps electa. matrimonium respuit. Ringeri proci conatus. mors. Ienda vitrix se Diis Manibus devoveret.

EX sobole Craci Venda supererat ingens a virgo & supradotum suum prudens. Inde post infaustos fratrum casus digna Poloms visa est, cui sceptrum paternum daretur. Et hac velati dote destinabatur conjugio, per quod Poloni principem & ex eo prolem acciperent, ne porro successor in dubio foret. Sed Venda princeps esse, quam principis uxor maluit. Ambiebat eam Ringerus è vicinâ Germaniâ Princeps, & spretus à pulcherrima virgine conjugium, quod precibus impetrare non poterat, manu capere decrevit. Progressus ad fines Polonorum cum exercitu hostilia minabatur, sic tamen, ut in hoste amantis animum retineret. Processit obviam cum expeditis suorum copus Vir-

go, omnia mutua ostentans præter amorem. Dum legationibus morantur bellum, pudor incessit Ritigeri comitibus pugnare contra castissimam Virgineam pro Principis sui libidine. Ergo abieciunt moluntur. Dux ipse amore Virginis, simul irriti conati pudore vecors, infelicem sibi manū infert. Venda triumphans Cracoviam ingreditur, nec contenta victimas alias obtulisse, se ipsam Dus Manibus devotam in Vistulam præcipitat, nobili contemptu vitæ, si tam digniori causâ impenset, quam cæco impetu erroreque superfusio videtur projecta.

C A P. VI.
DE XII. PALATINIS,
& PREMISLO.

Palatini iterum regnant. Premisla fabrica ejusdem electio in Principem.

VAndæ castitas Polonis gloriosior quam utilior fiat. Tota enim cum illa stirps regnatrici, de quâ sola jam supererat, intercidit: Revolutaque est Imperii moles in Palatinos. Sed favit

fortuna.

fortuna Polonis, ut cognitus recenti periculo Magistratus, antequam tempore corrumperetur, desineret. Insestabant tum Poloniam Pannonæ & Moravi, diu impunè, donec à Premislo aurifabro inventatâ rudi illi seculo arte multarentur. Fabrefactas ex corticibus arborum, & felle vel lithargyro illitas galeas ad oram sylvæ in arbutis truncisque, castra hostium contrâ clam noctu suspenderat. Sole oriente splendor galearum, exercitûs specie oculis eminus spectantium illudens, excivir quosdam hostium, qui prioribus successibus feroces tanquam ad expositam prædam accurrerunt. Venientes cum galeas non repperissent (eas enim Poloni interiri amoverant) fugâ elapsum ctedunt hostem & ad persequendum se parant. Sequitos in interiora sylvæ de repente ex insidiis circumveniunt Poloni cæduntque: mox armis eorum indutis castra quoque hostium invadunt. Machinatorum tam felicis doli Premisli admirati Poloni Principem fecere. Regere debere visus est Republicam, quam servaverat.

CAPT VII.

DE LESCO II.

AB ANNO MDCLX. AD
ANNVM MDCCIV.

*Certamen equestre de Principatu. Dolus
Lesci. infelix auctori, alterius Lesci ele-
ctio. & mores.*

SEd Premissus seu Lescus iste orbus
decessit. Inde nova de Principatu
contentio orta est. In qua cum cæ-
tera discordarent, eò consentire voces
omnium, ut fortunæ permitteretur ele-
ctio. Selectis equis verticoribus procur-
reretur ad metam, qui primus pervenisset,
Princeps foret. Sed repertus est ex com-
petitoribus, qui fortunæ arbitrio dolum
interponeret. Is campi, in quo certandum
erat, arenas tribulis ferreis clam noctu
impedit, relicto sibi tramite integro, c-
quoque etiam in casum soleis ferreis mu-
nro. Effusis ita cursum omnibus lapsan-
tes cæteri vel tardati facili victoriam im-
postori reliquere. Iamque ad strepi ex-
pectum erat ut victori, ut Principi, cum
paulo post fraudis competas pro princi-
patus supplicium subit. Forte autem cum

cor. 11

cæteri equites decurrerent, vir quidam
tenuissimæ sortis idem stadium pedes,
non sine risu astantium ingressus fuerat,
metamque etiam post ipsum doli stru-
ctorem tetigerat primus. quodd scilicet
antequam alii adessent, cum sodale ludi-
cro cursu certamini velut præluens, quæ
currendum esset non sine pedum vulnere
didicisset. Illam postea fato sibi ostensam
rati Poloni, quanquam pauperem & nec
unius equi Dominum principatu dona-
runt. Quem ille, dubites maiorene felici-
tate acceperit, an industriâ administravit.
Stimulabat animum ipsa ignobilitas, ut
quod stirpi deerat, virtute suppleret. Ani-
mum fortem in hostes, in suos beneficium
ostendit, habitum vero privati & mode-
stiam mutatâ etiam fortunâ retinuit, ac
ne exueret, pannos, quibus ante Principa-
tum usus erat, subinde contemplabatur,
sobriæ insuper vitæ inprimis studiosus,
ebrietatisque osor acerrimus. Quasi sci-
ret, magnis honoribus tentare fortunam
mortalium mores, cautè egit, ne impat
auveniretur.

C A P.

DE LESCO III.

AB ANNO MDCCCIV. AD ANNUM
MDCCCX.

*Lesci bella cum finitimis. pax cum Carolo
magno. filius eius Provincia distributa.*

Gloriosam Lesci vitam similis mors
sequeuta est. Fertur enim in praelio
contra Carolum Magnum Sclavis
Hunnisque opem ferens occubuisse. Sed
mox in successore filio virtus mortui pa-
tris resplenduit. Aspernata novitatem
eius finitimæ gentes assiduis bellis exer-
cebant arma fortissimi juvenis, incita-
bantque ostendere, parum interesse vir-
tutis, quos numeret majores. Atque
istos quidem hostes felicissimè ultus est,
provincias etiam quibusdam patris reg-
no adjectis. Cum Carolo M. missis mu-
neribus pacem pepigit. Satis speciosum
fuit Lescio, à magno illo Occidentis do-
minatore non victum esse. Filios habuit
complures, quorum unus è legitimâ
conjugè Popielus in spem regni educa-
tus: reliquis impari Venere natis, Mar-
chia, Pomerania, Cassubia usque confi-
nes

nes Provinciæ distributæ sunt, hoc auto-
ramento, ut Popielo hæreditatem suam
integram relinquerent. Felix obisset Le-
scas, à tam bonam hunc genuisset, quam
bonus genuerat.

DE POPIELLO MAIORE.

AB ANNO MDCCCX. AD ANN.
MDCCCXV.

*Popielus degener. mutat sedem regiam.
circa moritur.*

Popielus nihil à Patre præter Prin-
cipatus fortunam accepit. Animus
distinillunus erat, ignavus, & ul-
tra abdominis curas vix assurgens. Nec
patria sedes Cracovia diu degeneri pla-
cuit. Situs urbis montibus cincta & Rus-
sorum Pannonumque assultibus oppo-
nitur periculis hominum, ut campestris Po-
loniæ plana que habitare mallet. Et quò
simul fratribus propior esset Pomeraniæ
dominis, Crusphicia delecta est, Cujaviz,
ut hodiè dicitur, oppidum. Sed frustra vi-
tæ vel securitatem, vel voluptatem hæc
muta-

14 FLORI POLONICI
mutatione sedis quæsiuit. Aliquanto enim
post repentino fato abreptus est, non bo-
nus sine dubio princeps, nisi peior filius
patrem etiam desiderabilem fecisset.

C A P. X.

DE POPIELO IVNIOR.

AB ANNO 15CCCXV.

AD AN. 15CCCCXX.

*Popielus deterior Patre, deformis uxor ejus
pessima. ipsi imperans, patruos veneno
necant, à muribus devorantur.*

Popieli filii adolescentia aliquandiu
patruorum Procerumque consiliis
cohibita est. Mox non tutorum tan-
tum, sed omnia honestatis fræna exeu-
ssit. Iuuenis in fœdas voluptates totus pro-
fluens, regere ab ingemo meptus, & ex do-
minandi fortunâ nonnisi licentiam usur-
pans. Iuncta erat animi ignavia corporis
deformitas raro in capite & facie pilo per-
absurda. Inde irrisum voculasque subdi-
torum incurrat, ut vulgari convicio Cho-
stek appellaretur. Spes adhuc tamen cor-
rigendi juvenis in matrimonio superat.
Verum

L I B E R I. 15

Verum & hæc fefellit. Dueta enim è vi-
cinâ Germaniâ uxor ad Principis soluti-
simos mores propria insuper vitia avari-
tiam & crudelitatem attulit. Postremo
quoque fœmina impotens vecordiam
Popieli ita subegit, ut hic inania nominis,
ipsâ vim teneret imperii. Nec satis illi
erat vivo marito imperare, nisi imposte-
rùm etiam sibi & filiis, quos duos ex Po-
pielo pepererat, regnum firmaret. Dis-
debat autem favori Polonorum, præsen-
tem dominationem abominantium: sed
inprimis Patruorum mariti gratiam in
vulgus atque auctoritatem suspectabat.
Hos dum amoliri laborat, erupit in se-
culis, in quo fides annalium laboret, nisi tot
seculorum consensu niteretur. Persuadet
mulier nefanda marito, ut molesto amu-
lorum metu se suosque liberos exsolutu-
rus, dolo, quem commenda erat, operam
commodaret. Ille, jubente ita uxore,
morbum simulat, patruisque advocatis
quasi morti proximus conjugem ac li-
beros commendat. Ipsâ interim ut fi-
dem morbi periculosi faceret, nulla non
adhibente doloris imitamenta. Flexo in
vesperam die, Popielus manum quasi tes-
seram affectûs sui ultimam secessurus
porrigit, & simul infelix poculum, quo
para-

paratum à muliere venenum continebatur. Illi conceptâ intra viscera morte abeunt, mox acti in rabiem postingentia tormenta exanimantur. Clamat mulier divinâ aliqui vitactos esse, ac recidisse in autores insidias, quas marito suo struxissent. Mox corpora abjici jubet, odio ipso quasi & sævitâ in nocentes innocentiam suam probatura. Et fefellerat ferme homines, sed minime Deum, qui, si fides animalibus veterum, prodigioso planè & inaudito supplicii genere, qui parraverant, reos peregit. Nati quippe è cadaveribus projectorum mures portentose molis invadunt impium parricidam, uxorem & liberos. Non aqua, non flamma, non claustrorum latebræ, non auxilia ministrorum arcere hos vindictæ Divinæ satellites potuerunt. Ita tandem liberi Principis Lechus & Popielus, mox conjux, postremo ipse pabulum murum facti, documentum dedere posteris, non posse à mortalibus tam horrenda committi flagitia, quin horribiliores poenas iratum Numen inveniat.

CAP.

CAP. XI.

DE P I A S T O.

AB ANNO IDCCCXXX. AD
ANN. IDCCCLXI.

*Comitia sine effectu. turba in Polonia. Pias-
tus pascit miraculose plurimos. prin-
ceps creatur. benedixitque imperat.*

Calamitates Poloniæ sub Popieleo toleratas auxere post ejusdem exitum orta de successore dissidia. Indicta Crusvicæ comitia huc effusa diffuunt. Et poscentes regnum filii Patrum, quos Popielus sustulerat, adversos habebant Polonos. Interim omnia rapinis & latrociniis infesta erant, & mox per interna mala machinationibus finitimorum, nudum Reipublicæ objectabatur. Coacti iterum Proceres, cum diu se variis contentionibus fatigassent, tandem cum eligunt Principem, quem nemo unquam speraverat. Is erat Piaslus Crusvicæ oppidanus, modici agelli dominus, sed inter fortis, angustus, ita innocens, & imprus in egentes promptus. Hunc narrant scriptores extremis Comitibus, cum

cum magna annonæ caritate laboraretur, refecisse omnem eorum, qui ad comitia convenerant, multitudinem : nihil minuentibus inter tot avidas fruentium manus dapibus : eadēque penûs fecunditate olim ab eo exceptum Principem cum universo aulicorum comitatu. quo prodigio attonitos Polonos Piaſtum nequicquam reluctantem ſalutaſſe principem. An à credulâ antiquitate hæc falſo in miraculum corrupta ſint, non habeo dicere : certe non ſine ſato poſitum eſſe Principatu Piaſtum, principatus ipſe oſtendit, geſtus ab illo feliciffime, & ad ſeram poſteritatem ordine non interrupto deductus. Quos enim poſt illum Duces vel Reges Polonorum ad Ludovicum Vngarum numeramus, illuſ ſoboles ſunt. & ad eundem hodie Duces Lignicenſes ac Bregeſes, generis ſui primordia referunt. Beſta ſub Piaſto nulla fuerunt. Incurſiones hoſtium ad initia ſtatim ejus acceverunt. Latrocinia, diſſidiaque interna, autoritate magis quam ſeveritate Piaſti compreſſa ſunt : comitante eum divini ſavoris opinione, quâ nullum inſtrumentum ad regendam multitudinem potentius Principes habent. Cruſviciam ſcelere humano divinzque ultionis piaculo inſimem

mem locum Gneſnâ mutavit, vetuſtiſſimâ Principum ſede. Hic obiit annum agens viceſimum ſupra centefimum, attante ſanè principibus viris inuſitatâ. Sed hic quondam Agricola, frugalitatem prioris fortunæ etiam poſtea ſervaverat. gulæ & libidinum abſtinens, per quas plerique vitam præcipitant.

CAP. XII.

DE ZIEMOVITO. I.

AB ANNO MDCCCLXI.

AD ANN. MDCCCXCII.

Ziemovitus à Patre conſors imperii adſumitur. diſciplinam militarem condit. bellâ ejus, cum Vngaris, Germanis, Polonicis.

Piaſto Repicha digna marito conjux dignum Patre filium Ziemovitum pepererat. Qui à Patre grandævo in conſortium curarum jampridem aſſumptus, illo mortuo magnus omnium ſtudiiſſimum regimen accepit. Vir erectæ indolis, inedia, vigiliæ, algoris patientiſſimus ; penitusque ad rem militarem compoſitus. Quanquam nec in pace obſolevit.

munificus in largiendo, in poenis lenit ut propior. Simulac Patri successerat, gentis suæ fortitudinem ratione temperaturus disciplinam militarem condidit, creato militiæ magistro & ordinum ductoribus. Paulò post in Vngaros & Moravos, tandem & Germanos movit, repetiturus provincias, quas illi Popeli nuper ignavia & interregni tumultibus usi, Poloni eripuerant. Atque hinc, Ludovico Balbo imperante, discordiis internis attinebantur. Quò facilius Ziemovitus non sua tantum recuperavit, sed latius subinde evagante belli contagione vicina aliquot loca traxit. Pari felicitate, quæ Prussi occupaverant, recepit. Inde in Pomeranorum, Cassubiorumque duces vertit, priscum Polonorum ex Lescio III. Sanguinem. Sed hinc aliquantum victoriarum ejus cursus substitit, recusante velut fortunâ adesse cognatos suos oppugnanti. Hi ergo locorum imprimis prælidus tuti, dum bellum sustinuerunt, fatigatisq; etiam tandem Ziemoviti post insequuta mors, ac successoris filii impar ætas respirandi copiam dedit.

DE LESCO IV.

AB ANNO MDCCCXCII. AD

AN. MDCCCXIII.

Lesci impuberætas. Curatores. pacis studium.

M Ories Ziemovitus, cum XXXII. regnasset annos, filium impuberem Lescum reliquit, cui grati in parentis merita Poloni principatum deferunt, datis puero rectoribus, qui Reipublicæ interim negotia tractarent. Hi seu incuria, seu contemptu gloriæ sub alienis auspiciis merenda, neglexere cæpto à patre Lesci contra Pomeranos bello insistere. Lescio postea adulto occasio effluerat. Et erat mitis ingenio Princeps, quique pacem quam bellum mallet, patrum tunc principatum contentus. Ne lenitatem hanc ignavianam interpretemur, pacis artibus effecit, in quibus & ipsi habent ubi se exerant bona ingenia.

DE ZIEMOMISLO.

AB ANNO IDCCCCXIII.

AD ANN. IDCCCCXLIV.

Hic quoque pacis amans sero filium cæcum suscipit. cui restituta prodigiosa lux maiorem Polonia lucem portendit.

Quasi Polonorum animos Christianæ mansuetudinis sentiri temperare vellet fatum, pacis amanti Lesco similis filius Ziemomilus successit. Quippe & hic leni silentio vitam transegit, nullâ re nobilior, quam filio. Quem sero partu mater ediderat, & quasi ne sic quidem satis elaborasset natura, cæcum. Dubitabat penè pater talemne prolem orbitati præverteret, nescius quantâ per eam Polonia beanda esset felicitate. Arrigerat annum septimum puer, usitatum tum gentili ritu tendendæ comæ, & nominis imponendi tempus. Instruit Pater convivium, cui præcipui ex proceribus intererant, omnes ambiguo inter gaudium tristitiamque vultu. sed mox durantibus adhuc epulis donata puero repente oculo-

11111

tum lux novâ latitâ omnes perfudit. Novo illic apparatu adornatur epulum: inditurque puero Miecislai nomen, quod nutricum postea blandiciæ in Miesconem detorsere. Interrogati super hæc re Arioli, responderunt, lumen Poloniæ portendi. Quod augurium secuta Christi religio asseruit, sed ut simul aliis omnibus auguriis silentium imperaret.

DE MIECISLAO I.

PRINCIPIS CHRISTIANO.

AB ANNO IDCCCCXLIV.

IDCCCCXCIX.

Miecislao plures uxores. nulla proles. Christianam uxorem accipit. simul cæcæ fidei. Bella ejus pauca & infelicia.

Miecislai initia non illaudata equidem penitus, infra tamen expectationem steterê suorum, quos tam politici eventus augurumq; vaticiniaz spes non mediocres crexerant. Immodicus libidinum & ignavæ penè quietis juvenis septem simul habebat uxores, tam-

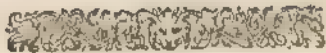
men-

men sine prole agebat. Ea occasio primum religioni Christianæ aditum in Poloniam aperuit. sparsi enim tum fortè per regnum ex vicinis ditionibus Christiani, Principi arreperunt, prolem & felices successus pollicentes, si sacra hætenus usurpata melioribus mutaret. Haud mora, ille illius ille tantarum rerum spe, an potius à numine tactus uxores barbaras repudiat, & Boleslau Bohemorum Ducis filiam jam Christianam ducit. Sed antequam in nuptias convenirent, prius eâ sponsus sacra lympha Christianismo initiatur. Mox officii sui ducens acceptam purioris religionis faciem subditis etiam suis præferre, Archiepiscopos duos Gnesnensem & Cracoviensem: Episcopos hinc inde aliquot, passim vero sacerdotes templis conditis instituit. Iuvit pro hos conatus Iohannes XIII. eo vocabulo Pontifex: à quo missus Aegidius Cardinalis Episcopus Tusculanus, conquisitis ex Italiâ, Galliâ, & Germaniâ sacerdotibus omnia ad Romanæ Ecclesiæ ritum ac leges composuit. Interim nascitur Miecislao filius, cui Pater Avi materni Boleslau nomen imponit, & adulto deinde Vngarorum principis Geisæ, filiam Iuditham jungit: cum prius Geisæ, mortuâ Iudithæ

thæ matre, sororem suam Adleidam locasset, cuius curâ prima quoque per Vngariam Evangelii vox insonavit. Bella Miecislæus vix ulla gessit, quàm satis gloriæ habeat, qui tot n. onstra superstitionum debellasset. Cum Vlodumiro Rufforum duce parùm feliciter congressus, Premislam. Cervenum, aliæque aliquot oppida amisit. Miserat porro Miecislæus Romanum Lambertum Antistitem Cracoviensem, ut à Pontifice pro Polonia Principibus regi nominis decus atque insigne impetraret. Sed nondum tum postulato hæc annuere Pontifex voluit, & desiderans nescio quid in Polonia. Amorem certè susceptæ religionis non potuit, qui vel splendentibus illis gladiis, quos sub Evangelicis, ut vocant, textis prælectionem stragere consuevère, satis effulsit.

B

I. I.

LIBER II.

CAP. I.

DE BOLESŁAO
CHROBRI.

AB ANNO. MDCCCXCIX.

AD AN. CIOXXV.

Bolesław ab Othone III. Imperatore regium nomen accipit. Bellum in Bohemos. in Russos, in Germaniam. iterum in Russos, pacis artos.

VScepta a Polonis Christiana Religio magis mox praeuius remanentata est suscipientiam fervorem. Ne alia iam memoriam, principes eorum ad Regiam dignitatem exivit. Quae res ut gesta sit, pretium videtur altius repetere. Clarebat enim apud Bohemos VVoiciechus, seu ut ab externis vocatur, Adalbertus, Pragensis praeful, vir qui vitae sanctitate supra seculi sui mores se extulerat. Hic cum lentiores ad Christianae Religionis obsequium

quum Bohemos experiretur, ad Vngaro: profectus, ut surgentem ibidem diuini cultus lucem foveret, inde tandem ad Polonos venit. ubi cum aliquandiu munere Archiepiscopali functus esset, propaganda religionis ergo ad Prutenos abiit. Adeo nescit in talibus viris quiescere diuini amoris flamma, pluribusque ut luceat, Solis instar se perpetuo circumagit. Sed Adalberti novissimum hoc curriculum fuit, praclarum imprimis gloriosi martyrii coronide. Hanc enim dum gentem Christianam imbucere pietate nititur, barbaram inmanitate confossus perit. Eius postea corpus Boleslaus Poloniae princeps Mieislai filius auro contra appensum à barbaris redemit. Quod Gnesnae conditum & miraculorum sanā nobile plurimos extorum in sui cultum ipsumque etiam Imperatorem Germanorum Ottonem III. exiuit. Hic vero in Poloniam quae assiduis honoribus cultus, ut gratum se ostenderet, diadema Regum Bolesław impositus, remittens insuper, quicquid unquam iuris in Polonos praetendissent Imperatores. Adjunxit & affirmatus vinculum, desponsata Bolesław filio Mieislao tum adhuc impuberi Rixā, quam Ehrenfrido Rheni Palatino soror

rhonis pepererat. Magnas apparet in Boleslao virtutes deprehendit Imperator, quas tantis benevolentiae pignoribus coluit.

II. Sed idem, ut ante semper egre-
gius, sic Rex factus dignos fortunâ gessit
animos. Primum ejus impetum Bohemi
sensere, qui fines Polonorum deprædati,
primâ tamen vindictâ culpæ pace ob-
lata effugerant, ut repetitâ injuriâ acro-
rem mox experirentur. Boleslaus enim
secundum jam irritatus, Bohemiam cum
exercitu ingreditur, & oppidorum aliis
impetu correpis, aliis expugnatis, Mo-
raviam insuper sibi tributariam facit. Du-
cem ipsum excæcat, ut ad novas machi-
nationes redderet ineptum. Inde rever-
sus cum victore exercitu, in Russos mo-
vet, recuperaturus Patri Miecislao ere-
pta, & Stopolci miseratus, qui à fratre Ia-
rosław ditione exutus ad Polonos confu-
gerat. Diu multumque Russiâ aperta po-
pularum, occurrentem denique ad Bugum
flumen Iaroslavam fundit, Kieviamque
florentissimam tum urbem, occupatam
Stopolco restituit. Abeuntem jam tan-
quam re confectâ Regem vertit iterum
in se Iaroslavis, opprimere sperans itineri
magis quàm prælio accinctos. sed victus
denud

dei uo regis, quæ fignâ salutem respicit,
exaltat. Apud magnam partem et nobili-
tatem illis actus, ne orio ter, nec et
florum uita, de feracibus perceptis
hic contineatur. Statim Boleslaus, rex
Poloniarum, hunc ad se inuocauit, Pon-
tificem ad domum inuicem, quæ in
hunc et beluæ periculi, fugam
græquam a uenit, et perit. Ad
tam eorum impune, gressibus, et
omnia ferro hauiunt, ne uastat, præ-
terea ad sedem usque, in
tunc offendit, perit in ipso
columnis, quæ perit, et uenit
nos admonerent. Redierat Boleslaus
corripit, Adalberti interfectores, qui bel-
lo impares pacem supplices petierunt.
Igitur tributum ipsi imponitur, mittun-
turque, à quibus fidem Christianam di-
scerent. Sed hi nihil tum usque proce-
dere, hæcenus domitis barbaris, ut bel-
loentes ferre, nondum, ut sequi uellent.
Intento his Boleslaus resumperat interim
animos viresque Iarollaus, præbuit
vadere Polonos. Rex procedit obuium,
reueratque in conspectum uenit, et
catus apud Bugum flumen. Illic
dum fortè equos adaquant, prælo pra-
dunt, quod incrementum mox ad finem

tumultus utrinque militum numero, acerrimum commissum est. Profligatis ibi victisque Russis, itidem, ut Prutenus nuper, tributum imperatur.

IV. Bellicas Boleslai laudes minimè pacis tempora detrivèrè. Iam primum quia adiutoribus opus est Principi, partem curarum capessituris, duodecim è Proceribus Poloniæ consiliarios sibi adfcivit, viros annis & sapientiâ graves. Magna præterea ei sacrorum cura, magna iustitiæ erat. Pauperes si periculum esset, nec per lites in longum prolatis vel advocatorum penuriâ potentioribus obnoxii fierent, opibus suis juvabat. Arces, præfecturas & regni etiam longinqua sedulas obibat. Audita ejus vox: Reip. negotus invigilantem gallinâ se vesci, quàm delicis omnibus circumsumum cujusquam ex suis adversa incuriâ transmittere malle. Hisce moribus meruit Boleslaus, ut qui partæ Polonis Regiæ dignitatis autor fuerat, ejusdem benè administratæ abfolutum æternumque habeatur exemplar.

C A P.

C A P. II.

DE MIECISLAO. II.

R E G E.

AB ANNO CIO XXV.

AD AN. CIO XXXIV.

Hic Patri dissimilis. Tributa Bohemorum & Moraviam amisit. Pomeranos vincit. postea deterior in dies.

Boleslao mortuo in filiam ejus Miecislauum regnum devolutum est. segni indole virum, imparemque tuendis, quæ pater acquisierat. Primus ejus ac potissimus labor fuit, quo Russos compescuit, audita Boleslai morte rebellantes. Sed hoc quicquid erat gloriæ à Bohemis mox destructum est. Qui excussis tributis Polonorum, Moraviam insuper Polonis tum parentem sibi asserturè. Eam post quidem ingressus est Miecislauus, sed quasi in id tantum, ut illam jam non suam esse palam faceret. ad eò immaniter ea, quæ patebant, vastavit. & mox nulla feriò oppugnata urbe militem reduxit. Felicius paulò post cum Pomeranis pugnatum est, Belæ imprimis virtute, stirpe

B 4

Regia

32 FLORÍ POLONICI
Regiá Vagari. Quem proinde generum
Rex assumpsit, datâ ei in dotem Pomerania,
cujus dux in prælio occiderat, & si
proximisset, provinciâ tamen privari re-
bellas lo meruerat. Post hæc Miecislus
ad solita voluptatum malumque ornum
reversus, nihil dignum viro agitavit. Ex-
tremò denique amentia correptus, nec
jam suo, sed uxoris, impotentis femine
ingenio utens, odia & contemptum
omnium incurrit. Planè in hoc quoque
post tot omnium seculorum exempla fi-
des facta est: Naturam postquam magnos
viros produxit, veluti lassam in posteris
deficere.

C A P. I I I.
DE CASIMIRO. I.
AB ANNO CIOXXXIV.
AD ANN. CIOXLI.

*Rex regni administratrix aufugit. Casi-
mirus Monachus factus. revocatur.
Masovios & Prussos domas.*

MOrens Miecislus unicum reli-
quit filium Casimirum. sub cu-
jus ortum Polonia magno terræ
motu

LIBER II. 33
motu inhorruit. Quod rarum illi terræ
mira fortunæ ludibria nascenti, Polonis
ingentia mala portendisse, postea expli-
cantibus se satis eventus ostendit. Dece-
dente Patre tener admodum erat Casimi-
rus. Dum ergo is adolefceret, Regia po-
testas penes matrem Rixam relinqueba-
tur. Quâ abusa mulier in Germanos pro-
na, hocque ipso Polonis gravis, cum vi-
visum se sentiret, in Germaniam tandem,
expulato fisco Regio & diadematis ab-
latis fugit. Casimirus ad Vindam, non ad
matrem tendit, à quâ animi exco-
lta causâ Luteriam missus, paulò post vitæ
Monasticæ se addixit. In Poloniâ interim
mira erat rerum perturbatio. Omnia la-
trocinis caedibusque mutuis ardebant.
Eâque occasione usus Maslaus Regi nu-
per à poculis provinciam regno abstraxit,
quæ postea ab eo Masovia nomen acce-
pit. Nec ab externis hostibus, nec intra.
Russis Bohemisque abolendæ priorum
cladium infamiæ intentis. Tantis malis
pressi Poloni ad Casimirum tandem re-
spexere, Monachum jam, & Cluniacum
Galliâ agentem. Sed vix multis legati-
onibus & precibus ab ipso, ut vellet relaxari
voto, à Pontifice, ut posset, impetrare
est. Ex eâ causâ imposita Polonia

pensio est, quæ sancti Petri nummus dicta fuit: aliaque quædam diu postea in Papalis beneficii memoriam observata.

II. Excepit magno suorum plausu Casimirus & Gnesæ rex salutaris fessis mox Poloniæ rebus manum applicuit. Disidia inter Proceres oblivione mutua seu amnestia sepulta fuere. Manifesti cadum ac atrociorum puniti. In cæteros haud anxie quæsitum, quos *prudenter invenisse bonos, quam fecisse* videri malebat. Sic illi nec contemptum impunitas scelereum, nec invidiam pariebat cupiditas puniendi. Eximiosissimum Russorum Ducem fœdere & mox adfinitate sibi iungit Casimirus, ducta illius sorore Maria, quam pater Vlodimirus ex Anna Basilii & Constantini Imperatorum Constantinopolitanorum sorore susceperat. Postea Dobrogneva dicta est. Firmatis ita domi rebus in Masovios movet, eunte obviam Maslao. Committitur acris prælium, addente pugnantibus animos hinc ira inperduelles, isthinc conscientia feceris, quo veniæ spem absumperant. Favit Fortuna causæ meliori, victusque tum Maslaus aufugit, sed ut à clade post major rediret.

III. Habitabant tum Prussiam

Lituaniam iungitur, laziges ferocissimus Populus. Ad hos confugiens Maslaus in suo discrimine ipsorum securitatem periclitari facunde demonstrat. Moti illi hominem Masoviam suam restituant. Casimirus properè copias contrà adducit, mox visa multitudine hostium trepidare pene cœperat. Sed animum labantem somnium erexit: & quasi timiditatis notam deleturus Rex fortissime postea pugnat: ita ut suos hortando, hostem feriendo defatigatus ac pene semianimis in castra referretur à gregario, cui postea nobilitatis insignia consulit. Masl uero iterum victum Prussi ipsi, ut eade perduellis clementiæ victoris litarent, in crucem agunt, insultantes, ad Alta usum, ad alta pervenisse. Victoriæ hanc Prussorum deditio & optatissima toto regno quies secuta est. quæ afflictas ante Casimirum Poloniæ vires & per bella nondum penitus recreatas blandissime focillavit. Gravior erat Polonis tanta felicitas, quia magno constabat. quippe cuius autorem Regem multis calamitatibus, precibus & laboribus repugnantem velut Numum extorsissent.

DE BOLES LAO

A V D A C E.

A B A N N O C I C L I X.

A D A N . C I C L X X I I .

Bellum Bohemicum. Prussicum. Vngaricum. Russicum. Vngaricum alterum. Russicum alterum. Kiorvia luxuriant Poloni. Boleslaus degenerat. Stanislaus occidit. in exilio sua manus parit.

EX tribus Casimiri filius, qui Patri superstitates manserant, maximum natu Boleslaum Regem Poloni assumunt. Iuenculus is adhuc erat, sed magnâ industriâ indole, & pacem arduis conatibus ipsum fatum iudicavit, cum impetuum capeissent tot ostendenda virtutis occasiones aperuit. Undique malè habitici à suis Principes ad Boleslaum confluxere, opem rogaturi, id quoque, providente fortunâ, ut fortissimum juvenis auspiciis speciosam misericordiarum famam circumdaret. Primum Boleslai impetum

Bohe-

Bohemorum princeps Peremisslaus excipit, qui fratrem suum Iaromirum à Polonis receptum dolens, vastatâ immaniter Silesiâ ad Polonorum fines pervaserat. Sed eundem mox velut emissio aculeo fugientem secutus Boleslaus, illatas Polonus injurias in Moravis acerrimè vindicavit, magnâ inde prædâ abductâ. Atrociora metuens Bohemus ad pacis consilia vertit, fratremque Iaromirum dato Pragensi & mox Olomucensi Episcopatu, Boleslaum ductâ ejus sorore Suentochidâ mitigat. Qui clemens ingenio non minus bella ignoscendo transigebat, & cum aliud ad bellum avocabatur.

II. Etenim, dum his intentus agit Boleslaus; Pruteni rebellantes Pomeraniâ & Poloniâ oram vastaverant, occupato Grodeco, quod prædam post vectantibus suffugium dabat. Rex cum suis advolans, eum hostem intra dictam arcem sylvanumque porro ac paludum invia latentem elicere non posset, dolo aggreditur. Simulat fugam, moxque erumpentibus velut ad prædam Prutenis improvisò supervenit, cæditque palantes ac securos: hoc majori suorum virtute ac gloriâ, quod Ossian flumen tranaturi tegumenta corporis abiecerant. Victorem inde Prutenorum

norum Bela exul, cui amita Boleslai nupta erat, & ex Vngaris multi in Belam promi, in Vngariam traxere. Cui Rex Vngarorum Andreas præter suorum copias, robora Germanorum Bohemorumque opposuit. Concurritur ad Tibiscum flumen, ambiguo aliquandiu Marte, donec Vngari ad Belam & Boleslaum transcurrentes animos abstulere relictis. Plurimi tum ex his cæsi. Princeps Bohemorum Vratislaus captus. Andreas Rex è fuga repressus & male ab Vngaris exceptus perijt. In cuius solium cum Belam Boleslaus reposuisset, donatum præmiis exercitum ipse gloria contentus reduxit. Magna sane illis hoc bello & plane ut sibi pugnantis fortitudo eluxit, cum alij victurus esset.

III. Reversus ab Vngaria Boleslaus matrimonium init, ducta domum Viseslava Russorum cuiusdam principis filia. At non diu hæsit inter curas nuptiales; easque ipsas si non bellum, belli tamen apparatus interstrepere. Russi illi animo, nec patiebatur excidere Izaslaus Kioviensium Princeps, qui tum ejectus à suis cum Boleslao erat. Cæterum inchoato bello Russi, & qui præcipue petebatur Viseslaus laud sustinuerunt ad pugnam

pugnam consistere. Kiovienses quoque conscientia trepidi magis de venia, quam tuenda urbe laborabant, venienteinque Izaslaum etiam ambigua spe impunitatis recipiunt. Ex iis septuaginta, duces nuper seditionis vita vel oculis multati. Boleslaus dimisso in Hiberna exercitu ipse Kioviam abiit, ut assiduos belli labores brevi quiete interjungeret. Hymac exacta eundem nescio quæ causa in Premislienses concitavit. Cui venientes minora in eo tractu oppida facile patuerunt, Premislia obsidenda sunt, urbs hinc fluvio Sano freta, inde vallis & hominum, qui eo ex agris confugerant, numero. Etiam cum occupata tandem esset, tamen refugi in arcem obsessi, viz longa demum fame, & quæ hanc comitantur, malis edomati deditere se, vitam prius pacti, & quod quisque uno onere secum efferre posset.

IV. In Vngarie interim Belam, quem paulo ante ad regnum evexerat Boleslaus, illabentis forte camera ruina graviter afflixerat. Vnde secuta mors æmulo ad spem regni erexit. Filii Belæ ad Boleslaum confugiunt, opem & ut beneficium patri datum in filiis tueretur, rogantes. Ille quanquam captis in Russi

siâ bellis agrè abstrahatur; cessit tamen obstinatis precibus supplicium. Veniens in Vngariam Boleslaus terruit mox Salomonem, Regis nomen usurpantem, ut Budæ se non credens Mosonum arcem ingrederetur. Interim Episcopi medios se interponunt, armorum incerta utrique parti, Belæ filijs insuper belli patinæ illati infamiam demonstrantes. Latetur pax his conditionibus, ut Belæ filij ducum titulo & tertîa regni parte contenti, summum nomen Salomoni relinquere.

V. Pacem Vngaris dederat Boleslaus, sed nondum sibi Russi iterum vocabant, & Izaslaus, quem fratres denuo Kioviâ ejecerant. Venientis impetum primum Vollma exceptit, & acâ Lutikum, quod Rex post sex mensium obsidionem demum expugnavit. Duci illius Igoro seu Gregorio venia data. Inde ad Kiovienses conversus Rex Vussevolodum cum exercitu obvium habuit. Cum ad pugnam venissent, laborare primo coitu dextrum Polonorum cornu ceperat; sed mox misso a Rege subsidio, restitutum est. Unde mutata aciei fortunâ pelluntur in fugam Russi, penè jam victores. Profligato hoc exercitu, Rex ad Kioviâ p. o.

mover

mover castra, obsessamque aliquam hanc expugnat. Cui quanquam iram victoris morienti paritum tamen est, infelici planè clementiâ, & quasi ad id, ut esset, unde corrumpi Regis felicitas posset.

VI. Verè quod Capua olim Annibali, ad Boleslao per hyemem habitata Kiovia fuit. Hic ille tot gentibus formidabilis, ille victor exercitus elanguit, otio scilicet hyberno ad malas libidines abusus. Nec stetit intra viros malum. Delata enim velut aurâ pestiferâ in Poloniam harum libidinum fauna uxores quoque corrumpit, diu jam maritorum absentiam malè ferentes. Placuit feminis nefandum vindictæ genus, ut libidinem libidine ulciscerentur. Grassabatur que tum passim juvenum licentia, ut difficilis esset etiam pudenterioribus castitatis suæ custodia. Unde Margarethæ cuiusdam, quæ Nicolai Zembocii uxor fuit, virtus laudatur; quæ cum duabus sororibus Turri Zembovicis templi multo tempore lituit, faminâ illis per funem alimenta suppeditante. Caterum auditis uxorum suarum flagitijs viri indignatione accensi, missiionem petebant: hanc non impetrata clam, Rege nequequam prohibente domum quæbuntur. Rex desolatus a suis, metui nescit

que

que necum tam paucis inter infensos agens, contemptum, ac mox periculum provocaret, sequi ceteros necesse habuit. Reversus fixæ auctores capitali supplicio, ceteros publicatione bonorum, aut carcere diuturno multat. Nec à faminis temperavit. Vberibus adulterarum, si quibus indulgentia maritalis pepercit, horrendo vindictæ genere abstrahi sobolem, catulosq; admoventi iussit. His rudimentis Boleslaus sævitia iuvatus non destitit postea in innocentes juxta ac noxios grassari. documentum omnino præbens, Exui inter crebra supplicia sanguinis humani reverentiam, invisaque pridem crudelitatis usu tandem venire auctorem. Mox & exactionibus insolitis onerare subditos coepit. Palam denique adulter, Christina nobili femina marito Miecislao abducta ad fordas voluptates abutebatur. Quid multa? in Tyrannum jam degenerabat, ille nuper optimus Princeps Boleslaus.

VII. Sed ut morbi, ita vitia nondum planè adulta sanari possunt, si manum admittant, præbeantve patientiam remediis. Boleslaus hic ferre penitus non poterat nec suæ censores: & Stanislaum Szcepanovum Episcopum Cracovien-

sem

sem virum non minus sanctitate, quam gente nobilem, ulcera ipsius liberius tangentem pessime oderat: quærebatque labem aliquam famæ viri adspargere: quo auctoritatem arguentis excusatus contemneret. Comperto tandem, cum diu rimatus nihil aliud repperisset, emptum à Stanislao agrum quandam, emptorem male acquisita possessionis per hæredes (nam venditor paulò post acceptum pretium obierat) jubet inquiri. Ut innocentiam suam probaret Episcopus, mortuum, ejus ager fuerat, Petricum (ut cum Cromero plerique alii tradunt autores) suscitavit, decantatissimo per Poloniam miraculo. Boleslao nihilominus ad scelera contumaciam addente, pertinax quoque Episcopus fuit in monendo, & fortioribus tandem remediis agendum ratus, Regem à communione sacrorum prohibet. Ille magis etiam iratus, Episcopum sacris tum operantem interficit, infixito capiti illius tam valide gladio, ut exsiliens cerebrum templi parietes adspiceret. Percussus mox majori ab ipso Pontifice Romano fulmine, annum circiter post eadem exegerat, cum exosum se omnibus sentiens, & conspiratione etiam impetitus in Vngariam cum filio pro-

profugit, ubi eam aliquandiu vixisset, conscientie torminibus impar & amantia correptus finem supplicii manu se tunc quaesivisse. Alii alium Boleslai exitum memorant. Sed quisquis fuit, meretur Lichrymas degener illius ex optima adolecentia posterior aetas: admonetque mortales fragilitatis suae, cui adeo ipsa etiam quam cuncti experimus, felicitas periculosa est.

C A P. V.

DE VLADISLAO
HERMANNO.

AB ANNO CIO LXXXII. AD
ANNVM. CIO CIII.

Fratri vices principis nomine suscipit bellum cum Pomeranis. cum Imperatore Henrico. domestici tumultus. Filii ipsius expeditiones quaedam.

EXacto Boleslao Audace, destitutum capite Regnum, & Russorum tum insuper incursionibus vexatum, frater

ter Audacis Vladislaus, nomine principis in se suscepit. Regis titulum refugiebat, seu spe fratris redituri (nam mors ejus sepius demum vel sequuta est, vel innotuit) seu metu Pontificis, qui Poloniae, ut faceret, ita Regis creandi potestate interdixerat. Primum ergo illi cura fuit Pontificis interdicta tollere, misitque in id legatum, qui tamen nihil amplius quam libertatem Aerorum impetrare tum potuit. Post haec Vladislaus Miesconem fratris exacti filium egregia indole juvenem ex Vngaria revocat, miseratione, vel metu, ne Vngarorum ope ad Paternum regnum nitentur. Sed hunc sexto àreditu anno seu nono fato prospera, seu artes patris inimicorum, ultorem filium timentium abstulerunt. Vladislaus duo erant filii, alter Sbiagneus ex matre impare natus, alter Boleslaus à detortis labris Crivousti appellatus, quem Iuditha mater diu sterilis, nuncupatis ingentibus votis à Deo impetravit.

II. Cæterum Vladislai istius tempora Pomeranorum Prutenorumque maxime incursionibus insignierunt. qui post multas demum expeditiones eò redacti, ut quiescerent. Primum in illos bellum sine sanguine stetit, cum territi fidem & obsequi-

sequum pollicerentur. Altera expeditione res ad prælum devenit: quod tamen æquis manibus patratum videri poterat, nisi nocte, quæ pugnam diremit, fugisset hostis. Tertius impetus circa Naclum consumptus est, quæ arx Pomeranorum post actam prædam fugientium receptaculum erat, nec potuit tum à Polonis expugnari. Postremo denique certamine lassata hostis contumacia, redditis quæ abstulerat, clementiam Vladislai invocavit.

III. Dum hæc in Pomerania geruntur, conflaverat nescio quod fulmen in Polonos Imperator Henricus IV. Vratislao enim Bohemorum Principi dum Regiam dignitatem conferret, ius quoque in Poloniam, quod nullum habebat, dederat. Hujus ergo filius Brachislaus, quasi sua sibi vindicaturus Poloniæ fines invasit, vastavitque. Quem missus a Vladislao Secechus Cracoviensis Palatinus, impiger militia vir, repulit fortiter, & actus per Moraviam prædis gravissime ultus est. Ivit tum impetrata à Patre venia Sececho comes principis filius Boleslaus, novem fere annorum puer, sed qui annos ingenio præcurrebat. Magna industria omnia, quæ in castris gerebantur

per-

perlustrans, in futurum post usum sepohebat. Idem paulo post latrones, qui ex Pomerania egressi Miedzericum occupaverant, rectore Sececho repressit. Talibus curis ac facinoribus Boleslaus futuræ magnitudini præludebat.

IV. Hostibus domitis jam pace florere Polonia poterat, nisi domesticæ seditiones turbassent. Secechus ille, cujus facinora egregia modo narrabamus, metus in Rempublicam & gratia principis tamens, potentiam suam, ut fire fit, oppressione inferiorum ostentare cœperat. Inde non invidia tantum sed odio quoque civium flagrabat. Multi illo struente everfi, multi proscripti, vel proscriptos sequuti in Bohemiam erant. Qui, opem pollicente Bohemorum rege, adscitoque in ducem Sbigneo Vladislai notho, quem Pater monasterio incluserat, denique pertracto in societatem Vratislaviensem præfecto Magno comite, arma parant in Secechum. Vladislaus se per latus ministrum peti ratus, exercitum conjuratorum, quibus Pomerani quoque jam recens accesserant, circa Crusphiciam adoriens, strage quæ invigum afficit, Sbigneo ipso, qui caput omnium erat, capto. Cui non difficulter tamen mox ignovit.

Vla-

Vladislaus, mansitque pater erga hostem etiam filium.

V. Sed Paulò post resuscitatum est hoc belli civilis incendium, & Boleslaum quoque alterum filium, intactum antea, traxit in partes eorum, qui in Secechum conspiraverant. Aëgre adhuc à Sececho divellebatur Vladislaus Pater, incertum an ob virtutem viri, an ex more principum, qui Amicitias proprio fastidio facile committunt, si excutere coneris, cedendi pudore ambiciosius plerumque retinendi. Noster tamen hic publicæ quietis studio, in exilium clientis, quo illa redimi posset, debeatur, consensus. Composità seditione domesticâ Boleslaus filius arma à Patris visceribus in Pomeranos, & mox Russos convertit, repressisque fortiter utrisque, regnum patri securum, sibi per beneficia obnoxium devinctumque magis reddidit.

CAP.

CAP. VI.

DE BOLESLAO. III.

COGNOMINE CRIVOVSTO

AB ANNO CIOCIH. AD

ANNVM CIOCCXXIX.

Crivousti in Bohemos expeditio. in Pomeranos. mox iterum in Bohemos. iterum in Pomeranos. Bellum cum Henrico Imperatore. bellum in Pomeranos duplex. Fratris Sbignei cades. Palatini Cracoviensis defectio. Expeditio in Russos. in Ungaros. in Russos diversa expeditiones. extrema infelix.

VLadislaus mortuo filius successit Boleslaus, jure naturali hæres, sed quo digniorem, etiam si suffragiis augendum fuerat, nulla electio invenisset. Magna juvenis specimina virtutis ediderat, sed majora mox principatum adeptus exseruit. Bellis sane exercitacionem vix non habuit Polonia, possitque illa hunc Martis pullum numero confectum Marcellis lulisque Romanorum fere opponere. Sed mihi nunc pugnas illius omnes memorare per propositam animo brevi.

C

brevitatem non licet; præcipuas, nec has
nisi strictum enumerabo. Initia Boleslai
invidia Sbignei fratris maxime exercuit,
qui supra assignataz à patre hæreditatis
sortem aspirans, varios subinde in Prin-
cipem hostes concitavit. Primum quidem
Borivoium Bohemorum ducem. Sed is
cum ad finis Polonorum pervenisset, pu-
dore injustæ causæ à suis desertus, re nul-
la effecta domum rediit. Conatum tamen
ejus ulciscendum putavit Boleslaus, mi-
sitque copias, quæ duce Zelislao, uno
è Proceribus Polonis omnem Moravian
hostiliter pervagatæ sunt. Mox eodem
Sbigneo machinatore Pomerani insur-
rexere. Hos lentius quidem, nec sine di-
scrimine, compescuit tamen ad tempus
Boleslaus, Bialogrodo, Colberga, Col-
mino, Veleno, præcipuis tum Pomer-
anorum oppidis expugnatis.

II. Sed paulo post cum utraque hæc
gente repetenda fuit bellorum tela. In
Bohemos incitavit Boleslaum fœdus &
affinitas Colomanni Vngarorum regis,
quem oppugnans Henricus V. Impera-
tor, Bohemos, ut tributarios tum impe-
rii secum traxerat. Ingresso Bohemiam
Boleslao opposuere se Vasco & Mutina,
delecti à principe suo, qui in Vngariam
secutus

secutus Imperatorem erat, Duces. Sed hu-
fusi, Pragamque profugi, quicquid aper-
tum aut imbecillum in Bohemia fuit,
prædæ hostis reliquere. Interim abscentia
Boleslai audaciores Pomeranos fecerat;
& seu imperu seu prodicione arcem Vsec
occuparant. Huc ergo festinato itinere
regressus Boleslaus Velenum obsidet,
quod & ipsum ad hostes defeçerat. Aderat
tum Boleslao Sbigneus, iniquus adhuc
fratri, & occulte cum hoste socians con-
silia. Nocte quadam irrumpere Pomer-
anos in castra Principis jusserat, omnia
prompta pollicitus. Illis adventibus
commodum erat in excubiis, id quod so-
lenne habebat, Boleslaus, & in re subita,
cum vires non posset, dolum opposuit.
Ruentem enim in castra hostem solus
cum paucis excubitoribus à tergo ado-
ritur, voce, terrendo hosti, suisque, qui
in castris erant, excitandis, altum sublata.
Pomerani circumventos se rati, conci-
dunt ammis, & mox accurrentibus Polo-
nis plurimis prostrantur. Tantum valet
Principis in castris præsentia, & vel dor-
mientes exercitus unus vigilia potest de-
fendere, Cæterum depulsi ita Pomeranis,
Sbignei etiâ perfidia non diu latuit. Cujus
publice convictus, cum omnium senten-

nis ad capitis supplicium addiceretur, exilio multatus est, moderante sic patre fratre, ut nec flagitium multum, & reus clementiæ exemplum foret.

III. Bellum Bohemicum parvum mole ipsum, sed magni alterius causa exiit. Henricus enim Imperator, adiutos à Boleslao Vngaros indignatus, Marchiam & Silesiam ditiones cum Polonorum invasit, omniaque istuc velut torrente corripuit. Sola Glogovia in obsidi tolerantiam obstinata, victori ceterorum moram objecit: animante ad consilium oppidanus Boleslao, obsides foretque assiduus incursum lacessente. Missis forte post pacis causa à Boleslao legatis, leges iniquiores proposuit Imperator, thesaurumque suum ostendens, hunc Polonos perdomitum, dixerat. Ad quod Scarbicus, princeps legationis, ut arrogantiam Caesaris perfringeret, demptum digito annulum thesauro injiciens, aurum, inquit, adjiciatur auro: subindicans haut dubie, frustra auro terrent viros, quibus ferro manus, animus virtute armatus sit. Intellexit quoque scomina Imperator, idque elusurus, *hab danek*, inquit: quæ gratias agendi apud Germanos formula est; nomen-

minque Habdanekiorum familiae dedit, quæ hodieque inter clarissimas Poloniae habetur. Cæterum cum reverti ad suos legati auras à Caesare conditiones retulissent, vehementer animi Polonorum accensi commotique sunt. Ita ut qui hucusque seditatis tantum assultationibus Casarianos vexassent, tandem prælii tentare aliam decernerent. Locus erat prope Viat slaviam, longa porrectus platea, & ob id Polonorum aciei commodior. Eo cum ventum utrinque esset, initur prælium, in quo ingens impetus Boleslai fortitudo emicuit. Quippe & ipse strenue crebat pugnam, & cum initio Germani graves esse cœpissent Polonis, cedentes hos occursum animant, atque subinde reducebat in hostem; donec vi equitatus legiones Germanorum perumprentur, inclinaretque ad Polonos victoria. Magna eo prælio utrinque strages edita est: adeo ut insperatorum cadaveribus illece canes difficilem iter facientibus transitum darent. Unde Campi Canini nomen hodie etiamnum agro, in quo commissæ pugna est, manet. Post prælium cum Henricum in Italiam vocarent negotia, & is pacem expeteret magis, quam palam offerre veller,

vellet, profectus ad eum est Boleslaus Padenbergum Franconiae oppidum. Vbi honorifice acceptus non pacem tantum cum Casare, sed & assinitatem inivit, accepta in conjugem sorore eius, deiponsaque porro Vladislao filio suo impuberi adhuc filiola Caesaris iidem parva, Christina, cujus paulo post sapius fiet mentio.

IV. Pace hac facta data est Boleslao, sed brevis armorum quies. Nam paulo post & in Pomeranos resuendum bellum fuit, quod tamen intra unius oppidi Nacli expugnationem stetit: & in Bohemos illum miseratio Sobieslai impulit, qui à fratre suo Bohemorum Rege ob eandem consiliarii cuiusdam, carceri inclusus, & mox inde elapsus in exilio agebat. Quo restituto bellum quoque conquievit. At fortuna Sobieslai hujus, Sbigneo, quem itidem à fratre Boleslao in exilium ejectum diximus, spem veniam nanciscendi attulit. Reversus receptusque in gratiam est, sed ut citius periret. Offendit enim innox fastu suo fratrem, aderantque etiam illico proceres quidam, qui privato in Sbigneum odio omnia illius seu bona seu mala in deterius torquentes, stimulabant occulte

Princi-

Principem, ut amulum, quem nulla benedictio emendarent, amoliretur. Ira nulla Boleslao sunt, qui hominem obtruncarant, prius eundem conviciis adorta, ut per jugum privata ira occisus videretur. Sed cessit innox ea cades Boleslao in assiduam vitae tormentum: Perpetuo hoc conscientiae argemo, ut feracem criminum suorum, cum peracta sunt, rectius demum introspicat, tantaque tum exaggeret facundia. Paucos incepto tempore scarbamur quod hic Palatinus Cracoviensis perit; vir acer ingenio, spectatusque militis, sed sua instantius extollens, idemque palam criminatorem in Principem. Toleratus aliquandiu, tandem cum potentiae suae fiducia, aperte seditiones moliri videtur, Senatu motus, excelsusque in carcere vitam finit. Atque ut ignominiae ejus, aliquid ultra mortem quoque superesset monumentum, constitutum tum est, ut posthac Castellanus Cracoviensis Patrinum loco ac dignitate antecederet. Dum haec in Polonia geruntur, ceperat iterum Pomeranos quietis suae cadum. Denuo Boleslaum lacessunt Suentopelco dace, quem paulo ante victis Naclensibus imposuerat Boleslaus.

C 4

Ob

Obsessum ergo rursus à Boleslao Nac-
clum est, expugnatumque. Cæteri quo-
que Pomeranorum ante expugnatio-
nem hanc prælio victi, post debellati,
cum imperio Polonorum, religionem
simul Christianam, quam his ante acce-
ptam, bis reiecerant, bona jam fide re-
ceperunt.

V. Hinc jam tandem Boleslao in ea-
dèm fere hætenus arena luctanti no-
vum campum Russia aperuit. Fugerat ad
Polonos Patruum Vlodimiri insidias vi-
rans Iaroslauus, affinis Boleslai. Eum re-
ducere Russi quidam Vngarorum &
Boleslai ope laborabant. Sed Iaroslauus
inter pugnandum confosso equo excus-
sus, & ægre a suis protectus, postquam
in tentorium relatus esset, ex vulnere
obit. Cum causa belli, bellum quoque
ipsum intercidit. Postea Boleslaus Vo-
lodorem Przemiskensium Ducem, arma
in Polonos cientem compescuit. Quo
facto, ire in Vngariam parabat cogna-
tos suos, Stephani regis exules filios cum
matre in regnum repositurus. Iamque
ad Scepusium progressus, expertusque
etiam prælio cum Alberto Austrio fue-
rat, cum capto abstrahitur per Russos
nova iterum molentes. Hos vero ante-
quam

quam vi tentaret Boleslaus, dolo ado-
randos suadebant proceres. Vnum esse
inter ipsos Iaropelcum videbant, à quo
cæteri penderent. Ducem hunc tolli, in-
gens fore belli compendium. Ei confi-
ciendæ rei Petrus Vloftovicus Comes
Xiansensis se obtulit. Hic consentiente
Senatu, proficiscitur ad Iaropelcum, læ-
susque se à Principe suo ac profugum
non sine multis conviciis queritur. Cre-
didit homini Iaropelcus, sed paulo post
ab eodem, dum forte rari cum paucis-
simis ageret, comprehensus ad Boles-
laum adducitur. A quo in carcere per
annum detentus, post magno ære re-
demptus ad suos rediit; cum prius ami-
ciatæ fidem Boleslao dedisset. Sed is si-
dem postea, quam vindictam amittere
maluit. Fraudem fraude ulturus, mittit
in aulam Boleslai Vngarum quendam,
qui captatâ occasione Principem occi-
deret, vel quocunque modo proderet.
Hic quâ erat ingenii ac morum versu-
tâ, Principis amicitia se iniquat, ac tan-
dem post longæ familiaritatis usum, præ-
fecturam Vsliciensem impetrat. Quam
cum aliquandiu tenuisset, advocato po-
stea Iaropelco tradit. Ab hoc vero cum
pacta forte præmia postularet, lingua

oculisque privatus dicitur solito proditorum fato, ut etiam quibus profuere, inviti sint.

VI. At habent plerumque hoc fraudes, ut cautos reddant, quos deceperint; raroque iidem eosdem perfellerunt. Boleslaus tamen recens à Russis fraudatum, graviore mox dolo iidem circumvenere. Iaroslauum Haliciensium ducem, principatu à suis defectum & ad Polonos profugum revocabant quasi poenitentia mutati Halicenses. Interim tacite reliqui Russorum militum cogunt, Ungaris quibusdam adseis. Boleslaus exulem ad respiciendos reducturus, minori, quam in perfidos & hostilia molientes opus erat, exercitu advenit. Cui ad Haliciam Ungarorum turmae specie gratulandi occurrentes, Polonorum novissimo agmini se jungunt. Idem faciunt Halicenses. omnes amicitiam vultu praeferentes; mox circumdatos Polonos invasuri. Subolus fraus Boleslao, sed cum jam non nisi praesenti periculo vel dedecore effugii poterat. Consultanti ergo quid facto opus esset, occupare parantes se pugnae Russos visum est. Mox irruens orditur praesidium. Secutis pari virtute ceteris, non inseliquet cedere res coeperat, cum alia parte

parte fugam orsus Palatinus quidam, plurimus idem facienda pudorem abtulit. Lauci cum Boleslao lauci fessique restabant Russis vincentibus, jamque equus sub Principe descenderat, instabantque extrema omnia, cum gregarius abum illi equum suppeditans, persuadet, ut macerata fuga meliori se fortunae reservaret. Magnus postea multi honos habitus est. Palatinum missa à Principe pellis leporina, colus & fusus pudore ad laqueum adgere. Ipse Princeps adeo impatiens ignominiae fuit, ut conspectum hominum vitans assiduus se domi luctu maceraret: non inusitata humanis animis in se & fortunam iniquitate, unius ut calamitatis sollicitu dinc, prosperorum omnium memoriam oblitterent

CAP. VII.

DE VLADISLAO. II.

AB ANNO CIOCLXL. AD
ANNVM CIOCLXVI.

*Bellum Bohemicum. Petri Dunini casus.
Bellum inter fratres.*

Mortuo Boleslao paternarum possessionum hereditatem, ita ut parte

ter iusserat, quatuor filii credere. Sum-
mum rerum regimen primis natu Vla-
dislaus accepit. Sed ut ditiones, ita vir-
tus paterna divisa minorque filiis: huius
vero etiam minimum Vladislao contigit
proximo patris successor. Bellum is ex-
tra fines Patriæ nullum gessit, præter
Bohemicum, quod tamen ultra popu-
lationes Silesiæ non processit, ac morte
mox Ducis Bohemorum Sobieslæ fini-
tum est. Inde inurbidum externis re-
gnum, sed ut eo gravius interna mox ar-
descerent. Non diu enim fratres inter se
concordes egere; culpa maxime Vladis-
læ, cujus ambitionem imminuta prin-
cipatus fors acriter urgebat. Accedebat
stimulus domesticus, Christina uxor,
quæ Cæsare patre avoque orta, indig-
nabatur nuptæ esse marito, qui tam an-
guste imperaret. Nec puduit Vladislæum
à Proceribus postulare, ut unum se pa-
triarum ditionum vellet heredem. Sed
adversos omnes expertus, & acius mox
instigante conjuge, tributa fratribus im-
perat, postremo quoque conquesto ex-
terno milite, quædam eorum oppida
invadit. Illi Principis veneratione, seu
virum diffidentia ad preces confugunt,
fratris fidem Procerumque intercessio-
nem

nem implorantes. Et ex his quidem non
paucos illis causæ aequitas & misericor-
dia conciliavit. Inprimis non regebant
affectum Vaseborius Palatinus Sendomi-
næ, ac Petrus Dunanus Scrinnensis Co-
mes: quorum ille vim minabatur, alter
monendo Principem ad æqua flectere la-
borabat; uterque ob id aulæ exosus.

II. Sed in Dunanum vehementius
Christina efferbuit, pridem ultraiam ob
causam infesta. Procellerat enim is ali-
quando cum Principe venatum: cun-
que nox in sylvis errantes oppressisset, post re-
fectum ferina, & aqua corpus, dormituri
in stratas humi penulas procubuerant.
Tum Vladislæus jocans ad Petrum: mol-
litas mune tua, inquit, uxor cum Abbate
Scrinnensi cubat. nil moratus alter; for-
tasse & tua, inquit, cum Dobesso. voca-
batur autem ita juvenis quidam Nobilis,
forma elegans, Christina in deliciis. Alce
admisit ad animum Vladislæus jocum Du-
nani, nec abstinuit, quin Christinae aperiret.
Hinc flagrantior jam in hunc offensa.
Nec multo post ille nuptiis filæ, quam
laxæ Serbosum Duci elocabat, occupatus
à Dobesso per insidias capitur, linguaque
& oculis privatus vivere pœna: suæ super-
stes, iubetur: clarissimo documento, Cui-
se jo-

tè jocandum esse cum dominantibus : quod hi & facillime offenduntur ; & imprudentius jocantium argutis gladii sæpe promptius , quam ingenii acumen opponunt. Caterum commissa hac caede magis metus atq; odia procerum in Principem , simul crudelitas Principis in fratres glisciebant. Quippe agitis in auxilium Russorum Ducibus Henricum fratrem Sandomiriæ ; Boleslaus Plesco omnique Masovia exiit : fugientesque ad Mæcislauum , qui solus fraternæ potentæ restabat , persequitur. Statim venientem Posnam obsequio , tandemque evertit. Forte enim securus aliquando obsessor exercitus agebat , poculis ludisque indulgens , raris nec sobrius excubantibus vigilis. Vili occasione fratres , qui hant procul aberant & ipsi exercitu instructi , solutos ac languidos circumveniunt , & erumpentibus simul ad datum signum oppidanis fugant caduntque. Vladislavs Cracoviam primum , mox & illinc , prævalente fratrum factione expulsus , in Germaniam ad Conradum Imper. Christianæ sobrinum confugit. Quo tum mox uxor cum liberis sequuta est. Ibi vivere ex alieno necesse fuit , quibus nuper sua non sufficiebant.

DE BOLESLAO
CRISPO.

AB ANNO CIOCXLI.

AD AN. CIOCLXXIV.

Illo fraterno Conrady se interponit. & post eum Friedericus Barbarossa. Silesia à Polonia avulsa.

FRatre exacto proximus ætate Boleslaus principatum adsequitur , virtute ante Vladislavum imperare meritis. Hic in cæteros fratres benignus ac liberalis , cum exili subinde adhuc luctari habuit de Principatu. Quippe is omnia pro sceptro recuperando tentans , varios in Polonos concitabat hostes. Primus causam illi suscepit Conradus Imperator , legatosque mitti , negotium Vladislavi acturos. Facile se Boleslaus purgavit Imperatori , cognita exilis culpa æquiori & alius tum molitionibus intento. Parabat enim bellum in Asiam , in quam tendens cum ob viæ compendium , securitatemve per Poloniam iret , honorificè à Boleslao acceptus ad Pontum Luximum deduc-

deducitur, fractis caussa in reditum rejecta. Reversus deinde ille ab Asia, cum finem orandi non facerent Vladislaus & Christina, bellum tandem in Polonos decernit. Ingens erat Caesaris exercitus. Sed hunc, congregi licet aperte non ausus Boleslaus, ex inidiis assultando, pabulationes infestando interceptandoque, & quæ alia celeritate Poloni facere consuevere, mire fatigabat. Ut cum postea Conradum subiti Germaniarum tumultus alio vocarent, facile ad pacem inclinaret. Mitigavit etiam hostis animum Boleslaus in castra ad ipsum profectus & innocentiae suæ probationi, muneribus varie per Aulicos distributis, momenta addens. Quiescente Conrado non quiescebat tamen Vladislaus: cumque ab Imperatore aliquas, quibus exilium toleraret, possessiones nec non copulas accepisset, læsæbat fines Polonorum, sed eventu semper irrito. Mortuo Conrado suscepit Fridericus Barbarossa imperium, & simul causam Vladislai. Cum missis ad Polonos legatus nihil profecisset, bello eisdem aggreditur. Qui milite impares, ad artes confugiunt, quibus ante Conradum lassaverant: ingentemque illum exercitum, ad famem, & quæ hæc comitantur mala, redigunt.

digunt. Fit iterum pax, ea lege, ut Imperatori Mediolanense tum bellum molientis, trecentos equites hastatos submitterent Poloni, Vladislao daretur Silesia. Quæ à Poloniæ regno tum avulsa, & à posteris mox Vladislai in varios Principatus divisa, tandem tota Bohemorum regno accessit.

I I. Ita belli fraterni procella detonuerat, cum Boleslaus Prussi, Polonorum imperia post Crivousti patris mortem aspernati, in se traxere. A quo victi, & ad Christianæ religionis sacramentum adacti sunt. Sed, ut nunquam bene responderet coacta Religio, redeunt mox ad ingenium suum Prussi, fraena excutiunt, & sacerdotibus eiectis, se potius extrema subituros minantur, quam animorum servitutem. Ita cum ad cætera obsequium pollicerentur patria illis sacra relicta. Ast quia prima impune cesserant, audaciam mox ad majora sumpserunt. Ejiciunt Polonorum præsidia, prædæ agunt per Masoniæ agros, mox advenientibus Polonis in paludum uiggins sylvasque se abdunt data opportunitate erumpentes. Merebant ex ea gente quatuor transfugæ sub Polonis, & longa fide locorumque peritia Boleslao se commendaverant. Hi conspiratione cum

cum Prutenis clam inita, Polonos ostensa spe ingentis prædæ deauxere in locum avium & Prussis infestum. Quibus erumpentibus circumventi Poloni & lubrico paladum lapsantes magna stæge caduntur, perieque illic Henricus Boleslai frater, & omne pene robur militiæ Polonæ. Henrico cæso, Palatinatus Sendominientis, qui illi ex sorte paterna obigerat in Casimirum natu minimum devolvitur. Filii Vladislai, Duces jam Silesiæ partem illius hæreditatis sibi vindicantes, lata repulsa, & memoriam veteris injuriæ accedente nova, arma minabantur: multisque demum persuasionibus à Boleslao, & proceribus mitigati conquieverunt. Sed tum ferme iterum internis se motibus concussit Respublica. In tractu enim Cracoviensi equestris ordo Sventoslaw & laxa autoribus in Boleslaum insurrexit, Casimiro fratri deferens imperium, odio seu Boleslai obcladem Prussicam, seu Mecislai alterius fratris, cui ætatis jure successuro viam ad principatum, alio mature electo cupiebant præclusam. Sed Casimirus quanto in vulgus gravior, tanto impetius pro fratre nitabatur, eoque, quo in Principem petebatur, favore ad comprimentendam seditionem usus est.

CAP. IX.

DE MIECISLAO SENE.

AB ANNO CIOCLXIV.

AD ANN. CIOCLXXVIII.

Miecislau in juventute probus, postea degener. regnum accipit, & mox amittit.

FRatre mortuo ibant in Casimirum minoris Poloniæ suffragia. sed hæc tamen Miecislau majoris Poloniæ sententiis evaluit. Huic gravis & prudens juvenus Senis nomen coepit hæverat, veterum decora juventutis dissimiles sequentium ænorum detrivere mores. Principatum ejus imposita nobilibus ac plebeis tributa, & inexperta ante Polonis fisci avaritia, honorum denique nundinationes invisum brevi reddiderunt. Auxere odium ministri ac Præfecti, qui dum emunctionibus Populi non Miecislau tantum, sed sæ quoque aviditatem satiant, unus tamen Principis invidia omnes peccabant. Studebat Miecislau in viam redacere Gedeon Cracoviensis Antistes, & instructa viduæ, ejus gregem nutriti a filio canes lacerassent

sent, fabula, velut in imagine principem sibi ostenderat. Sed hunc nullæ admonitiones emendabant. Inde idem Gedeon cum Stephano Cracoviensi Palatino ad abrogandum Miecislao, deferendumque fratri ejus Casimiro imperium cætera prævit.

CAP. X.

DE CASIMIRO

AB ANNO CIOCLXXVIII.

AD ANN. CIOXCXV.

Conaris cuiusdam petulantia à Casimiro patienter tolerata, cum fratre Miecislao bellum, qui à quibusdam in regnum frustra reitituitur, cum Prussis bellum.

Casimiro cum aliæ virtutes, tum unum maxime moderati animi specimen studia Polonorum conciliavit. Quidam ex Aulæ ejus affectuistoh. Conarius, ab ipso ad alæ ludum invitatus, victusq. extremo jactu, cui tota forsp. producti in serum noctis ludi committabatur, ita efferbuerat, ut vincenti Casimiro colaphum duceret. Compelsum cum

eum omnium sententiæ capitis reum pronunciarent, Casimirus etiam à culpa absolvit; illum, inquam, impatientia jacturæ abreptum esse, se vero profluitatè dignitatis suæ justam poenam luisse. Sed vota procerum accendeat porro etiam ipsa Casimiri sceptrum fratri præripere abnuentis modestia. Videbatur enim, ut est revera, bene imperaturi, imperium recusare. Cedenti tandem precibus Polonorum regnumque capessenti, prima cura fuit impressa. Resp. vulnera sanare, vitiaque corrigere, quæ Miecislauum expulerant. Hunc autem ipsum paternæ hæreditati restituit, suppl. eam quidem nunc, sed ecclesiis tamen recuperandi imperii spes alentem, intentumque occasionibus. Erupit paulo post cupiditas, cum Masoviam & Cujaviam, quas Casimirus, tutor Lesco Boleslai Crispi filio datus, administrabat, per fraudem occupavit. Unde tamen brevi post excussus est. Bellum Casimirus primum in Halicienses gessit, quas domitis, sororis suæ filium Miecislauum, ab illis expulsum restituit. Eo paulo post veneno à suis necato Vngarorum regis filius Andreas Haliciam occupaverat, Vlodumiro, qui ad opem Vngaricam Casimirum fugiens se receperat, per fraudem

dera carceri incluso. E quo ille elapsus, hostis nuper sui Casimiri implorata clementia, impetratoque auxilio Haliciam Vngaris eripit. Inde irritatus rex Vngarorum, fines Polonorum invadit, vicissimque a Polonis incessitur. Sed id bellum, quia nec Vngaris nec Polonis volentibus erat, maturatis primo induciis suspensum, mox firma pace compositum est.

II. Hæc agente Casimiro, circumegit se favor Polonorum quorundam, & à Casimiro in Miecislauum reflexit. Iamque Cracoviam urbem faviorum suorum ope occupaverat Miecislauus; arce tamen à Fulcone Episcopo, & Nicolao Palatino prohibebatur. Profectus mox idem colligendi militis causa in Poloniam Majorem, interim in filio, quem Cracoviae reliquerat, à Casimiro ope Russorum maxime debellatur. Casimirus filium fratris ejusque milites non modo incolumes, sed & muneribus ornatos dimisit. Quæ pietate Miecislauum ceterosque ita permovit, ut vivo ipso nihil hostile moliri sustinerent. Adeo nonnunquam hostem, quem fortitudinis non coercuit metus, admiratio clementiæ subigit. Post hæc cladis Boleslao fratri infli-

inflicta memoria, in uesque Henrici nuper occisi in Prussos Cahirum elicere. In hos neque equam relictos, neque ferroque ita grassatur, ut in armis facile iræ vindictæ appareret. Nulla sexus, nulla ætatis ratio habita est. Donec fessi torcamentibus Prussi pristina tributorum Polonicorum tolerantia se submiserunt. Hoc ultimum bellorum Casimiri fuit. Nec inulto post ad pacis artes & religiones versus, dum S. Floriani a Pontifice imperatas reliquias ac memoriam festis epulis celebrat, hausto forte poculo repente concidit, & brevi post intervallo exanguitur. Suspicio quorundam fuit, medicamento atquo infectum fuisse poculum a foemina, quam deperibar Casimiri, mulierotior paulo, cetera optimus Princeps.

DE LESCO ALBO.
ET MIECISLAO.

AB ANNO CIOXCXCV.

AD ANN. CIOCCIII.

*Lesci cum patruo Miecislao concertationes,
qui ter ad regnum emergit, ter deiecitur.*

CAsimiro mortuo post multas Procerum concertationes ad filium tandem Lescum deferretur principatus. Sed quia is per ætatem nondum par tantis gubernaculis erat, adjunguntur puero Helena mater, & Antistes Palatinusque Cracoviensis. Interim patruum Miecislauum ambitio & contemptus sui dolor vecordem agebant per Poloniam Majorem & Sileham. Collecto mox isthic exercitu Cracoviam properat: Cum Palatinus Cracoviensis, advocatis in auxilium Russis, occurrit. Venit res ad praelium, non acre minus quam impium, cum scissa in partes Polonia, fratres affinesque adversis è castris pugnarent. Russi ibi caduntur. Romanus illorum dux saucius ac semianimis pene prætho excedit. Vulne-

ratus

ratus etiam tum Miecislauus est, & filius ejus paulo ante hasta trajectus oculos pene paternos cruore respererat. Interim Silesii duo duces in auxilium Miecislao superveniunt. Quibus se Govoricus Palatinus Sendomiriensis, qui priori praelio in subfessis fuerat, opponit. Inclinantem tum capto Govorico Polonos nox adversæ pugnae exemit. Silesii seu Miecislauum, qui saucius domum vehebatur, sequuti, seu partæ gloriæ nolentes denuo facere periculum, erectis trophæis domum quoque abeunt. Ita tum quidem irritus fuit Miecislai conatus. Aliquot annis post instaurare idem animum in novæ spem fortunæ cepit. Cujaviam Casimiri liberorum patrimonium occupat. Idque ei impune fuit per ætatem possessorum, & Palatinu Cracoviensis & Sendomiriensis dissidia. Cum sic primus conatus provenisset, ad majora innox fraude in auxilium assumpta progredi statuit. Helenæ Lesci matri per legatos arreptit, demonstrat mulieri jus suum, idque persequendi vires, contra Lesci ætatem teneram, curatorum ejus dissidia, denique petit, patruo potius quam aliis tutelam permitteret Lesci, quem adoptare, destituere successorem, restituta cæteris patri-

D

bus

bus Cujavia pollicetur. Inpau factu Mic-
cislaus versutus Helena, & minus vna
ostentantis mota est, ut promissis crede-
ret, Reliqui etiam procures, quanquam
aliquandiu reluctati, consentiunt tandem
in Miccislaus restitutionem, ea tamen lege,
ut promissa ille sua jurejurando sanciret.
Ita secundum principatu potitur Miccis-
laus, sed in id, ut amittat iterum.

II. Is enim, quantum paulo ante ver-
bis prolixus, tantum postea re ipsa atque
opera defecit, sermone inuens subinde i
fidem servare eorum tantum esse princi-
pum, quibus si angere aut non integrum,
aut non necessarium esset. Sed Helena
et, ut ante credula nimis, ita pro-
missorum acris nunc exactrix fuit. Elusa
aliquandiu, tandem ad vim proclamavit.
Invenit facile fautores simplicitate lapsa
mulier, contra Miccislaum imprimis, qui
ut clientes suos ornaret, alios quosdam
possessionibus suis deiecerat. Ad quas istu
novis rebus, mutatoque principatu reli-
turos se sperabant. Conjurat Palatinatus
Cracoviensis duce ipso Palatino, occupa-
tur urbs absente tum forte Miccislaus, re-
cipiturque Helena cum Lesco filio. Ita
vides denuo exortem principatus Mie-
cislaus. Sed excedit penes fidem, vel for-
tuna

tuna viri hujus, vel Helenae placquam.
muliebri credulitas. Ecce ei un hac te-
rum mox decipitur, ille iterum regnat.
Nescio quas remoras fidei ante non exo-
luta causatus, sancte jam pollicetur
omnia, quae promississet, praestitutum. Ad-
ducta iterum eo mulieri, ut cederet prin-
cipatum, persuadet jam porro, ut Palati-
num Cracoviensem Nicolaum amoveat,
quasi ducem seditionum, & sub specie
egregii publici, privatae utilitati studen-
tem. Ut minus reluctaretur foemina, ju-
vant alii. Nicolai illius fastigium pridem
agre ferentes. Ille purgare se Helenae
meritorum suorum ac fidei ostentatione
diu misus, obstinata muliere, ad Miccis-
laum confugit, quanto ante hostem, tanto
ambitiosius nunc amicum. Nicolai autho-
ritas traxit plerosque alios. Miccislaus
tertium jam princeps frustra promisso-
rum ab Helena admonitus, Viscientiense
porro territorium illi admittit. Ea constan-
tia fuit. Sed paulo post receptum impe-
rium finem histrioniae suae & vitae simul
fecit, vir inter ornamenta ac dedecora
alterna vice versatus, & eam plerumque
fortuna fidem expertus, qualem aliis prae-
stabat.

DE VLADISLAO LASCO-
NOGO. ET LESCO ALBO.AB ANNO CL^{II}CCII^LAD AN. CL^{II}CCXXVII.

*Duo eliguntur. quorum alter alteri cedit.
Cometes. Tartarorum prima in Ru-
ssiam in ursionem. Pomerania. Suentopel-
cus praeficitur. qui desiciens Lescum intro-
iit. Crucifera in Prussiam vocantur.*

VTI vivo Micislao, ita mortuo ad-
huc inter ambiguos dominos vacil-
lavit Polonia. Reliquerat ille filium
Vladislaum, qui a gracilitate pedum La-
sconogus dictus (nam alter filius Ocho-
paulo post patrem obierat, relicto filio
Vladisla (putatore;) & Lescus quoque
Helenae filius toties à Micislao dejectus
supererat. In hunc primum sententiae
procerum consensere, uno Nicolao Pala-
tino Cracoviensi, ejusque fratre Episcopo
repugnantibus. Et hi tandem patiebantur
principatum Lescio deferri, hoc
stipulantes, ut Govoricium Palatinum
Sandomiriensem æmulum ipsorum in
exilium

exilium amandaret. Verum Lescio displicuit principatus, quæ amici injuria emendandum haberet. Itaque annitente Nicolao, cui hæc tanta Lesci benevolentia Govoricium tanto formidabilior erat, princeps creatur Lasconogus, vir eo maxime nomine dignus principatu, quod eo postea digniori Lescio libens cessit. Nam cum imperante jam Lasconogo, Lescus feliciter in Romanum Halicensium ducem Lublinensis provinciae vastatorem, & jam trajecta Vistula Sandomiriae inimicentem pugnasset, sequutus est fortunam favor Polonorum. & Lasconogo non repugnanti, surrogatus Lescus: mortuus jam maximis hujus adversatoribus, Palatino Episcopoque Cracoviensi, quorum huic Vincentius Cadlubec successit, vir pro seculi ingenio creditus, primusque historiae Polonicae conditor. Lescus, quod per seculo meruit, pace tenuit imperium, laus ingenio, ut alios non impetaret, felix, ut non impeteretur. Sub ejus initia Cometes apparuit, minax plerumque impernis prodigium, tum vero haut dubie Tartaricae procellae nuntius, quam eo tempore à mari Caspio & monte Imao Asia in Chersonesum Tauricam primum, mox in Podolam Russiaeque fines effudit, magnam

& sequutus etiam postea seculis inclutabilem Poloniarum calamitatem. Gens enim iusti belli ignara, ferarumque instar pauperiem tantum vicinis inferre nata, ipsa inopia & fugacitate sua invicta est.

II. Ceterum Lescio huic frater erat Conradus, cui Masoviam & Cujaviam concessit. Pomeraniæ Suentopelcum prefecit, ea lege, ut ius quidem diceret provinciarum, ea tamen Polonis maneret vectigalis, juraretque in verba principum Poloniarum. Sed utrumque hoc Lesci beneficium malo omne datum est, & alterum Lescio ipsi interitus, alterum toti Poloniæ magnorum malorum causa extitit. Nam Suentopelcus paulo post fortuna sua corruptus fratri inordinat, Lescumque bellum illi meditantem, & forte aliquando inter Comitum in balneo lavantem oppressit interemitque. Aderat tum Lescio Henricus barbatus Dux Vratislavenensis; sed hic prostratus ab emissariis, quia pro mortuo habebatur, vivus evasit. Ex eo tempore Suentopelcus Ducis sibi Pomeraniæ nomen adscrivit. At frater Lesci Conradus, defendendæ à Prutenorum incursibus terræ suæ impar, fratres Theutonicos (quos Cruciferos vocant) è Syria tum à Sarracenis ejectos, in auxilium con-

contra Pruthenos, data ad tempus tercia Culmensi, vocavit, stipularum vicissim, ut quicquid illi in Prussia occupassent, ex æquo secum partirentur. Ea res magnorum postea & difficultum bellorum tempestates Poloniæ commovit, usitato fere imperiorum fato, magis uti illis formidabiles fieri, vocati in auxilium populi quam fuerant hostes, contra quos vocabantur.

CAP. XIII.

DE BOLES LAO PVDICO.

AR ANNO CIOCCXXVI.

AD ANN. CIOCCXXXVIII.

*Pudici pueritia, & sub tutoribus miseria
Ejus castitas. Tartarorum praelationes
per Poloniam, & Silesiam. Bella intestina. Iazyges. Lituanorum incursiones. Turba inter Silesia duces.*

Cum Lescus filium Boleslaum sed adhuc tenerum reliquisset, Henricum Barbatum, & Conradum de tutela heredis aliquot annis certantes spectavit sensitque Polonia. Ipse puer inter agnatorum studia varie raptatus, & Conradi

D 4 etiam

etiam carceres expertus, vix tandem post multas difficultates ad regnum eluctatus est. Atque id jam parer ei minutius reliquerat, cum provinciarum alia Miecislai Senioris filius, alia Conrado cecissent. Ut ad Boleslaum quidem tum nihil præter Cracoviens. & Sandomir. Palatinatus perveniret. Princeps factus Cunegundia Bela Vngarorum Regis filiam uxorem duxit. Sed cum primis nuptiarum diebus intactam reliquisset, consensum utrinque est postea in perpetuæ virginittatis sacramentum. Vnde Boleslao Pudici nomen. Hoc principe Tartarorum rabies primo, sed eo multiplici impetu per Poloniam defævit. Pervagati enim Lublinensem oram, & trajecto Vistula Zavichostum usque progressi graves in Russiam prædas deportarunt. mox inde post deposita onera revertentibus corporum suorum objectu viam præcludere tentabant Cracovienses & Sandomirienses. Sed hi ad Schidloviam oppidum profligati sunt, immaniusque hinc & velut perruptis obicibus ferocius se crudelitas sævissimæ gentis diffudit. Non satis in prædam grassanti fuit Polonia, in Silesiam quoque superato Viadro tranavit. Illic circa Ligniciam Rati boriaz & Opoliaz Duces, jun-

ctis

ctis cum Cruciferorum & Majoris Poloniarum exercitu copus, sumptferant animos eundi in barbaros. Sed pariter infelix fuit quinquan acerrime pugnantiuin fortitudo. Cæsi ibi Henricus Pius Vratislavici filius post Henricum patrem dux, Boleslaus Moravorum Ducis filius, Pompo Cruciferorum Magister, aliique spectati viri. Iam cæterorum militum tanta multitudo occidit, ut à Tartaris præcisæ cæcorum singulis singulæ aures novem capacissimos saccos ferantur impleisse. Ve exciter pene nobis hæc tempestas cladis Romanæ apud Cannas memoriam, cum Annibal equitum Romanorum annulos, insignia nobilitatis, Carthagin suæ modis admensus est. Sed porro ut illic vento, pulvere, sole adverso pugnavit Romanis, ita se hic externa aliqua, & humana major vis prælio creditur miscuisse. Tradunt enim authores consensum inter pugnantium ex signis Tartarorum unum fumum ac nebulæ tanta sparsisse volumina, ut prospectum omnem adversæ aciei eriperet. Quod mirum, non difficile tamen creditu videbitur ei, qui sciverit, Tartarorum gentem veneficiorum munimine rudem esse.

II. Percussa tanta clade Polonia ma-

D 5

gis

gis etiam misera erat, quod principe carebat Nam Boleslaus, ubi alterius Tartariae calamitatis rumor inerepuit, in Ungariam cum suis transfugerat. Nec diu postea comparuit. Inde Boleslao Calvo Henrici Pii filio Principatus decernitur. Quod aegre ferens Conradus Masovius, vix bene datum Calvo sceptrum sibi vindicavit. Sed hujus quoque impotens dominatus odia mox incurrit, movitque Polonos, ut Pudicum requirerent. Qui reversus recipit imperium, cum Conrado duplici praelio configit, uno victor, altero victus, usque tamen per fidem procerum quorundam potestatis supremæ retinens. Mortuo paulo post Conrado, quæta quæ sub Pudico erat, Polonia fuisse, nisi quæ in Majore Polonia inter Miecislai senioris Conradique posteror asceret, & maxime Silesiorum Ducum gravissima inter se certamina, aliquam quoque barbarum contagem vicinæ afflaserent. Inprimis vero in Silesia Boleslaus Calvus, à quo sui defecerant, in tractu Cujavienti Casimirus Conradi Masovii filius quietem publicam turbabant.

III. Districtis ita circa domesticæ mala Polonis Silesisque novus iterum mox turbo ab Oriente insonuit. Tartarorum

eorum enim ingens vis Lublinensem tantam vastabat, notisque jam & nupero cruore velut signatis viis progressa, Zavochostum, Sendomiriam, Cracoviam & quæ ultra hanc populabatur. Erant in castris Tartarorum duo Russorum duces Leo & Romanus, scelerisque sedorum gentium ducatum ac potentiam in Christianos Christi tempus præbebant. Sed revertis quo præ alii Tartari, hi qualitatius satiantur, repetitis subinde incursum, ubi Poloniæ partes, Masoviam inprimis, infestare, Lithuanis jam quoque succincti & Iazygibus, populis ea tum parte positus, quæ hodie Podlattia appellatur. Sed postremi hi quasi in fatum suum lacessit, ut Polonos, internectione pene tam a Boleslao excisi sunt. Lithuanum reversi & ob necem Ducis Mladaci mutatis se caudibus lacerantes incrimis discordus relinquebantur. In Russia sumptum bellum est, Boleslaus tamen magis auspiciis quam ductu. Nam Petro Palatino Cracovien'si summum belli regi nen commissum fuit. Qui in hosticum progreffus, Russos Sarrnone duce contra venientes, quibus & Tartarorum ingens manus accesserat, commissio eminus communis praelio, insigni victoria ultus est.

I V. Post

IV. Post hæc major Polonia Duce Boleslao Calissientium Dynasta cum Brandenburgicis Marchionibus bellum exorsa est: minor intestinus dissidus laborare cepit. Erat tum Cracovientium Antistes Paulus Polucosius, vir avaritia, libidinibus, venandi prurigne muneris suo dedecoratus. Hunc opera duorum juvenum ex Topororum gente captum Lescus Niger carceri incluserat, jussu vel saltem permissu Pudici. Post ananiente Gnesnensi Archiepiscopo dimissus vindictam parat, collectisque qui fortunæ vindictam parat, turbidi, licentiam scelerum bello civili sperabant, in principem conspirat. Inficit ea labes bonos etiam quosdam vel prædem aliquibus Pudici moribus offensos, vel offensis alius credulos. Iuvitque seditionum consilia Boleslai absentia, qui tum cum Bohemo in Silesia de restituenda Polonis Opavia, agebat. Nec mora. Deferunt Conjurati principatum ad Vladislavum Opoliennum ducem, illoque postulante, ut quotquot se principem velient, ad se Opoliam venirent, iter ingrediuntur. Euntes & securitate vagos adoritur in vicino tum agens Pudicus nullo iusto mihre, sed solo processum auctororum quorundam comitatu:

Et

Et suffecit ad comprimendos rebelles illa fortunæ regie moles Inde in Vladislavum receptorem sedit. osorum itum est, & directæ ejus ditiones. Cruduissentque in justum bellum odia inter cognatos, nisi Boleslai Calissientis prudenti opera sopita mature forent. Tandem restituta minori Poloniæ quiete, Masovia, Cujavia, & his adfines provinciæ Lithuanorum & Pruthenorum incurusione concussæ sunt. Feruntur tum quadraginta hominum milia abducta. In Silesia vero, si unquam, nunc maxime Duces cognati ferrum paricidiale inter se strinxere. Autor turbatum, præcipuus Boleslaus Calvus fuit, qui cum Henricum Vratislaviæ Ducem dolo cepisset, quosdam Silesiæ Principum, & Pudicam etiam aliosque Poloniæ Duces in se concitavit. Tandem quoque in illum Vratislavienses Bohemorum regem Ottocarum vocarunt data regi ad tempus ditione Glacensi. Ejus autoritate his inter duces utcumque composita est, & præter Henricum Premislas quoque Posnaniensem Dux, quem in prælio nuper ceperat Calvus, dimissus. Sub id tempus movit denique in Brandenburgicum Boleslaus Calissientis, fusoque Othone Longo Marchione, latè Marchiam populatur.

tur. Sed paulo post reversus inde febri ex-
tinguitur. Quem eodem quoque anno
Pudicus consequutus est, princeps inge-
nio mitis, vita integer, cetera infelix, &
calamitatibus fere quam rebus gestis no-
bilior.

CAP. XIV.

DE LESCO NIGRO.

AB ANNO CIOCCCLXXIX.

AD ANN. CIOCCCLXXXIX.

*Cum Russis bellum. cum Henrico Vratis-
laviensium Duce. cum Lithuanis Iazy-
gyum internecio. Sandomiriensium se-
ditio in Nigrum. bis iterata. Craco-
viensium fidelitas.*

Boleslaus Pudicus cum ob virgini-
tatis votum nullum genuisset, fecit
sibi iudicio successorem. Is erat Le-
scus Niger ex fratre ipsius patruelis ortus.
Poloni aut libentes acquiescebant ado-
ptione Boleslai, alii reluctati nonnulli.
Eandem pertinaciam temporibus repu-
blicæ submisere. Russi enim tum om-
nium animos in se adverterant, qui Tar-

taro-

tarorum Lithvanorumque viribus suc-
cincti, Duce Leone immaniter Polo-
niam vastabant. Hos Varius Castellanus
Cracoviensis cum suo & Sandomiri-
en- sium Palatino temere aggressus feliciter
tamen ad Goshicium pagum fudit. Eos-
dem collecto maiore exercitu persequi-
tur Lescus, & ad Leopolin, quæ ab hoc
Leone nomen habere videtur, progres-
sus, vicissim se quoque ultione & sangui-
ne explet. Inde in Henricum Vratisla-
viensium ducem cognomento Probum,
sed tum nomini male respondentem mo-
vet. Causa belli erat Henrici in patru-
les suos, cognatos Lesci, impia fraus,
quos per speciem colloqui evocatos Ba-
ticiam, vinclis oneraverat. Lescus cum
multam agris Vratislaviensibus vastita-
tem attulisset, captos tamen hauri libe-
rare potuit: ipsi se paulo post concessis,
quæ Henricus postulabat, quamquam
iniquis, eximere. Eo tempore infudit se
denovo in Poloniam gens Lithvanorum,
& quicquid adhuc Iazygyum supererat.
Quos contra cum veniret Lescus, re-
cedentes repperit, tardo tamen ob præ-
dam agmine. Dubius an hostem per-
sequeretur, somnio aninatur, mox
eadem fiducia incensos suos vestigia
barba-

barbarorum legere iubet. Hi fulgentibus ex propinquo Lesci lignis, quanquam in re subita attoniti. parant se tamen pugnae. Mox incurrentium Polonorum imperum fortiter excipiunt, cum subito eos captivi à tergo adoruntur; viri arreptis, quæ fors dederat, telis, sæminæ truci ululatu. Fertur & canum, quos secum abduxerat, moribus inpetitus hostis; pulcherrimo spectaculo, cum Polono numero hominum impari bestiæ militarent. Percussos undique & in fugam effusos persequitur cæditque Lescus, donec sylva & oborta nox finem poneret. Acrius cæteris tum Iazyges pugnaverant, unde occisione omnes periere. ut hodie non nisi nomen eorum supersit.

II. Sed pulcherrimæ victoriæ decus civiles coorti metus pene temeraverunt. Sendomirienses enim jam olim Lescio iniqui, autoribus Iohanne Palatino & Crispino Castellano, cum quibus & Paulus Cracoviensis Episcopus trahere se dicebatur, spreto Lescio, Conrado Masovia duci se submisere. Verum hunc venientis subito Lesci fama in Masoviam repulit, minace tamen belli & majoris apparatus fuga. Lescus procerum primis prudentia & comitate reconciliatis, reliquos

liquos ut gratiam principis sponte quaererent, coegit. Interim Lithvani vires recollegerant, & Poloniam ingressi ad Sendomiriensem usque terram late omnia vastabant. Hos iterum fortiter adortus Lescus feliciter repulit, convincens veluti ingrati animi suos, & antea ipsum principem aspernatos, & mox aspernatos, Surrexit enim denuo male obrutum seditionis incendium, & maiore flamma à dolosis velut cineribus erupit. Accivisse barbaros principis odio credebatur Paulus Episcopus Cracoviensis, unde iterum captus & iterum dimissus magnisque immunitatibus donatus est à Lescio. Sed ut plerumque homines injuriæ quam beneficio malum vicem exolvere, adeo non mitigatus est muneribus Lesci Anstites, ut tanto etiam acrius omnium animos, qua posset, id principem acueret. Atque ejus nefaria consilia, quod mireris, secuta est pletræque, quæ sub Lescio erat, Polonia. Iterum accitit Conradus, venientique Cracoviensium ac Sendomiriensium proceres obviam procedunt. sola urbs Cracovia ab illo rebellionis contagio intacta mansit, & quamvis magna præmia polliceretur Conradus, dira quoque minare-

tur contumacibus, neutro tamen modo in defectionem fidei corrumpi potuit. Obseſſa à rebellibus urbe, & mox inceſſa, cives in arcem ſe recipiunt ipe Leſci ſe ſuſtentantes, qui ſubitani ſtatim motus, ad Vladillaum Vngarum quærendæ opi confugerat. Nec multo poſt adefſt cum exercitu, cui opponit longe majorem Conradus. Sed voluit bellorum arbiter Deus, ut unde juſ, inde victoria ſtareſt. Leſcus debellati, & veniam orantibus ſubditis magna facilitate ignovit. Cracoviensium conſtantia gratia ingentes habitat, inprimis Germanorum, quorum fide arcis cuſtodia poſſimum ſteterat. Hiſ urbis regum tradidit Leſcus, habitu quoque eorum aſſumpto favorem ſuum teſtatur.

III. Felix erat Leſcus ſi ut ſubditis ſuis, ita Conrado benignum ſe præſtiſſet. Sed huic implacabilis inſeſcens recondiderat odium, quod caprata mox occasione prompſit. Dobrinum tum Lithuani incurſerant fratris ſui Ziemoviti oppidum. Huic quaſi opitulaturus in Maſoviam deſecit, igneque ac ferro late graſſatur. Reduentes cum præda milites plurimos in trajecta fluminis aquæ hauſerunt. Sed mox major calamitas ſequuta

quuta eſt. Tartari enim iterum magna & miſerabili diluvie Poloniam inundarunt. Tot tum homines abduçti feruntur, ut cum reverſi Barbari in Ruſſiam circa Vlodimiriam recognoſcerent prædam, ultra viginti milia inuuptarum virginum numerata ſint. Nec Ruſſiſ impune ſunt toties immaniffimam gentem juviſſe. Ferunt enim à tranſeuntibus Tartariſ immiſſiſ humaniſ cordibus, quæ veneno umbuerant, infeſtas aquas nova morborum genera peperiffe, quorum ut cauſſa diu ſefellit medicos, ita ſoboles hodieque in inexplicabili tricarum contagæ, quam Plicam vocant, creditur vulgo ſuperceſſe. Cæterum Leſci animum nondum publica mala ita mitigaverant, quin vindictæ privata indulgeret. Iterum Conradum laceſſit, miſſo in Maſoviam Palatino Suadienſe. Sed hunc ex Maſovia cum præda regredientem ſecutus Conradus incautum opprimit necatque. A miles prædator præda mox Maſoviis fuit. Leſcus ipſe paulo poſt ex mœrore animi perit, princeps inter laudatos cenſeri meritus, felices etiam, niſi ſuiſ inchnaſſet, cujus maxime ſemper meminimus.

DE INTERREGNO.

ET

PREMISLO REGE.

AB ANN. CIOCCCLXXXIX.

AD ANN. CIOCCXCVI.

*Polonia varia discepta. Premissus emergit
& Regium nomen recipit. mox clam in-
terficitur.*

Lescus absque liberis decesserat. Inde regnatarum ab eo ditionum imperium varie prius, quam certis iterum velut humeris sederet, agitatum est. Siradiensem Palatinum Vladislaus Locticus frater Lesci obtinuit. Cracovienses & Sendomirienses Boleslaum Ducem Plocensem Conradi Masovi fratrem ad Principatum vocaverunt. Sed hunc mox Henricus Vratislaviensium Dux deiecit, dejectus ipse quoque ad tempus à Loctico, paulo post vero restitutus, morte instante, hæredem harum Provinciarum scripsit Premissum Majoris Poloniæ Ducem, cui recens Pomerania quoque testa-

testamento morientis Miesciugi accesserat. At hunc Henrici quidem hæreditatem ambiguum faciebat Gryphina Lesci Nigri uxor, quæ in duos illos Palatinatus libi à marito donatum, ut ferebat, jus Venceslao Bohemorum Principi sororis suæ filio transcripserat. Cessitque Cracovia Bohemo. Sendomiriam Locticus sibi armis vindicabat. Penes Premissum tamen majoris Poloniæ & Pomeraniæ Dominum, inter tot æmulos, summi Principis autoritas mansit, cui mox & regia dignitas accessit. Omnia ea in Polonia fuerat ducentis & ultra annis. A temporibus scilicet Boleslai Audacis, ob quem Pontifex Regnum quoque ipsum execrationibus devinxerat. Post & hoc relicta subinde à dominantibus numerosa sobole, in tot principes divisum fuit, vix ut horum quisquam regio nomini esset sustinendo. In Premissum hunc quia plures provinciæ felici successione coiverant, dignum sui judicarunt, qui diadema Regium gestaret. Quod ei Gnesnæ solenni ritu Iacobus Svyinka Archiepiscopus imposuit. Rex factus Premissus exercebat curas eo nomine dignas agitare. Sed eas nimium præcox quasi Poloniæ invicem fatum subita morte abruptit.

Septi-

Septimo enim post susceptum regnum mense, dum Bachanahum diebus apud Rogosnum Marchiæ vicinum locum securius agit, à manu emissariorum, quam Brandeburgici Marchiones sorore Premissi geniti subornasse dicuntur, oppressus perit.

C A P. XVI.

DE VLADISLAO
LOCTICO.

AB ANNO CIOCCXCVI.

AD ANNUM CIOCCC.

Loctici in Silesiam expeditio. qua discordiæ atterebatur. Locticus degenerat. et regno deiecitur.

OCciso Premisso omnium electus suffragiis Vladislaus Locticus, non tamen solenni ritu inauguratus est: nec Regis, sed hæredis Poloniæ nomen assumpsit. Incertum qua de causa, ad factis rem ita velut adgubernantibus, ut facilius eripi indignius se gesturo nondum plene datum imperium posset. Pruna ejus expeditio in Silesios fuit, favore in Bohemum

hemum regni amulum ipsi adversos Quorum terram cum exercitu ingressus, longe lateque populatur. Idco proclivius Loctico fuit, quod principes Silesiæ domesticis turibus distracti, in commune non consultabant. Boleslaus enim Suidnicensium Dux in Conradum Glogoviensem bellum parabat, Henrici Vratislaviensis causa, quem Conradus fraude captum teterrimi carceris squallore primo ad iniquissimas conditiones, tandem ad mortem adegerat. Reversus ex Silesia Vladislaus omni ac voluptatum saginæ se dedit. Milites quoque rapinis assuetas manus à suis quidem abstinebant, principe non al hæc tantum connivente, sed ob libidines privatas omnis jam publicæ rei incensoso. Tandem ita gravis Poloniæ esse cepit, ut imperium tribus annis administratum ei abrogarent. Felicem hanc calamitatem Loctico fuisse eventus docuit: quippe qua velut stimulo admoto animus, qui inertia pene clanguerat, virtutis suæ admonitus est.

CAP. XVII.
DE VENCESLAO REGE

AB ANN. CIOCCC. AD

ANN. CIOCCCV.

*Venceslaus è Bohemia accitus Rex inau-
guratur. Loſticum perſequitur. Quir-
dux moriente Venceſlao reſtituitur.*

A Moto Loſtico accitur in Poloniam
Venceslaus Bohemorum Rex, cum-
enſq; Regio diademate munimen-
tum ſux ut exoticæ dominationi petir à
conjugio, ducta in uxorem Rixa Pre-
miſſi Regis filia. Inde Loſticum perſe-
quitur, adhuc tum in Polonia ſi loſcul-
te & incertis latebris vagum, mox in Vn-
gariam atque inde Romam profugum.
Remoto æmulo ipſe in Bohemiam abiit,
conſtitutis, penes quos rerum ſumma eſ-
ſet, præſectis. Venceslao abſente Sendo-
mirenſibus & Cracoviënſibus animus
inceſſit Ruſſos toties Poloniam depo-
pulos & recenti quoque injuriâ exoſos
ulciſcendi. Pugnantibus quanquam ſine
Rege auſpiciu fortunæ non deſuit. Fu-
tis enim prælio Ruſſis, quibus Tartari
quo-

quoque auxilio venerant, Lublinum, quo
quingenta annis Poloni caruere, ce-
ptum eſt.

Dum hæc in Polonia aguntur, Loſti-
cus in Vngaria apud Amedeum Palati-
num agens, imminabat adhuc occaſioni-
bus regni recuperandi. Compertoque do-
minationem Bohemorum gravem eſſe
Poloniſ, & Venceſlaum filii cauſa in Vn-
garos moliri bellum, collecta manu Vn-
garorum & Amedei hoſpitis ope adiutus,
in Poloniam venit, Peleiſcam mox Viſli-
tiamque & quæ circumjecta loca ſunt,
occupat. Sed luſtanti ita inter intiorum
veluti runas magnum poſt oſtum ape-
ruit ſecuta ſub id tempus mors Venceſlai.
Nam ſato Regis Bohemiſ quoque, qui
paſſim civitates Poloniæ præſidio tene-
bant, cecidit animus: & capita urbium
Cracovia ac Sendomiria Loſtico facile
ceſſere. Ibat tamen manu aſſertum patriũ
regnum Venceſlaus junior e Bohemia
non exiguam manum ducens ac ſi impe-
rium detrectetur, bello certaturus. Sed ille
dum Olomucii forte ſub mendiem ſomno
indulget, occiditur. Antor cædis in imbi-
guo eſt, quanquã fuere qui Alberti Impe-
ratoris ſcelus ſuſpectabant. Ex hoc tempo-
re Bohemiſ externi Reges imperantur.

E

CAP.

DE VLADISLAO
LOETICO.

AB ANNO CIO CCCV.

AD AN. CIOCCCXXXIII.

Loetico redditur regnum. Pomerania Marchionibus proditur, contra hos Crucifervi vocantur in auxilium, qui ex sociis mox hostes. Cracoviensium seditio Silesia Bohemia innixa. De Crucifervi victoria. Antor Gens Zamosciana.

Morte utriusque Vencesla: Loetico armorum pro recuperatione imperii necessitas remissa est, & diffugientibus passim Bohemorum praevidis, sponte se ad subdolare Poloni. Soli Posnanienses & Califfenses memores vitiorum ejus, forteque etiam vindictam incurrentes regnum dare ignominia acce- to renabant. Itaque Henricum Glogoviensium Ducem sibi adfescunt, hoc pejus merentes de Loetico, quod sine illis coronari non posset. Quippe Gnesnae civitatis ipsorum urbe Regia diademata asserabantur, & in illis partibus

tibus erat Archiepiscopus. Loeticus levius incursione correptis adversariorum agris, ad Pomeranos tendit, acceptoque ab omnibus sacramento, Gedanensibus Boguslam judicem, ceteris Premislum & Calimurum duces, Ziemomislum fratris filios praeficit. Postquam inde abisset, cepit prodendae Marchionibus Brandeburgicis Pomeraniae consilium Petrus Cancellarius Pomeraniae, Palatinus Gedanensis filius, homo factuosus & tum Loetico nefcio ob quam repulsam infensor. Idem tum captus inter prima molimina, mox tamen deprecatione fratrum dimissus, beneticum inimicorum ignominiam ulcisci statuit. Ejus ergo fratrumque ope accitis paulo post Marchionibus pleraque civitates Pomeraniae traduntur, Gedanum quoque ipsum, sola arce relicta, quam Bogusla tutabatur. Hic urgente obsidum hoste ad Loeticum magna celeritate contendit, & de statu rerum edocto suadet Cruciferos vocare in auxilium. Annuente Principe, Bogusla reversus Cruciferos in arcis dimidia regimen recipit, hac lege, ut unus anni defensionem suis impensis tolerarent, hoc elapso, quicquid porro insumeretur, Regi ferrent expensum. Iuncta ita cum Cruciferis manu non

100 **FIDELI POLONICI**
 arx tantum Gedanensis defensa, sed urbs
 quoque recuperata est. Sed repulso hoste,
 insurgere paulatim Cruciferi, arcis uni-
 versum regimen in se trahere ceperunt:
 frustra repugnantem Bogusla, aut ceteris,
 quorum ut quisque potentior aut obsti-
 nation erat, carcere multabatur. Mox
 à Vladislao & presentes in conventu apud
 Cujaviam habito injuriarum postulati,
 argentem atque inquam pecunie sum-
 mas poscebant: quam abnuente Vladis-
 lao ad vim bellumque apertum erupere.
 Instruatur tum Vladislavi bello civium
 contra Henricum Glogoviensem: quo
 spem dabat Cruciferis occupandæ totius
 Pomeranie. Primo impetu ad orti oppi-
 dum Gedanense placuit, quod aliquand-
 à Pomeranis defensum, tandem civium
 quorundam Theutonici generis opera
 proditum est. Inde Dersavia, cui Casti-
 murus Loetici cognatus præsidebat, ca-
 pta, & Suecum ingenio fitus & arte mu-
 nissimum Castellum longa obsidione
 expugnatum. Quod pleraque alia oppida
 secuta sunt.

II. Dum hæc apud Borissos agun-
tur Polonia major pertæsa dominatio-
nis Henrici & perpetuarum belli calamita-
tatum metuens, Vladislao se dedit, misit
susque

[illegible]

III. Cruciferorum interea ut potentia, ita potentiae cupido gliscibat. Pomeraniam omnem tenebat, & ut jure tenere viderentur, primo Lothio; hoc abnuente, Marchionibus pecuniam offerunt. Qui ut vendere jure non poterant, quod per injuriam nuper occupant, ita pretium libentes accipere

pro eo, quod jam ipsis vi erat extorrum Poloni vero irritati tot injuriis, antequam armis se vindicarent, suavis Episcoporum, quibus ablata Pomerania non modici proventus intercederant, Pontificis Romani iudicium implorant. A quo toto quadrienni labore vix tandem impetratum est, ut deligerentur, quorum arbitrio disceptaretur causa tam gravis. Ab iis secundum Polonos data his est, iussique Cruciferi satisfacere, cum non parerent, sacro fulmine percussi sunt.

IV. Ea tempestate Duces Silesiorum haecenus liberos foederatosque Polonorum vitia sua & Iohannis Lucemburgici Bohemiae Regis artes alieno subegerent regno. Cum enim ex Ducibus alii prodigerent sua, alii armis se invicem incescerent, singulis suos casses aptans Iohannes; illos dato pretio, ditionibus suis exuebat, hos occultis stimulis in mutuam armabat perniciem. Dum tandem omnes luxu vel discordiis attritos sub Bohemorum imperium adegit. Idem Iohannes nescio quod sibi jus ob antecessorem Venceslaum in Polonos vendicans, vocatusque à Cruciferis in auxilium contra Loëticum, serio tandem

Pome-

Pomeraniam recuperare molientem, Masoviam ingreditur. Ab eodem Cruciferi, ut jus suum in Pomeraniam magis etiam stabilirent, prece & pretio impetrant, ut illam provinciam ipsi diceret, jure scilicet in Polonos non attingens Regio, quod Iohanni homines taceant, ut accipere possent, dabant.

V. Nec vero dum se intra Pomeraniam contineant Cruciferorum avaritia. Poloni ipsius primum oras, mox victori assilant, & eundem tentant. Certe altero e non impem vix illam Majoris Poloniae oppidum iratum natus. Advenit cum exercitu Vladislavus, sed in par tanto hosti, & congressu aperte non ausus, casuum tantum opportuna speculatione. Propter pretium est voto. Militabat tum in castris Iohannem Szamotulius, profugus Polonia, ob simulacres cum Regem, & principis ob praetium tibi in praefata Majoris Poloniae Casimirus datus. Regi. Hic peremptoria & praeter more molles, capite tempore specie exploratoris, in castra Poloniam transgressus deprecatur Regem, simul hortans, praebere ut tentaret fortunam, & unque ad id operam promittens. Redux trepidus

tionem Polonorum falso memorata persuadet Cruciferianis, ut securè & sine metu agerent. Illi praeda suae incubantes, & quasi victo hostelati, reditum parare ad deponenda spolia, partisque exercitum coeperant. Interim admovent Loëticus exercitum, nebulæ beneficio usus, ut improvisor hostibus veniret, famamque sui antiret. Illis tamen strepitu propinquantium admonitis, subitoque arma corripientibus, cum ad Radoviam venisset, sistit nonnihil suos, & ad hunc modum affatur: Si quantam ore habituque praefurunt hostes, tantam meritis ac factis ostenderent numinis curam: bellum, milites, aut nullum cum illis, aut omnino injustum gereremus. Nec enim intra sacra militia consistentes munia, violentam in nostra inicerent manum: & sua servantes improbe à nobis oppugnarentur. Sed nimirum male respondens illi instituti sui legibus, surpiterque ex propugnatoribus Christiana religionis, in magistros avaritiae & immanitatis, in Cruces turbatoresque vicinorum principum degenerarunt. Alia eorum facinora ne memorem, in nos patriamque nostram qua illos insana impiaque habendi cupiditas armarit? Profugos olim

& sedibus suis exutos cognati principes nostri in partem belli qui sem, sed & ter-
re simul sua vocarunt. Hic afflitta prioris fortuna allevationem, hic nova hac, quæ videtur, incrementa capere. Expectanda nobis erat gratia; ibi vim inferunt, illi focos, in quibus nefarii scilicet aspidēs recalcere, diripiant, atque etiam, si liceat, ereptum nobis eunt. Pomeraniam jam dudum est, quod sibi usurpant, magnæ etiam Cujavia parti incubant: Et huiusmodi adeo non satiatur illorum avaritia, ut velut irritata magis, in intima patria nostra viscera unguis promittant. Verum modum his, quem sibi ponere ne ciunt, ponit hodie, spero, numinis vindicta, & vestra, commisionones, virtus. Quam jam pridem ablatarum prout, atum iniuria, male habui ab illis agri subditique nostri, profanata à sacris nomen militibus templi, ita acriter stimulant; ut vix desicilius jam fore videatur vincere hostem, quam fuit hactenus, in prælium vos ruentes tenere. Nec ullo sane degeneri metu ardorem vestrum inhibui; sed quia multis bonisque rebus meis edoctus scio, quantum possint in bello momenta temporum atque occasionum. Has profecto qui prudenti patientia speculari norit, securus

vincit, vel, si fortuna omnino recte etiam consulis repugnet, vincitur saltem servus atque excusatus. Sape parvus copus magnus exercitus iniquo vel loco vel tempore deprehensi debellantur. Sed nobis, milites, hodiernus dies tot offerens bene gerenda res opportunitates, grande morarum omnium, quas tulisti hactenus, pretium ostentat. Huc usque numero adeo praeliis hostis, ut et superare illum arduum foret et, ut peratui nobis temerarius insuper expectanda esset nota. Nunc flos exercitus illorum a. l. ubigenda Cujavæ ulteriora missus est. Sic univ. versos ante eum discrimine aggressuri, divisos iam absque negotio proceramus. Sed ut multitudinem etiamnum pares vel superiores sint, animis tamen nos non aquant: quos exigua mercede autoratos, cæterva undique collecta et prædandi quam præliandi gnarior pares profecto assero non potest nostris, quos pro patria dimicantes, præter nobilitatem ingentem, summa bello non aq. uitas tantum, sed necessitas acuit. Ac clamor illorum dissonus, quo omnia iam isti perstreperunt nonne pavorem et festinationem se sua implicantem trepidationem arguit? scilicet cautionem nostram ignaviam forsam hactenus interpretati, quia non provocavimus, nunquam provocati-

ros credere: aut facilem, puto, expectaverunt, qui ad prælium paratos esse juberet. Discant age nunc exitio suo, non esse cum pugnandum, cum cupit hostis, et peruisse rerum agendarum occasiones, cum utrinque sciuntur. Caterum quos percussos ita anxioque audimus; major mox, milites, occupabis dejiciesque consternatio; cum Samoculium, nostratem olim Palatinum, illorum hactenus castra pravo consilio sequutum, mutato animo in illos pro nobis arma stringere videbunt. Id quidem facturum se recepit, nec, nisi penitus Polonus esse desist, enisurum dubito ut iras civiles in exitium hostibus versas, crimenz perflia egregio de ore expiatum nobis patriæq. probet. Sed et vos, commilitones, certus sum, ita acturos, ut et civis respicientis studium viso vestro pro patria pugnandi ardore crescat; et opera ejus à nobis ad communicandam victoriam gloriam admixta, minime requisita ad obtinenda videntur.

Hæc facio Duce, discussaque etiam interrim nebulæ, initur prælium. Agunt rem fortiter Poloni, certantibus velut inter se quoque Loethico & militibus, illo, ne exemplum, vel vocis incentivum suis deesset, his, ut utrumque superfluum esset. Nec Cruciferianis virtus deerat,

donec Szamotulius terga eorum inces-
sere cœpit. Tum respektantes & re-
suscita attoniti remisere animos. Subve-
nientes quoque iis, quæ Brestiam pri-
die præmissæ erant, copiar, in id tantum
venere, ut victoriam Polonorum auge-
rent. Nam & acrius isti tanquam pro
parto decore pugnabant, & illi pavore
fugientium suorum auferebantur. Vi-
ginti milia tam Cruciferarum fe-
runtur periisse, ex Polonis quingenti
tantum. Post prælium inter saucios vir
quidam equestris ordinis Florianus Sza-
ri jacebat, effluentia abdomine illa ma-
nu cohibens. Ejus cruciatum Rex forte
præteriens cum comitibus miserabatur.
Cum ille: acrior, ô Rex, inquit, dolor
ejus est, qui in eodem pago malum vic-
inum habet, qualem ego expertus sum.
Miratus est Rex hominis inter mortuis
discrimen ejusmodi cogitationibus va-
cantis responsum, sublatoque & arte chi-
rurgorum curato pagum dedit, quem so-
lus & absque vicino possideret. Stemma
ejus, quod trinum hastarum erat, inde seli-
torum, i. e. illum nomen accepit, estque
inigne Zamoscianæ familæ, è qua ma-
gnum illud non Poloniæ tantum, sed se-
culi decus Iohannes Zamoscus effulsit.

Cæte-

Cæterum ut Vladislao Regi victoria hæc
gloriosa fuit: ita fructum ejus Bohemi
ferme & Silesii intervertere; bello majori
Poloniæ intentato necessitatem Regi
Cruciferos omittendi, his respirandi mo-
ram facientes. Qui & dum in novum ho-
stem movent Poloni, Brestiam & Gniev-
coviam impune abstulerunt. Paulo post
pactus cum Cruciferis inducias Vladis-
laus, munitiones aliquot Bohemorum Si-
lesiorumque cepit aut incendit. Inde re-
versus post brevissimi temporis morbum
moritur, princeps corpore exiguus, ma-
gnus animo, comitate in suos, fortitudi-
ne in hostes egregius, à secunda fortuna
pene deceptus, adversa pulchre tolerans
semper, plerumque victor.

CAP.

CAP. XIX.

DE CASIMIRO
MAGNO.

AB ANNO CIOCCCXXXVIII.

AD ANN. CIOCECLXX.

Casimirus pacem init cum Cruciferis successorem designat Carolum. Russos Polonia subdit. Leges instituit. Ius Magdeburgicum introducit. Ludovicum Vngarum post Carolum successorem nominat. Pater Plebeiorum ductus. Valachi dolo Polonos veniunt. postea & fames per Poloniam. Casimirus cognatam Carolo IV. Imperatori locat. Hospites Regios consul Cracoviensis splendida excipit. Casimiri ex equo lapsus & mors.

VLadislao Loethico filius Casimirus succedit. Qui mitis ingenio; & quietis quam armorum appetentior pacē cum Cruciferis init, parum decoram nomini Polonico. Eam aspernati Proceres, & simul tamen bellorum pertasi, Pontificem iterum in arbitrium male compositæ litis sollicitant. Ab hoc missi arbitri uicissim a Crucigeris Pomerel-

ham,

ham, Cujaviam, Dobrinum, & reliqua Polonia: propiora Polonis adjudicant, Cruciferis insuper prægrandem mulcam irrogantes. Sed hi nec decreta Pontificia, nec execrationes morati, occupata retinuerunt.

Ceterum Casimirus ut vagus libidinum, ita prole orbis erat. Vnde mature successorem circumspicere cepit. Placuitque eligenti Carolus Vngariæ rex sorore illius genitus, spretis cum indigentis principibus, tum Silesiis alieno jam imperio additis. Exin in Russiam expeditio suscipitur, sæpe jam olim victam à Polonis, nunquam ad constantem obsequii fidem subactam. Casimiri felicitati cessit, & tum primum in Provinciam redacta, æquo inde pure cum Polonis gaudet. Paulo post tentavit Poloniam Iohannes Bohemiæ Rex, qui abstracta Silesia ferocior atque avidior factus, unicum se-nectutis atque etiam mortis solatium habiturum se dixerat, si manu muros Cracoviæ attigisset. Sed is à Polonis fortiter repulsus aliquanto post in Gallia interit. Post hæc Casimirus quanquam in luxuriam solutior, & segnor in Crucigeros indulgentia nonnihil inuisus, domi tamen conditis legibus, constitutis iudicis, & arcibus structis Republicæ multum pro-

profuit. Ab eo jus Teutonicum in Poloniam inductum, quod Magdeburgicum vocant. Condita item Cracovianæ urbis ea pars, quæ hodieque Casimira accepto à conditore vocabulo appellatur.

II. Dum hæc in Polonia geruntur, interim in Vngaria Carolus haud pridem Casimiro successor nuncupatus, decessit. Ejus igitur in locum Ludovicus filius adoptatur. A quo Poloniæ ordines immunitatem tributorum atque onerum, quæ hæctenus principibus dependi consueverant, paciscuntur: præcipuo hoc plerumque, quod ex regnatricium familiarum intentu sperari potest, commolitur: quod successores, ut regnum accipiant, leges prius accipere cogantur. Eodem anno latæ multæ res Casimiro contigerunt. Primum enim Russiam perpacavit: pulsus, qui turbas isthic dare coperant, Lithuanis, Duceque eorum Lubarto capto. Paulo post Masovia corpori Reipublicæ Poloniæ accessit, submittente se Regi ejusque posteris Ziemomislao, iis legibus, quibus Vasalli, quos vocant, solent obstringi. Exciti cum denique Regis clementia Germani quamplurimi migraverint in Poloniam, quorum posteritas etiamnum subiectos Carpatho monti colles

(quos

(quos Podgorze vulgo vocamus) cojiit. Atque ab ista in Germanos aliosque vi-
lioris sortis homines benignitate Casimirus patris Plebejorum vel rusticorum nomen accepit. Dignum sane quod alii Principes ambiant similiter, iis præcipue majestatis suæ præsidium commodando, quos paupertas, potentiorum injuriis facit opportunus.

III. Post hæc felicitatis Casimirianæ cursus improspere cum Valachis prælio aliquantum interpellatus est. Mortuo istorum Palatino Stephano, cum certantium de principatu filiorum uni auxilarentur Poloni, miro ab adversa parte stratagemate circumventi sunt. Inciderant scilicet Valachi in Sylva, per quam eundum erat, ultra medium arborum plurimas. Hinc cum, subeuntibus Polonis, quæ in ora essent positæ, à doli structoribus impellerentur, aliæ mox post alias ruina proximarum provolutæ magnam partem exercitus obriverunt. Reliqui seu sauci seu attoniti inopina clade capiebantur; paucissimi effugere. Ne sola hæc esset calamitas, immanis mox pestilentia per Poloniam sequuta est. Accessitque etiam annonæ sævitia. Quam tamen utcumque solatus est Casimirus, apertis hor-

horreis, quæ priorum annorum ubertas quasi in futuros usus locupletissime in-
destruxerat. Frumentum petentibus, si ære
destituerentur, opera in munendis arcibus
injugebatur. Ditiorum pecuniæ thesau-
rum regium augebant. Cujus opibus Ca-
simirus anno sequenti, nuptias cognatæ
Luzæ splendidissimas instruxit. quam Bo-
guslao Pomeraniæ duce genitam Caro-
lus. IV. Imperator, paratio pontifice, in
matrimonium accipiebat. Adfuere nu-
ptiarum solennibus Ludovicus Vngaro-
rum, Sigismundus Danorum, item Pe-
trua Cypriorum Rex, cum principibus
aliis non paucis. Nihil ibi ad magnifi-
centiam vel luxum ommissum. Sed regia
opulentia diu non sine admiratione exce-
pti hospites magis mox ad privati homi-
nis divitias stupuerunt. Gerebat Craco-
viæ Consulatam Veringus quidam, gen-
te Germanus, caritate apud Principem
præcipuus. Is cum precibus & gratiis
apud hospites regios exambisset, ut domi
ipsius epulari vellent, parentes illos non
curatissimus tantum dapibus excipit, sed
muneribus etiam ingentibus prosequi-
tur: gestiente Casimiro, cujus gloriæ
militabat subditi sui opulentia, pace Do-
mini in tantum aucta. Casimirus vero

tanteis

tanteis jam amicitus firmatus, majore in
dies & ambitu prenabatur à vicinis, &
terrore suspiciebatur ab hostibus. Nam
& Belzensium dux ante infestus semper
Polonorum Principibus, supplex huic fie-
ri sustinuit, quo dignitatem & ditionem
retineret: & in Borussia venienti Cru-
cigeri cuncta venerantium officia exlu-
buere. Sed illum paulo post inter fortu-
næ obsequia luxuriantem repentina nec
ea simplex mors abstulit. Inter venan-
dum enim dum incautius cervum inse-
ctatur, equo forte prolapsus, solo affligi-
tur casu ob corporis obesitatem lethali,
cum æger præsertim gulæ plus, quam
medicorum præceptis daret. Antequam
extingueretur, condito testamento lar-
giter multa Ecclesiis donavit: Princeps, si
libidines excipias, in quas fuit effusior,
domi magnus, foris fortuna quam vir-
tute melior.

CAP.

LUDOVICVS VNGARVS.

AB ANNO CIOCCCLXX.

AD ANN. CIOCCCLXXXII.

Tristi posteris deficientibus Ludovicus Vngarus succedit. non a quo Polonorum affectu. Majores Poloni deficiunt. Mater regia Polonia administrationem deserit. recipitque. Lithuani vincuntur; & Russi rebelles.

IN Casimiro defecit tandem illa Præstigi progenies, quæ, tot sæculis, ordine vix unquam interrupto Poloniæ clavum rexit. Inde Regnum ad Ludovicum Vngarum devenit, quem sorore genitum Casimirus pridem successorem sibi destinaverat. Erat in Vngaria Ludovicus, cum nuncium de morte avunculi acciperet: cunctabaturque etiam venire ad Polonos. dubius de horum erga se animis, nec ignarus difficultatum, quibus duplicis illa regni administratio foret obnoxia. Venit tamen tandem, ab Vngaris præcipue Lus persuasus. Cum regni solennia accepisset, primæ illi curarum fuit avunculo iusta persol-

persolvere. In quibus cum penitus voluntates Procerum introspexisset, cognovit, defunctam ob id vehementius. quod sine mascula prole obiisset. Quod ille in diminutionem sui accipiens, simul veritus, ne aliqua filiarum Casimiri, studio populari accincta occasionem novis rebus præberet, projectas in Hungariam illas, nothas adeoque incapaces hæreditatis paternæ proclamari iussit. Paulo post ipse in Vngariam redit, relicta penes matrem Elizabetham Poloniæ administratione. Prole & ipse mascula carebat, filias habebat duas. Alteram Sigisfundus Carolus filius duxerat, alteram sceptrum Polonico destinabat. Quam ad rem ut consensum Nobilitatis impetraret, libertates ante concessas novo sacramento sancire atque etiam augere necesse habuit.

II. Composuisse ita sibi utcumque res suas videbatur Ludovicus, cum Majoris Poloniæ proceres quidam, externum designati Regem, Vladislavum Duceem Cujavensem ex Vladislav Lothci fratre oriundum, principem sibi constituunt. Is mente imbecillior & ditionibus suis præesse impotens, his perditis Divione in Burgundia, vitæ Monasticæ se dedicaverat. Inde reductus in Poloni-

nam, cum nihil non tentasset pro dominatu, tandem nequicquam omnia experientibus fautoribus ejus, à Subinio alusque Proceribus, qui pro Ludovico nitabantur, vincitur, missusque ad Regem ab illo Abbatia donatur. Quæ spreta cum Divionem præscam otii sui sedem reverti vellet, in itinere morte præcoci intercipitur.

III. Mater interim Ludovici mortuum Polonicorum, quibus par non erat, pertæsa, in Vngariam, ætatem illuc transfugendi animo lecesserat. Sed illa (ut facile redit humano animo etiam fastiditæ potentia cupido, qui magni esse assuevere) mutato paulo post consilio ad relictam stationem reinvavit. Reversam vero ut Proceres Poloni, ita varii mox hostiles motus exceperunt. Lithuani enim Duces quidam cum pradore exercitu irrucere, & intima Poloniæ scrutari depulcatique magnam vim prædæ & hominum abduxerant. Inter Vngaros quoque & Polonos intestina glisccebant offensiones, subinde etiam in apertos tumultus exarscences. Sed hi tamen utrinque auctoritate regia repressi sunt. In Lithuanos & qui se his contra Polonos junxerant, Belzenses, bellum decretum est. Venitque ipse

ipse ob eam rem ex Vngaria Ludovicus foris Vngarorum manu instructus. Quibus cum Polonici exercitus accessissent, fracti animo Lithuani pacem imploraverunt. Nec Russi rebelles à potentiam Regis sustinere. Chelma cum aliis vicinis oppidis intra octavum diem se dedit. Quam post & Belzum sequutum est.

IV. Cæterum peragranti victoriis Russiam Ludovico arripit terra illius generius, & feracissima frugum ubertas. Unde Vngariæ eam adncere agicans, Vngaros ei præfectos imponit, & ut omnia isthuc sibi obnoxia haberet, Archiepiscopatum Haliciæ (quam olim tenuerant Vngari) instituit. Qui postea Leopolin translatus penes eam urbem hodieque manet. Non effugit tum Ludovicus suspicax Populi silentium, & voces quorundam liberiores; quas asperavit Vladislavus Opolensium Princeps, qui creatus à Rege Russiæ gubernator, Ducis Russorum titulum sumpserat. Eidem & Poloniæ administrationem deculit postea Ludovicus, cum, matre in Vngariam tandem serio reversa, licentia passim nullis coercita legibus valesceret, & ordines Ludovicum subinde ad se vocarent. Vtrum missum, quem diximus vicarium Proce-

Proceres respuerunt: indistinctae postea
Budae Comitatus, cura Re. publicae trinus
Senatoribus commissa est. Hic erant Za-
villia Cracovientis Antistes, Dobieslaus
Castellanus Cracovientis Zavillae frater,
Sendivojus Szubinias Calusienus Palati-
nus. Ipse Ludovicus, cum languidum se
aetate & morbis insuper fatigari sentiret,
Comitatus in Scepusio habitis, generum
suum Sigismundum Marchionem Bran-
deburgicum sibi successorem adseclit.
Nec multo post extinguitur. Vir benigni
satis ingenii, atque in eruditos perlibera-
lis, imprimis alii ologos. Inter cetera mo-
rum hoc quoque habuit, quod mentidem
dissimulato habitu vicos & oppida perla-
strabat, inquirens in magistratum vitam,
simul & suam, quo, si quid reprehende-
rent judicare periti, corrigeret; sin pla-
cuisset, famasui frueretur.

C A P.

CAP. XIII.

AS ANN. CIO CCCLXXXII.

AD AN. CIOCCCLXXXVI.

*Sigismundus Marchio successione regni
exclusus. Ziemovitus Masovius ele-
ctus à Regina repudiatur. Jagello Li-
thuanus & Vilhelmus Austriacus de
sponsa certant.*

DEsturum iterum rectore regnum
multorum mox Principum vota
ac studia in se arrexerit. Proximus
ei videbatur Sigismundus Marchio, vivo
etiamnum Ludovico successor destina-
tus. Sed is negato per fastum Polonis ad
epulas suas aditu, & quod Demaratum
majoris Poloniae praefectum nobilitati
invisum impensius foveret, odia plurimo-
rum incurrerat. Hinc coeptum à Polonis
deliberari, an darent imperium, quod ha-
bere jam ille sibi videbatur. Comitatus Ra-
domski indictis concluditur, ut Ludovici
quidem filia haberetur ratio, sed cujus
maritus nulli alii regno implicitus, solis
Polonis imperaturus esset. qua sententia
non obscure excludebatur. Sigismundus
Vngarico quoque sceptro inhians. Illo
F deinde

deinde nescio qua ex causa in Vngaria profecto, voluntates procerum quorundam in Ziemovitem Masoviae Ducem vertere, hac lege, ut Hedvigini alteram Ludovici filiam duceret. Nec cunctatus ille ad tam optabilem conditionem pro Rege se venditare coepit. Sed aspernata generum hunc Elizabetha Hedvigis mater, filiam mittere negavit in conjugium talis conditionem. quod pro filia manum ingentem mittit in Poloniam, qui conatus Ziemoviti retunderent. Visito illo cunctabatur tamen etiamnum Elizabetha mittere Hedvigini unice expetitam Polonis, varios jam illi mantos circumspicientibus. Tandem hæc Sendivoi Szubini industria facundiaque à matre exorata in Poloniam venit, comitata Demetrio Cardinali & Antifire Strigomiente aliisque Vngarorum Primoribus, & paulo post à Bozanti Archiepiscopo Gnelnense diademate Regio evincitur. Multum delectabantur Poloni Reginae decentissimis moribus, quibus species quoque corporis multum gratiæ addebat. Quo intentius vestigare coeperunt dignum tali puellæ conjugem. Et pridem illi oculos adiecerat Vilhelmus Austriacus, simul olim cum ipsa & quodammodo in spem talis con-

conjugii, in aula Ludovici (quæ puellæ pater) educata. Sed ille dum amatoriâ virginem, quam Polonos expertus est. Et denique spem ipsius, qua adhuc se sustentaverat, Jagello Lithuanie Princeps omnem intervertit. Petebat hic Hedvigini in matrimonium, se & Lithvaniam ad Christianam sacra, & hanc simul ad societatem Reipublicæ Polonicæ offerens. Nec displicebat Polonis tali cum fortuna regni sui procus, sed expectabatur adhuc matris Reginae consensus. Quem cum impetrassent, expugnabant suasionibus Hedvigis quoque animum, pertinacius Austriaco hærentem. Qui amore vecors & puellaris benevolentie fiducia Cracoviam venerat. Sed arce prohibitus, cum adversos Polonorum animos cognovisset, quibus & Hedvigis tandem affectum suum gratificata videbatur, saluta in cœnobio Franciscano puella, voti irritus abiit. Adeo scilicet quicquid etiam contra niterentur humana destituta, impediri non poterat divini voluntas consilii, quod in hac Hedvigis auspiciis ad novum Lithuanie cum Polonia conjugium moliebatur.

LIBER III.

CAP. I.

VLADISLAVS IAGELLO.

AB ANNO CIO CCCLXXXVI.

AD AN. CIOCCCCXXXIV.

Iagello Baptisum & coronam suscipit. Lithuanos ad Christianismum convertit. Ejus cum conjugē dissidium. cum Vitoldo & Skirgellono fratribus. Academia Cracoviensis instituitur. Bellum cum Cruciferis. de sua victoria insignis. Borussiae urbium murata subinde dominatio. Bohemicum regnum Iagello repudiat. Vitoldo ferme Polonicum coedit, & Suidrigelloni Lithuania facilitate haud cordata. pacatis Cruciferis Rex moritur.

VNIENS in Poloniam Iagello primo omnium Gentilismum epurat, & cum nova religione novum Vladislai nomen suscipit. Inde celebratis cum Hed-

vige

vige nuptiarum solennibus, regio diademate a Bozenta Anistite consecrata. Mox compositis rebus per Poloniam, maiorem inprimis, quae procerum quorundam culpa cum discors agebat, in Lithuaniam proficiscitur: ibique sacerdotis magis quam Principis munere functus. Lithuanos suos gentili adhuc imbutos ad sacra meliora manu ducit, ipse (cum adducti ē Polonia Episcopi linguae rudes essent) prima fidei rudimenta illis praeciens. Sic per annum repurgata ab Ethnica superstitione illa regio est. Si quae supererant emendanda Episcoporum ibi manentium industria relinquebantur. Abiens inde fratrem Skirgellonem summæ rerum in Lithuania praeficit. quæ res Vitoldum patruicem gravi æmulatione accendit, quarentemque ubi odium finitum tuum acque efficacius effunderet, primum in Masoviam ad cognatos, mox in Prusiam ad Cruciferos egit. Eo inchoato rex Nicolaum Moscorovium Regni Pro-cancellarium cum manu militari in Lithuania mittit, componendæ, si posset, cognatorum discordiæ, sin minus, pro securitate saltem Republicæ excubitarum. Interum Regi ipsi domesticum

F 3

cum

cum conjuge sua natum dissiduum est, illudque tam acre, ut in divortium pene eruperit. Ei fomitem dedit, e quam pudicitiae Reginae obrectatores, probrosam illi cum Vilhelmo Austriaco, proco olim suo consuetudinem obiectantes. Sed innocentiam Reginae ipsa juramento primum, mox delator publica ac solenni mendacii professione vindicavit. Quod poenae genus apud Polonos hodieque inter probrosissima habetur.

I I. His domi compositis Rex in Vitoldum vertit, Cruciferorum fiducia aperte jam hostilia molientem. Is Grodno obsessus clam aliqua effugerat, & variis subinde cladibus ope Teutonica Lithuanos afficiebat. Donec illum Rex reconciliaret sibi, & Lithuanis denique praefectum imponeret. Motus loco Skirgello, non mitius amissa dignitate, quam nuper Vitoldus non impetrata infremuit. Ejusque itidem odus Cruciferi ad Lithuaniae perniciem usi, hanc infesta de novo manu invadunt. Deliberantem de sumenda in illos vindicta Regem multa attinere. Inprimis Poloni ipsi haud temere lacessendam rati gentem, magnam Germaniae partem secum in arma tra-

cturam

At m. Rex quoque ipse cum Duce Opolensium prius experiendum sibi arbitrabatur, pridem multarum in Polonos injuriarum reo. Sed cum hoc, oppidis quibusdam captis, in gratiam morere redire. Secuta paulo post Reginae mors domestico eoque gravissimo vulnere Regem percussit. Praeclara fuit haec virtute foemina, dum viveret, sed moriens quoque auxit gloriam. Multa in pauperum usus legavit, plurima in Academiam, quam a Casimiro inchoatam absolvi inter ultima vota habuit. Rei dignitas & conjugis mortis desiderium moverunt regem, ne omitteret pusillam curam aut discerret. Duas ergo in Musarum sedem domos Cracoviae extruit, & Praga varios evocat Doctores, qui juvenutem bonis artibus erudirent.

Locutus autem his curis intento non demoratur, alio scilicet ostentare Cruciferi. Quos tamen Rex visita lenitate adhuc etiam talit, sapere de illis ad colloquium invitatis. Cum sibi specie pacis illud passus est. Tandem cum Samogitiam olim ereptam Lithuanis & vicinam per Vitoldum recuperatam contumacius repercerent, ac legatis Regis superbe appellatis, Dobraniscam vic-

F

128

usque terras lacefferent, bellum in illos leceratur. Nequequam ad amicam compositionem offerente se Bohemorum Rege, aut ad eam invitato Vngario: quorum ille stolidus iudicio, & affectu palam iniquus in Polonos: hic accepta à Cruciferis pecunia Vladislai amicum se simulans, per occultata & magis fida inclinabat in corruptores.

III. Nullum in bellum hactenus consideratius aut mole majori descendebant Poloni. Primum missis in omnes partes regis literis (quæ quod resti obligatæ circumferrentur, restum nomen etiamnum retinent) velut communi classico cuncta nobilitas convocabatur. Domi curam rerum Antistiti Gnesnensi Rex committebat, belli regimen cum Zindramo Mascovia Ensisfero Cracoviensi partebatur. Ingresso dein castra Vladislao primo omnium disciplinæ militaris instauratio curæ fuit. Merito sane, & ad maximorum Imperatorum exemplum, qui nunquam felicem bellorum speravere exitum, nisi inde fecissent initium. Scilicet quod in corpore anima, in navi clavus, id in militia disciplina. est: vinculum quo & intra obsequii fines continetur multum ferocia, & magna

exerci-

exercituum moles ad subita necessitatum dexterrime circumaguntur. Sed tunc, dum in prædatores ultor gladius frangeretur, comprehensi inter alios duo Lithuani sunt, qui sacramenti, ut vocant, adiculam abstulerant. Illi patrio ritu crucem sibi erigere iussi & suis se manibus suspendere, parere alacres, & quasi sævius aliquid à principe expectarent, & mors talis beneficium esset, mortas suas mutuo castigantes. Ante prælum Rex humi stratus in preces se effudit, quibus & innocentiam suam testabatur, & pervicaciam hostium, pacis omnes conditiones aspernantem. Exin dato Lithuanis, qui Vitoldo parabant, dextro cornu, Polonis sinistro, canere signa cœpere. Concurritur utrinque magna vi, ambigua ferè per horam fortunâ, donec dextrum Poloniæ aciei cornu laborare cœpit, in quo Lithuani cum Russis Tartanisque erant. Hi primo cedentes, telis tamen subinde fatigabant insequutos, mox penitus effusi in fugam, magnam hostium partem abstrahunt à reliquo exercitu. Soli Smolensci dextro cornu se adjugebant, quod Poloni fortunâ sociorum nihil territi strenuè tuebantur. Venerat au-

F 5

tem. forte in hostium manus signum. quod Martinus Vrocimovicius Aquilifer Cracoviensis gestabat. Id ut recuperarent commisi Poloni omnem aciei fortunam convertunt. Inclinare hostes cecipere, moxque acrius instante Polonorum exercitu in fugam aguntur credunturque. Nec sistere labantem aciem poterant, qui Lithuanos insequuti, fessi & sine ordine redibant. Ita illo die Poloni magna & memorabili victoria potiri sunt. Centum & quadraginta millia à Cruciferis in aciem deducta, & ex iis quinquaginta dehederata perhibent idonei auctores.

IV. Victoriam sequuta est præcipuarum Borussia urbium dedatio. Debellarumque forte tum, fuerat, ni una arx Marienburgensis ingeni sitis & arte firmior victoribus se opposuisset. Cujus præfens Plavenius ad Regem admissus meditata oratione veniam Cruciferorum nomine petit, Borussia ut Magistris suis relinquatur, quam à Barbaris suo sanguine vindicassent, orans. Cum nihil profecisset, indignabundus redit ad suos, eosdemque ad constantiam hortatur. Atque interim Livonum quoque Magister advenerat, socijs suis, si vi nequiret,

dolo

dolo opitulaturus. Vitoldo per secreta colloquium Samogitiam ostentat hæreditario jure possidendam, si regias partes deseruisset. Mox permissu Regis in arcem admissus memorata Vitoldi defectione obsessos animat. Tum senex etiam quidam Sacerdos imparem se ferendis obsidum ærumnis causlatus, arce egreditur, clam inter supellestem triginta aureorum millia secum efferens, quibus passim novus miles conscriptus est. Accedebat rumor venire Sigismundum Casarem Cruciferis auxilio, & jam finibus Poloniae imminere. Movere hæc regem, ut soluta obsidione relictoque in Borussia cum aliqua manu Andrea Brochocio redditum pararet, multum reluctantibus sed frustra plerisque Procerum atque imprimis Nicolao Tramba Procancellario. Datus sic Cruciferis locus est respirandi. qui nec defuere sibi, collectisque undique viribus recuperare sua annitebantur. Nec, licet etiam post magnam illam cladem semel iterumque infusus pagensent, fracti sunt. Gedanum denique & mox Thorunum, sensimque reliquas urbes receperunt.

Nec vana fuerunt Casaris in hoc titulo ante memorata. Misit enim Scabo

TH. A.

rium Transylvaniae principem, qui submontanam Poloniae oram invasit. Conventu ergo cum Cruciferis habito Rex in inducias primum, mox & in perpetuam pacis foedus consensit, factum ea lege, ut quisque habita antiquitus retineret, Samogithiam Vitoldus & Rex dum viverent, Dobrinum Poloniae reges perpetuo possiderent. Paulo post etiam Sigismundus Caesar, accurante Zavistio Nigro in utraque aula gratiose, Vladislao reconciliatus, insuper ab hoc octuaginta milia florenorum Pragensium mutuo accipit, datis in pignus Secpui in bibus, quae hodieque Polonis subsunt.

V. Verum pax cum Cruciferis non diu rata inansit. Hi enim coniecto in carcerem Plavenio, quasi Polonis pluseulum dedito, & regis nescio quas in se machinationes caussati, expilationibus mox mercatorum, praedique per Dobrinensem terram actis, necessitatem fecere regi arma in ipsos resumendi. Cum bellum aliquandiu tractum verius quam gestum esset, persuasit Regi Pontificis legatus, ut causam cum Cruciferis suam Concilio, quod tum Constantiae, sectae Hussiticae causa habebatur, disceptandam submitteret. Paruit Rex, veneruntque ad

com-

componendum negotium à Pontifice legati. Sed si iniquo in Polonos iudicio suspicionem incurrere acceptae à Cruciferis pecuniae. Aequiora pollicebatur vocatus ad arbitrium ejusdem causae Sigismundus Caesar. At neis quidem controversiam finire potuit. Inducias tamen duum annorum Polonis subinde adhuc ad arma provocantibus persuasit. Sub idem tempus magnum aliquid Vladislao fortuna videbatur parare. Bohemi enim ob religionem Sigismundo Caesari discordes, regnum nostrum oblatum ibant. Ambiguo primum responso dimissos, cum redirent, officii in Dominum suum Rex adinonuit, negans in super, coram tibi esse offendere Caesaris em, ut haeretici imperaret.

VI. Vix à bellis Borussiae aliquantulum requieverat Rex; cum novis illum molitionibus, primum patruelis, mox frater sanguine coepere. Vitoldum patruelem super insitam animo ambitionem Caesar regnum illud ad eum pollicitus in Regem sumulabat. Nec Cruciferi deerant impellere dubitantem, opemque promittere. Et ex Polonis quoque pauci consilii Vitoldi primum reclamare, mox publica auctoritate missi

sunt.

sunt, qui regnum illi deferrent. Gravissimis negotiis semper à Rege, adhibitus Vitoldus, & ipse magnus omnium quæ ageret, callidusque ostentator, munificus simul in Proceres, magnam animis ple-
 rorumque reverentiam sui iniecerat. Ita data Vitoldo à Rege ætate decrepito au-
 thoritas suam Regi destruebat, notabili Principibus documento: Neminem ut eo
 loci evehant, unde, qui evehitur, despicere
 evehentiis fastigium possit. Sed Rex porro
 tam mitis facilisque fuit, ut sceptrum Vi-
 toldo deferri non abnueret. Nec ulla jam
 mora erat nisi in Vitoldo, qui seu fato
 prohibitus, seu aperti facinoris invidiam
 metuens, non decorum modestiæ suæ so-
 re respondit, Regem patruilem solio de-
 turbare. Dimissis ita legatis nihilo tamen
 pacatus egit, plane ut composito ad spe-
 ciem pudore, magis suppressa, quam pe-
 nitus edomita in illo ambitio videretur.
 Nam non multo post, quasi pœnitens
 prioris modestiæ prompsit male sopitum
 desiderium, Regique in Lithuaniam blan-
 diciis evocato persuadere conatus est, ut
 regni honorem sibi permitteret. Sed Rex
 interim stabilito sibi per data privilegia
 plurima regno, id quoque impetrave-
 rat, ut filiorum alter patri successore de-
 stina-

sumretur. Et tum in Lithuaniam cum
 Rege iverat, curantibus Polonis, Proceres
 quidam, & inter alios Sbigneus Olesnicius
 Cracoviensis Præsul, præcipuus semper
 consiliorum Vitoldi impugnator. Hi sa-
 cilitatem Regis custodivere, nimis alio-
 qui fraudi alienæ opportunam. Sed &
 brevi insequuta Vitoldi mors omnia am-
 bitionis consilia abrupit.

VI. Defuncto Vitoldo, Lithuaniam
 Suidigello frater Regis sibi vendicabat.
 Nec contentus hac, Podoham quoque
 sibi voluit adjungi, potitusque erat voti
 à fratre nuntium suis debito, tumque e-
 tiam libertatis experte negandi. Capto
 enim similis in Lithuania detinebatur.
 Moniti ea de re à comitibus Regis Polo-
 ni, habitis Comitibus, per legatos Suidri-
 gellonem hortantur, ut Podoham redde-
 ret, & Lithuaniam etiam prius peteret,
 quam occuparet. Ferox ille ad hæc, mis-
 sumque post alterum legatum, fas gen-
 tium non moratus, violat. Mox & cum
 bellum imminere sibi à Polonis sentiret,
 quo par esset tanto hosti, Cruciferorum se
 foedere accingit. Vbi ad vim ventum est,
 fusus prostratusque aliquoties est, nec ad-
 huc tamen remittebat spiritus, donec
 tandem Lithuanus quoque crudelitæe
 sagax

factus invisus, principatu deiecitur, surrogato in ejus locum Sigismundo Vitoldi fratre, qui beneficio hoc Regi ac Reipublicæ innexus facile in leges ab illis præscriptas consensit. Omnia pro recuperando dominatu tentabat Suidrigello, sed frustra; excubantibus pro Sigismundo Polonis, ut beneficium suum tuerentur. Cum Cruciferis dein post leves utrinque habitas velitationes induciæ in annos duodecim pactæ sunt. Composito ita regno, correptus febre Vladislavus moritur cum XLVIII. annos regnasset. Princeps mitissimi ingenii & liberalitatis pene profusæ, religionis vero studio ita ardens, ut adolescentiæ gentili impietate transactæ errores tanto majori post pietate videatur expiassè,

CAP. II.

VLADISLAVS III.

AB AN. CIOCCCCXXXIV.

AD ANN. CIOCCCCXLV.

Vladislav patre moriente pueritia ut impar regno à multis rejecta, à potioribus ad regnum

regnum consecratur. Illius fratrem Bohemæ Regem eligunt, sed frustra. Tartarorum incursio. Vladeci constantia in dolore vulneris. Vladislavus ab Ungaris Rex creatur. cum Turcis pugna felices, & mox induciæ. quas Vladislavus rumpens, pœnas sua & Christianorum strage luit.

Fatis concedente Vladislavo major nata filius, patri cognominis, nonnum vix annum exceleserat. Nec dubitavere tamen majoris Poloniæ ordines puero regnum decernere. Cæteros seu ætas Vladislavi, seu quod alteri his insciis Regem creaverant, æmulatio ipsa stimularit, ut contradicerent acrius. Sed hirationibus tandem & numero victi conquiescisse videbantur, resque in eo erat, ut diadema Vladislavo imponeretur, cum denuo in Comitibus ipsis coorti coepta Regis inaugurationi intercedere coeperunt. Orto deinde dissidio regni Marschalculus Iohannes Olesnucius finem imposuit, jussis qui pro Vladislavo nitebantur, ad dextram concedere, reliquis ad sinistram. Dextram elegere plerique etiam ex turbidis: cæteri sociorum discessione desolati vel sponte cedebant,

vel paucitate sua contemnebant. Ita Regia quidem insignia Vladislao tu-
delata, juramenti tamen atatis teneri-
tudini grana facta est: spondentibus
Sophia matre & procerum nonnulli,
iururum, simul ut per atatem cape-
ssendo Imperio foret idoneus. Nam tum
quidem species nomenque Principatus
penes Vladislauum, vis apud Satrapas ce-
rat, qui singuli singulis Palatinatibus
praefecti, provisorum nomine, publica
Regni negotia tractabant. Sed hanc di-
gnitas adultiore paulo Rege exolevit,
contumacibus Polonis ad imperia co-
rum, quos nil superiores ceteris fors as-
cendi fecisset.

II. Primo omnium auspiciis Vladis-
lai adhuc adolefcentis sedata lis est, quae
inter sacerdotes & Ordinem equestrem
diu agitata tum vehementius exarserat.
Inde publicae etiam securitati consul-
tum, pacto fœdere cum Cruciferis, per-
petuò adhuc haëtenus Poloniae infestis.

His pacatis, bello prope alii Regem
Bohemi involvere. Qui mortui sig. t-
mundo Rege suo in partes secesserant,
aliis Casimirum Vladislai nostri fratrem,
aliis Albertum Austriacum, quem gene-
rum & successorem sibi ut in Imperio,

sic

sic in Bohemico Vngaricoque Regno
gignendus voluerat, in Regem peten-
tibus. Persuadere è Polonis quidam Ca-
simiro, ut oblatum regnum accepta-
ret, ibantque assertum illud Sendivonis
Ostrogogius, & Iohannes Tencinus il-
le Posnaniensis, hic Sendomiriensis Pa-
latini. Sed Albertus, Praga celeriter oc-
cupata, conatus æmuli sui prævertendo
intervertit.

Sub idem tempus cum Tartaris quo-
que infeliceiter pugnatum est. Qui Po-
doham ingressi uoluntatem ad arma
concitam, & loco iniquo deprehensam
magna strage cæciderunt, duce ipso Bu-
cacio interfecto. Inter cæsos jacuisse
tum fertur Iohannes Vlodocus vulnere
invalidus, vivens tamen & tam in expu-
gnabili ad doloris sensum constanti, ut
barbarus faucio digitum cum annulo
auferret, vivere tamen ipsum non sen-
tiret.

III. Negaverat fratri Regis Bohemiam
fortuna. Eadem in Regem ipsum tanto
liberior Vngarico cum scepro auxit.
Orbum hoc erat rectore post mortem
Alberti Imperatoris, terrebarurque cir-
cumsonantibus undique Turcarum ar-
mis. Sed qui regnum illud Vladislao de-
larum

latum ibant, non illico ut speraverant, promptum hunc repperere. Vnus clavis tractatione didicerat jam, quam arduum foret binos regendi onus. Nec ignorabat instare Turcam Vngaris, simulque cum purpura sagum induendum fore. Versanti hæc secum affertur, Elizabetham Reginam posthumum ex Alberto peperisse. Hoc magis cunctabatur. Tandem post longas deliberationes legatorum precibus evictus itineri se accingit, ingressisque magno ac splendido comitatu Vngariam, Budam occupat. Interim vero alibi Ladislaum (hoc enim nomen posthumo illi inditum) ambitiosa pro filio quadrimestri mater regio insigui curaverat redimiri. Quod audiens Vladislavus gravi sermone Vngaros alloquitur, invitus se ac discordibus imperaturum negans, nec videri velle alii præripuisse Regnum, cui in universum excusari maluerit. Iubet illos consulere sibi, se paratum redire ad suos. Magis etiam accendit hæc Regis moderatio studia procerum, qui vocandi ejus auctores fuerant. Itaque deinonstrata innocentia sua, cui scemineus ambitus fraudi esse non debeat, persuadent Vladislavo, ut detractum de calvaria S. Stephani di-

ni diadema (quia alterum Regina præripuerat) imponi sibi pateretur. Lævis ut ferme sit, ad nova imperia Vngaris, Rex ipse nunquam secure egit, superstitie æmula Elizabetha, cum qua magna Vngariæ pars in ipsum conspiraverat. Nec ab armis temperatum est, abutente illa arcium quarundam præsidio ad lacessendum Regem: hoc, Hunnæ ministro, & accitis à Polonia auxiliis aliquoties se non sine clade adversæ partis vindicante. Sed tandem, interponente se legato Pontificis Iuliano pax inter illos contra videbatur, nisi subsequuta Elizabethæ mors continuandum negotium reliquisset iis, qui Ladislai amorem præferentes, alendo dissidio suum negotium agebant.

[V. Interim Amurates etiam Turcarum Imperator Vngarorum usus discordiis, Belogradum premere obsidione coeperat. Nec mitigatus legatione regis tributum insuper imperare Vngaris audebat. Ita decretum in Turcas bellum. Ad quod Poloni quoque manus suas obrulerunt. Primum prælium ad Moravam flumen commissum est. In quo Turcæ ab Hunniade intempesta nocte oppressi prostratique ad triginta hominum

minum millia feruntur desiderasse. Paulo post ad Macedoniz fines cum Cai umbeto Asiæ præfecto congressus Rex, ipsum Carambejum cepit, exercitumque ejus in montes compulit. Regi hæc victoria tanto gloriosior fuit, quod non extra proprium ipsi sanguinem constituerat. Distulit sine mora per orbem Christianum victorias istas fama; & mox undique confluebant à principibus, ipsoque etiam Constantinopolitano Imperatore Iohanne Palæologo & Pontificæ legati, qui fortunam Vladislao gratulati ad similia eundem adhortarentur.

At sincerissime omnium Poloni Regis sui Triumphis lætabantur, nullisque legatis, qui gaudium testarentur, simul orabant, ut parceret impostero se Remque publicam in casum dare: meminissetque tandem revivere aliquando Poloniam, male jampridem desiderium ipsius ferentem. Inter tot festas gratulationum voces venere etiam ab Amurath. Oratores, specie Carambeji redimendi, revera pacem petituri. Perterruerant enim Tyrannum concurrentium ad arma passum Christianorum Principum minæ. Sed tum tamen in pacem perpetuam conveniri non potuit. Induciz de-

cem

cem annorum pactæ sunt.

V. Solutus Europæorum Principum metu Amurathes potentiam omnem suam in Carmanos, populum Asiaticum verterat. Qua occasione erecti Veneti, Imperatorque ipse Constantinopolitanus, nullis nunciis ad resumiendum in Turcas bellum Vladislauum hortantur. Aderat & à Pontifice legatus, qui religione datæ Amurathi fidei cunctantem solveret. Non diu tantis persuasionibus repugnavit Vladislauus, juvenili adhuc impetu calens, nec fortunæ mores edoctus, quæ adulatrix sæpius quam vere amica spe magnarum rerum illectos mortales in exitium subinde præcipitat.

Contractis igitur undique, quos habebat, vel colligere raptim poterat, exercitibus medio Septembri, Segedino movet Danubiumque traiecit. Nicopolin Bulgaria metropolim ingressio Dracula Palatinus Moldaviæ Transilvaniæ occurrit, annisusque regem a proposito demovere, cum obstrictum sentiret, I V. millia militum offert, Duce filio suo gloriæ Regis militatura. Interim Amurathem quoque instantis ab Ungaris bell. fama ex Asia revocaverat, octoginta

gratum nullum exercitum, teste Iovio, instructum: ventumque erat attingere ad Varnam oppidum, obscurum tum, hodie clade regis simul & sua nominatissimum. Ibi Hunniades, Rege ex ulcere cruris laborante, aciem instruit: datumque dextrum cornu Transalpinis, Iuliano Pontificis legato, & Bobricio Polono equiti, viro fortissimo, & recenti tum facinore claro, quod paulo ante Petresli oppidi hostilis muros primus ascenderat. Sinistrum ipse sibi Hunniades sumpsit, Rege cum suis mediū aciei occupante. Progressi sic ad II. milia passuum Regū hostem per tres horas præstolantur. Interim mora torpescere animi cœperant, & coorta etiam forte tempestate signa turbine atque imbre raptari: Cum veniens tandem hostis in dextrum cornu Regii exercitus invehitur. Nec id diu resistit, equis ad aspectum odoremque Camelorum territis, & mox fugam stragemque late spargentibus. Felicius partes suas Rex & Hunniades tuebantur, repulsoque hinc hoste, cum ad sublevandos alibi suos procurressent, ibi quoque simili fortuna utebantur. Iamque fufus erat omnis pene Turcarum equitatus. Iazizeri supererant, robusti

bur hostilis exercitus, quibus & Amurathis ipsius præsentia animum addebat. In hos incautus invehitur Vladislaus fortunarum priorum successuum omnem corrumpit. Quippe repente illic Ros victoris exercitus velut voragine absumptus perit. Ipse Vladislaus circumventus undique ab hostibus & mox equo suffosso de lapsus, priusquam occumberet, magnam circa se stragem edidit, idem ut vitæ prodigus, ita mortis suæ vindex. Tali exitu perpetratum est prælium toto orbe decantatissimum, & tum cætorum utrinque numero (nam Regionum ad IX. Turcarum XXX. milia cecidisse feruntur) tum principis laudatissimi cæde luctuosum. Ad quam ut Christianus olim orbis ingemuit, ita moveri hodieque Principes debent, ut servare fidem meminere, cuicumque data fuerit, etiam infideli.

CAP. III.

CASIMIRVS TERTIVS.

Casimirus Regnum recusat. Lithuani turbidi. Prussii se dedunt. Cum Cruciferis prælium adversum. bellum cum iisdem continuatum, libertas Rithuanis in censendo

consendo Regis. Pax cum Cruciferis. Nuncii nobilitatis instituti, qui quasi Tribuni Bohemorum turba ob religionem & successorem regni. Cum Mathia Vngaria Rege bellum. Cruciferos conatus sopiti. bellum inter filios Casimiri de regno Vngarico.

A Pud Polonos dubia de morte Regis fama eligendi successoris consilia aliquandiu suspendit. Sed ubi Vngaros alium sibi regem creasse intellexerant, frustra se quoque Vladislauum opperiri credidère. Itaque fratri hujus Calumuro, Lithuaniam tum Duci regnum deferunt. At is pertinaci fastidio atque arroganti quadam modestiâ oblatum honorem diu respuit. Dum tandem versis in Boleslauum Masouium Procerum studiis, emulatione ad pœnitentiam motus imputari sibi passus est regnum, quod nuper spreuerat. Ac quas alias recusandi causas habuerit, in ambiguo est; à Lithuanis imprimis retentum esse opinio fuit, & satis postea odia horum ostendère, postquam sceptrum ille suscepit, in apertum producta. Invitati aliquoties ad Comitata, vel negarunt venire, metum insidiarum causati; vel leges

attu-

attulère minus honoras Polonis. Corrigi fœdera volebant olim sub Jagellone pacta; Podoliam præterea & Voliniam requirebant, tanquam membra antiqua sui principatûs. Faciebat audaces occulta in illos Regis inclinatio: quæ contra apud Polonos isti non parum invidiæ constabat; adeo ut aliquandiu velut in partibus essent, Rex & Respublica. Donec tandem deposita à Rege jurejurando, quod multoties hætenus à Polonis agitaratum distulerat, placata nobilitas, quæ plura alia desideraverat, publicæ concordiæ remisit.

II. Conciliatis utcumque suorum animis novo se mox fœdere Casimirus succinxit, ductâ in uxorem Alberti Imperatoris filia Elizabethâ. Ac vix dum nuptiarum solennia peregerat, cum Prutenorum legati adveniunt opein orantes adversus Cruciferos, quorum pleraque urbes jugum excusserant. Nec cunctatus diu Rex infidem recipere Populum antiquitus subiectum Poloniæ, postquam secessisset, nullis hætenus armis ad obedientiam flexum. Missus igitur Regni Cancellarius Iohannes Coniecpolus eum alius nonnullis, qui iuramentum ab eis acciperent. Quod & veniente paulo

G 2 post

post in Prussiam Rege ipso iteratum. Vbi vicissim illis Rex multa ad libertatem stipulatus est. E quibus hæc præcipua: ut pars regni essent, liberos ad honores aditus haberent, suo jure Culmensi seu quocunque alio vellent, uterentur, à teloniis portoribusque immunes, nulli præfecto nisi indigenæ parturiri. Privatum etiam Gedanensibus septingentarum, quas vocant, marcarum census remissus est, additumque iisdem pro bis mille aureis; quicquid emolumenti rediret ex moletrinis urbanis, ex vicinioribus item agris, qui quod Vistulâ interluuntur inundanturque subinde, Insular minoris nomen accipere. Impetratum vicissim, quoties us ut Regem advenientem omnemque comitatum Regium per quadriduum suo sumptu exciperent, pro arce, quam diruissent, Palatium Regi granariumque intra urbem extruerent.

Interim autem Cruciferi Bohemiæ regem, mox & Pontificem Imperatoremque permoverant, ut mitterent legatos, qui repetundarum Polonos agerent. Sed hi cum in Poloniam venissent, lenitas istæ ad postulata sua reperdere aures. Nec desistebar Rex missa in Prus-

siam

siam militum manu Mariæburgum ac Scannam oppugnare, perseverantes tum usque in obsequio Cruciferorum urbes. Atque hi quoque satagentes rerum suarum, non spernendum jam per Germaniam Bohemiamque contraxerant exercitum, & catervatim subinde Choiniciâ oppido effusi, laceiebant Polonos. Movit in illos jam serio magis Cahirius, præmisso eodem Nicolao Sarleio Inovladislavienti Palatino. Mox & intellectâ hostium multitudine prævalidâ, ne impar omnino esset exercitus regius, copiarum quædam è Majori Polonia subito in auxilium evocatae sunt. Rudes illæ magnam partem belli, præferoces tamen & depeculandis sociis imprimis licentiosæ. Hæc tales cum Rex in aciem duxisset, improspere pugnavit. Nam & intra ad hostem occupata, & ex Proceribus plurimi caesi captive. Ipse penè Rex in potestatem hostis venerat, nisi illum cura proximorum prælio subduxisset. Culpam infelicis pugnae alii in Duces rejiciunt, qui militiæ inexpertæ plerique nec præmississent pro more equitem rumpenda hostium aciei, sed & locum prælio delegissent ætatiorem, quam ut explicare se turmæ potuerint. Sed hæc o-

omnia ex contemptu ferè hostis orta: quem ante prælium quidam flagellis aurigum figuratos se iactaverant. Visque adeo nec in bello cuiquam bene cedit arrogantia, & vel minimus hostis tum maxime contemnendus esse desinit, cum contemnitur.

III. Cladis illius ignominiam ut aboleret, nihil non egit Casimirus. Primum ne sumptus ad bellum deessent, constitutum in Comitibus Petricoviensibus est, ut Nobilitas universa dimidium annuorum censuum in publicum conferret. Eidem oneri nec sacer ordo exemptus, & Rex quoque ipse se ultro subjecit. Hoc tam insolente tributo mercenarius miles conscriptus, redemptumque Marienburgum est, pretio dato militi hostili, qui id oppidum in dilata mercedis pignus à Dominis suis obtinebant.

Exin aliquot annis continuo, & vix sumptus semel ad respirandum inducus in Prussia pugnatum est, Marte perambiguo. Eosdem subinde in iisdem ferè campis victos victoresque reperio; eadem loca amissa recuperataque. Choinicia sanè, Sueca, Meva, Marangum, Marienburgum denique ipsum sæpè reci-

procos hos belli astus sentire. Thorunnum Gedanumque, quamvis à belli calamitatibus non immunes, prodicionibus quoque insuper tentarentur, magnâ fide & constantiâ Regias partes tutatae sunt.

Sed bello huic non ita assiduo præsens incubuit Casimirus, quin Poloniam subinde viseret, & construendis ibidem rebus Comitibus haberet. Imprunis autem quæ Anno 1300. Petricoviz indixerat, clara ac memoranda extiterè libertate Iohannis Ruthvani Sendomiriensis Præfecti, qui ministrorum regiorum non coërentiam licentiam, monetam adulteratam, insolentiam vestigalium, effusiores ejus in Lithuanos beneficentiam prolixâ oratione Regi publicè exprobravit. Is tamen auditus patienter est mirâ Regis modestiâ; seu hanc ipsi inferuerat natura, seu ratio temporum suaserat. Minus certè ei litare potuit Iacobus Sieninius, Dobeslao Palatino Sendomiriensi, Sbignei Cardinalis fratre genitus. Qui nuper ad Pontificem summum legatus, & ab eodem Episcopatu Cracoviensi præfectus, præter cæteros, qui alii hanc dignitatem delatam mallent, Casimirum quoque

ipsum tam adversum habuit, ut in arcem Pinczoviensem & mox, imminente ibi obsidione, in Melsinensem receptus, cum duobus Diugosis clientibus agerrimè vim regiam effugerit. Horum alter Iohannes, Canonicus Cracoviensis autor est historiae patriæ, cuius pars Venetis inscripta extat; reliquæ hæcenus premuntur. Is verò post Regi reconciliatus, liberisque regis moderator studiorum additus, postremò Archiepiscopatum Leopoliensem adepturus fuerat, nisi mors intervenisset.

IV. Prutheni belli diuturni malis fessi frustra diu pacem petebant, pertinacibus ad persequenda destinata non minus Polonis quàm Cruciferis. Nec legatus Pontificis qui arbitrium causæ sibi depoposcerat, auditus est. Numus inclinatus in Cruciferos videbatur & Sieninit, de quo ante dictum, patrociniò odium Regis incurrerat. Tandem cum ad Osiecum, & mox ad Chomiciam suū Cruciferi essent, magis seridò utrinque de pace cogitari cœptum est; Polonis etiam, licet aliquoties jam victoribus, fortuita reputantibus belli, nec continuanda arma raris, cum decorè poni possent. Et interea alius à Pontifice legatus

tus advenerat minis quàm alter fuerat, obnoxius partibus. Hoc annitente bellum magnis odiis, eventu vario, tot annis gestum, Torunii in has leges compositum est: Rex Pomeraniam, Culmensensem & Michaloviensem terram, Mariæburgum porrò, Stumam, Elbingam cum sex pagis, qui ad arcem Hollandiæ pertinebant, teneret: reliqua Cruciferis relinquerebantur, eorumque Magiste. sub fide & Chentelâ Regis pro principe & Senatore Regni haberetur.

V. Sub id tempus cum de solvendis militi stipendiis ageretur, & Polonia minoris cives sine cæteris, qui aberant, seiscere quicquam nollent, constitutum, ut è singulis Palatinatibus legati ad comitia mitterentur, qui cum Rege de Republicæ negotiis civium suorum nomine deliberarent. Quod tum primum fieri cœptum posterioribus temporibus ita inolevit, ut citra legatos ejusmodi (Nuncios terrestres vulgò vocant) nulla comitia legitima habeantur. Similem forte hi potestatem habent cum Tribunis plebis, illis olim Romanæ libertatis acerrimis custodibus: qui postea cum Roma, exutâ æqualitate, unius jussu Principis aspectaret, exolvere.

VI. Sed idem, qui pacem Prussicam conciliaverat, legatus Pontificis Casimirum mox in Bohemorum Regem Georgium, tanquam Hussiticæ sectæ obnoxium & ob id Pontifici invisum stimulabat. Habebat & inter Bohemos suos Georgius multos sibi infensos: qui tum misere ad Casimirum Oratores regnum ipsi vel alterutri ex filiis offerentes. Cunctante Casimiro, Matthias Vngarorum Rex, gener Georgii, regnum ejus ultero appetit, susceptusque est à non paucis pridem ipsi addictis: quæ res Georgium permovit, ut missis legatis Vladislauum Casimiri filium successorem sibi destinaret, promissa etiam illi in uxorem filia Ludmilâ. Diu à Polonis seu dubitatione, seu neglectu suspensum responsum est: seroque vix demum missi legati, qui, ut vivus Georgius filio Regio cederet regnum, postularent. Sed hic interim cunctatione, mox & responso Polonorum offensum, vel potius necessitate ita jubente, in Matthiam factus erat propensior, quod ab isto & propior vis immineret, & beneficium accepisset, restitutum in libertatem filio suo Victorino; promissum denique haberet retinendi regni, dum viveret, certo in-

terium

terim successionis mansuro Matthia.

Paulo post secuta Georgii mors agitata ab ipso tot annis necdum finitam de successore curam solis Bohemis reliquit. Qui primum quidem in partes abiêre, plenisque filium Casimiri Vladislauum, Matthiam alius, non paucis Cæsarem, quibusdam denique extincti filium præferentibus. Sed prævaluit illa pars quæ Vladislauum elegerat. Qui & properè accitus non sine valido comitatu in Bohemiam venit, ac jurejurando præstato simul acceptoque, regni possessionem adiit, non impediante Matthia, qui, coortis in Vngaria seditionibus, proprio de regno periclitabatur. Nam præcipui Vngarorum pridem illi occultè infesti, & à Bohemis contemptum apertius jam spernentes, missis legatis alterum Casimiri filium patri cognominem ad regnum vocabant. Minus jam quam nuper cunctatus Rex mittit filium, sed improspere eventu. Vix enim venerat in Vngariam Casimirus, cum admotò properè à Matthia, cui impar esset, exercitu, ad subita fugæ consilia coactus est: secuturusque æmulum tum statim ad Poloniæ oras videbatur Matthias, nîsûratum pater Casimirus, mis-

sic

sis qui se interponerent, legatis mitigasset. Nihilominus ille postea injuriæ memor, captato tempore, subjectam Carpathiis montibus Poloniam (submontanam vocant) depredando, vindictæ litavit. Nec hic quidem stetit indignatio. Sagannensium ducem in Polonos concitat, ut Fraustadium finitimum Silesiæ oppidum invaderet, latèque circumjecta popularetur. Denique etiam in apertum bellum erupit, misso in Vladislauum Bohemiæ Regem exercitu, qui Poloniam simul infestaret. Ivère in illum Pater & filius, ille Polonos, hic Bohemos suos defensurus, extractumque quidem longo sæt tempore bellum est, majore tamen fragore quam partium damno detonuit. Tandem postquam utrinque populationibus & prælio uno Vngaro quam Polonos feliciore exfatigata odia essent, in pacem his legibus descensum: ut Matthias Regis Bohemiæ titulum usurparet, Bohemiæ autem ipsius administratio penes Vladislauum Casimiri filium, Silesia & Lusania penes Matthiam, dum viveret, maneret.

VII. Eadem pactione sopiti sunt motus, qui imper in Prussiam, machinatorum eodem Matthia, coorti erant. Concit

verat

verat enim is occulte Cruciferorum Magistrum ad excutiendum Polonos constituit. Qui venire aliquoties ad regni commitia aspernatus, tandem arma etiam sumere in Casimirus cooptaverat, jungente se illi Nicolao Tungeno, qui Varmensium olim episcopatu dejectus, eundem inviro sibi rege vindicatum ibat. Sed hi misso à Rege exercitu coerciti mox viam majorem experturi fuerant, nisi Matthias illos pactionibus suis comprehendi voluisset.

Sub idem tempus Muldavi à Rege, ipso imperii initio, in fidem suscepti, & ex eo tempore strenue se subinde adversum Turcarum vires curati, iurjurandum iterant, Stephano tum illis imperante Ictum quoque tum fœdus cum Bajazete Turcarum Imperatore, operâ imprimis Nicolai Firlef, qui postea Castellanus Cracoviensis factus supremum simul exercituum regimen summâ laude gessit. Tartaros vero perperuis incursionibus Poloniæ infestos & tum quoque recenti populatione grassatos filius Regis Ioh. Albertus magna strage ultus, egregiam sibi fortitudinis ac prudentiæ famam circumdedit. Quæ paulo post Vngaros per Matthiæ mortem Rege or-

158 FLORI POLONICI
ge orbos movit, ut cum in Regem po-
licerent.

VIII. Sed ex eadem gente, alii fra-
trem Alberti Bohemorum Regem ma-
lebant. Quæ res bello inter propin-
quos ac fratres materiam præbuit; Ma-
lo adeo potente in animis hominum
Ambitione, ut sanctissimarum quan-
tumvis amicitiarum, ipsaque naturæ pa-
rentis vincula nullo negotio abrum-
pat. Ingressus ergo cum exercitu Un-
gariorum Ioh. Albertus, fratrem ibidem
repperit, incubantem jam Budæ, quæ
Regni caput, ceterasque urbes ad se
pellestantem, artibus præcipue Beatricis
Reginæ, quam spes novi matrimonii illi
conciliaverat. Nec segnior Ioh. Alber-
tus altera parte Sobinoviam Eperias-
sumque occupat: at Cassoviâ, quam
eodem impetu opprimere speraverat,
excluditur. Et interim Vladislav se ex-
ercitus admoverat. Antequam tamen res
ad manus veniret, sæpè de pace labora-
tum est, velut trepidantibus adhuc non-
nihil principum animis inter belli sce-
lus & fraternæ pietatis affectum. Ioh.
Albertus Patrem consulit in Lithuanâ
tum agentem compescendorum Seve-
rien-

LIBER III. 159
riensum causâ, qui nescio quæ janito-
ris regii fastidia concoquere impotes, re-
sane exiguâ moti ad Moscum defece-
rant. Patre ad cœpta urgenda hortan-
te, animus Alberto redit; sed is viribus,
deserebatur, dilapsis ad Cassoviam jam
magnam partem radio obsidii militi-
bus. Contra Vladislavo ingens erat exer-
citus. Nihilominus educit Albertus in
aciem suos qui fortiter in hostem in-
vecti, sed prægravante multitudine re-
pressi victique satis ostendere vim sibi
magis quam virtutem deesse. Ipse Al-
bertus tres equos in ardore prælii ami-
sit, gladioque, quem pugnando frega-
rat, carens, penè induorum manus Bo-
hemorum venerat, nisi eques quidam
Crupsius alium periclitanti submini-
strasset: Quo ille deinde hostem utrum-
que assequutus, iræ suæ immolavit. Post
prælium ferunt Vladislavum de salute
magis fratris quam de victoria lætatum,
incertum an simulato affectu, an, ut
fieri solet in animo non degeneri, mi-
sericordia extinxerat odium, & quem
tunere desierat, cœpit amare. Conces-
sit illi quidem Silesiæ oppida quadam,
& si improlis moreretur, successorem
sibi eundem in Regno Ungarico desti-
navit.

navit. Non multo post Casimirus, pactus cum Mosco inducis, & Muchâ agresti homine, qui ex Valachus Russisque latronibus contracto decem millium exercitu, multum barbarum per Russiam dederat, represso captoque, moritur, postquam XLV. annis regasset. Ante mortem ejus tres in aëre Soles conspecti, & duobus penè mensibus Cometes arsit: velut approbante ita magnitudinem Casimiri cœlo, quod vulgare principum mortes sine motu præterit, magnorum in facis laborat.

CAPIT. IV.

IOHANNES ALBERTVS.

AB AN. CIOCCCCXIII. A. A.

CIOCLII.

Competitores regni. Venetorum Legatio. Cum Turcis pax. Callimachi mors. In Moldavos bellum non necessarium. Eorum stragema. Et mox cum Turcis ac Tartaris irrupto. Turcis infelix ob frigus inusitatum. Pax deinde per Poloniam. Mors præmatura Regis.

Casi-

Casimirus moriens filios quatuor reliquerat. quæ res ancipitem Polonis curam artulit, quem ex eis regno præficerent. Augebatque difficultatem Iohannes Masovia Dux, cujus ambitioni subditi sui arma ad regnum, & ex Polonis quidam suffragia commodabant. Evicit tamen Iohannes Albertus, fratribus cæteris sponte ei cedentibus, Reginæque matre armatum mutente suffragium, ad quod Masoviorum audacia facile refedit. Cum diadema Iohannes Albertus suscepisset, illico advenere Venetorum simulque Turcarum legati, gratulandi specie, revera aliis de causis. Illi scilicet, ut Regem in Turcas stimularent, hi ut idem bellum deprecarentur. Impediti enim tum Vngaricis expeditionibus tenebantur. Ac horum legatum quasi deliberandus Rex toto anno detinuit, quo elapso demum in triennium iudicias consensit. Interim Tartari, quibuscum nunquam vel justum bellum Polonis vel fida pax est, Voliniam incurrunt, quam deprædati, stragem quoque aulici committatûs, quem obviam Rex miserat, circa Vîsnovecium sat magnam edidit.

Anno sequenti mortuus est Ianussius
Plo-

Plocensium Dux. Inde tractum Plocensem Iohannes Albertus iure feudi, quod vocant, ad se devolutum regno adiunxit. Reliquam Masoviam frater ejus Conradus retinuit, postquam certis legibus fidem Reip. dedisset.

Obiit quoque tum sapientiae studiis clarus vir Callimachus, qui gente Tuscus, cum odium Pauli II. Pontificis incurrisset, in Poloniam fugerat. ubi benignè exceptus à Casimiro & juvenatæ regiorum liberum præfectus fuit. Post mortem Casimiri Albertum filium sequutus & gratiâ apud hunc validus invictiam apud ceteros non effugit, umbram scilicet, seu fumum potius, ardentiores Regum amicitias velut ignes perpetuo comitantem.

II. Caterum cupidus gloriæ Ioh. Albertus profrendique imperii, bello non necessario Poloniam implicuit. Valachiam perebat Stephano Palatino tum parentem, perpetuoque hætenus inter Turcarum & Polonas opes insidam. quæ ut incauta opprimeretur, expeditio in Turcas obtentui sumpta est. quam alii velint sermò tum constatum in Turcas fulmen casu in Valachus deflagrassè. Causamque harum fuisse, quod

Stepha-

Stephanus transeunti Regis militi pabulum negasset. Quicquid sit, illud constat, legatos à Stephano missos sequestratum, quem peteret rex, violatos captosque. Mox & post legationem Socisavia obsidione septa est. Sed eam incolæ animose tutabantur, & Stephanus ad bellum apertum impar (habeat enim Rex 1 x x x. millia hominum) per insidias carpebat obsessores. Pudor tandem tardumque incescit hærenti ad unum oppidum tanto exercitui; turbabatque insuper annonæ deficiens. Religiosiores etiam omnia terrebant, quæ in egressu observasse videbantur. Consuetudine hac plerumque vulgi, quæ in pace forti vel naturæ tribuissent, rebus creperis rapiendi in omen futuri eventus. Cum ergo ipse Stephanus dubium an fraudem meditans, quæ post sequuta est, pacem peteret, facile Rex, qui tum insuper morbo attingebatur, perimotus est, ut roganti iudicias annueret, per quas securius de pace ageretur. Parabant reditum Poloni sed alio, quam quo venerant, itinere. Id ubi acceperat Stephanus, monet regem, ut usurpatam ante viam potius relegeret; occulta saluum & ardua montium prætexens, in-

fecta

feſta latronibus, à quibus ſecuritatem tranſeuntibus non poſſit polliceri. Obtemperat Rex, nihil altius ſuſpicatus, quàm cavere Stephanum, ne militem nupero tranſitu intacta, proindeque diſtior Provinciæ pars prædæ exponeretur. Sed aliud machinabatur Stephanus. Sylva erat ad Bucoviam vicum denſa ſagis, aviis incerta. Hanc ingreſſus Rex copias in IV. agmina partitiur. Primi incolumnes trapiunt. Secundanos, penes quos impedimenta Regia, mediam ſylvam ingreſſos, aſſultant ex milibus agreſtes Valachi, ſuccuſiſque arboribus viam impediunt, ne regredi primi, vel progredi extremi poſſent. Hoſque interim tota vi equitum peditumque Stephanus invadit. Turbati ad rem improvſam Poloni per oppoſitos undique obices ad caſtra, quæ modò deſcuerant, cluſtantur. Sed hæc quoque urgente Stephano laborare cœperant, periuriſſentque, niſi ſuccurrens Aulicus Regis equitatus ſono turbarum, & armorum fulgore in ſe hoſtem verſiſſet. Reſtaurata ita pugna eſt, fugatiſque Valachi Regis victoriam conceſſere. Cautius poſtea incedebant Poloni. Nihilominus denuo I. c. Maſovii (quos Conradus ex foedere in auxilium miſe-

rat

rat Regi) circumventi & interneſione deſecti ſunt.

III. Deſunctus his malis quaſi rem bene egiſſet, in malum orium ac luxuriam diſcingebatur Ioh. Albertus. cum repente illum Poloniamque omnem novus ab eodem Muldavo terror percalit. Nec jam ſolus hic veniebat, ſed Turcis Tartariſque comitatus. Latè omnia ad Canenigam uſque & Viſlocum amnem populatus, Premiſſiam, Iaſoslaviam & plura alia oppida diripuit incenditque. Sed leve hoc. Supra C. nullia omnis generis hominum abduxit, adeo ut Thracia, Scythia, atque Aſia pene tota Ruſſicis manciipiis impleverit.

Reverſente ad ſuos Moldavo, Turcæ prædā nondum contenti, ſoli ſe denudò in Ruſſiæ agros effundere. Verum eos, torpſcentibus ad reſiſtendum hominibus, aut fugā dilapſis, ira Numinis inſigniter ulta eſt. Repente enim prædatoribus gelu tam intenſam, nivæſque tam largas immiſit, ut ad XL. hominum nulla (ut eſt illa gens frigoris impatiens) obruiſſe periſſeque ſerantur. Reperti, qui in exenteratis equorum ventribus calorem tuendæ vitæ quaſiverant. Multi etiam, qui inclemen-

tiam aeris effugerant, à Moldavis ipsis habitum Polonorum mentitis trucidati sunt. Ita ex 122. millium numero vix 2. evasisse; & ex his plerique dum abirent, confessi traduntur, Polonos à Deo defendi.

IV. Hæc ubi procella defæviera, sudum tandem aliquod pacis velut ad respirandum, Polonia illuxit. Primum cum fratribus, Vadislao Vngariæ Rege & Alexandro Lichuanæ Duce, quorum ille Moldavos juvisse hæctenus, alter non avocasse, cum posset, visus erat, in gratiam Rex rediit, pacto in fortunæ deinceps utriusque consortium feedere. Minimum vero nam fratrem Sigismundum Vladislaus Vngarus Glogovienti & Opavienti ditioribus donavit, cæteraque insuper Siletiæ & mox Lulatiæ præfectum imposuit. Hinc cum externis principibus inimicitie composuit. Nam & Stephano culpam deprecanti, illarumque injuriarum pacificenti oblivionem pax data est: & cum Bajazethe, quicquid etiam reclamaret legatus Pontificis, foras initura. Postremo nec cum Tartaris Zavolgensibus societatem belli contra Mahumetkerckium Præcociensium Ducem Rex recusavit. Sed cum illis auxilium promissum

mississet, consulto moratus est, ut mutus cadibus barbaros permitteret, amicitie fallaces, & mox, simul occasio in Poloniam ostensa fuerit, ad hostilia redituros. Post hæc in Prussiam rex contendit, Magistrum Cruciferorum (is erat Fridericus Saxonie Dux) juramentum præstare abnuentem suavis vel armis ad officium radeaturus. Sed Toronium cum pervenisset, capisissetque jam per legatos, cum Magistro agere, repentino tactus morbo obit, magnanimi Princeps, sed ferè semper infelix: destituente in eo primum vitam fortunâ, tandem & amiciorum fortunam.

CAP. V.

ALEXANDER.

AB ANNO CIOIOI. AD ANNUM
CIOIOVI.

Dissensiones de successore. Alexander Rex creatus in Lichuaniam abiit. cum Moscho bellum & mox pax. Tartarorum irruptio. Moldavi Rocutiam invadunt, non retinent. Glimscius auctor turbarum in Lichuaniam. Tartarorum strages.
Rerum-

R Eipublicarum Principes sibi per suffragia creantium solenne est, multos destinare, donec unus eligatur. Præcipue in Poloniâ regnat hæc libertas, grandis felicitatis ejus pars, nisi quod quandoque in discordias luxurât. Post Ioh. Albertum, aliqua quidem ordinum de successore dissensio fuit, sed ut rationibus, non odni aut ambitu dissidentium. Tres erant filii Casimiri, inter quos anceps veluti trepidabat Electio. Primus natu Vladislaus Vngarorum jam Bohemorumque Rex placebat nonnullis, velut ornamento ac patrocini laboranti Reipublicæ futurus. Contra alii dedignabatur externi fieri regni accessionem, præferebantque Sigismundum Glogoviensem & Opavientium Ducem. Plurimi tamen Alexandro M. Lithuaniz Duci magis favebant, cum ipsius causa, tum Lithuanorum, quos novo vinculo illigari Poloniæ publicæ rei interesset. Commodum supervenere à Lithuanis legati non regem quidem, sed fœderis antiqui renovationem offerentes. Illico sublata dubitatio est, & Alexander Rex proclamatus paulò post Cracoviz insigne regium à Friderico fratre Præfule Gnesneni, & simul Cardinali acce-

accepit. Conjugi Helenæ diadema negatum est, quod Græcancis addicta sacris Romanæ Ecclesiæ instituta nolle amplecti:

Vix aliquot mensibus Cracoviz fuerat Alexander, cum in Lithuaniam avocatur, cui vis à Moscho immincebat. Iamque Smolenscum oppugnare is coeperat: sed, obnisi ad primos impetus urbe, cum insuper Alexander cum exercitu adventare diceretur, territus, inducias cum Rege genero (Moschi enim filia erat Regina) in sex annos pepigit. Enimverò dum hæret in Lichuania Alexander, Tartari Tauricani Poloniam invadunt, transmissaque Vistulâ ad Pacinoviam Cracoviensis provinciz oppidum usque prædas agunt: sed nec nisi cum tempus effugerat, in illos movente Friderico Cardinali, cui Reipublicæ curam Rex, dum abesset, mandaverat. Nec multo post moritur Fridericus iste, vir aspectu ac munere venerabilis, vitâ dissolutior.

II. Stephanus dein Moldaviæ Palatinus Poloniam lacescivit, occupatâ terrâ, quæ inter Tyram amnem & Sarmaticos montes procurrens, Pocucia vulgo appellatur. Sed hanc non diu tenuit, fa-

H

rgan-

ugantibus illum & Polonis, & domum morbo, quo non multo post etiam interiit, vir belli artibus inter seculi in primos. Ejus postea filius Bogdanus patri succedens Alexandri sororem in conjugem petiit; dilatusque primum, mox spretus, ut contemptum sui vindicaret. Potentiam armis repetiit, occupavitque. Verum, ut proclivius semper est rapere aliena, quam retinere, ita illi propere expulsus provinciâ, agere ab ipsius Moldaviae filiis viciis Polonorum propulsavit. Illo bello periit inter alios duo fratres, cum longius a cetero exercitu prope maglobum hostium incideret. Alter inter pagnam occubuit, alter captus ac capite mutilatus est. His verò postero mox die magnâ Muklavorum strage atque in primis praefatus Locumensis, parentaverê Poloni. Postea de fœdere tractari ceptum conveniatque incerta conditiones: Sed hæc, ne tum pro ratis haberentur, aliud quid intercessit.

III. Ea tempestate dederat penè in Lithuania turbatum aliqui Michael Glinseus, ex Ducibus Russis ortus, vir manu strenuus, spectatusque hinc apud principem, sed criminator idem in Pro-

ceres,

ceres, quibus superbiam suam senserat exosum. Forte praefectam quandam Lithuanæ equitum ademptam, Glinseus cognato Rex dederat, Lithuanorum proceribus imperans, ut in possessionem donatæ praefecturae hominem mitterent. Cum differrent illi rem ad adventum regium, Glinseus acundâ calliditate accensus Rex ita exarsit, ut Breitam evocatos tollere agnovit, cum non venissent, quosdam summis muneribus sanctos gradu honoris moverit. Non tunc indignatione aut minaci si- lio hæc Lithuania tolerata, ac fortin exuissent patientiam quidam, nisi exterum repente periculum increpuit. Nam Tartari Tauricani repositi novit, et Zavolgentibus victoriâ feroces, cum creberrimis incursionibus Poloniam vastissent; novissime Lithuaniam quoque ingressi sunt. Vilnæ tum Rex valetudini operam dabat. Ceteris seu necis seu privatae dissensionis curam sub exercebant. Ita aliquandiu impune barbarus grassari potuit. Tandem extremâ necessitate ad defensionis auxilia Lithuani exsurrexere: narratque Miechovius Regem quanquam agrum delatum in castra, ut suis ad extremum

H 2

ulique

usque adesset. Sed ubi periculum à Tartaris, simul & valetudo in dies gravefecerit, Vilnam reductum. Interim Glinfcius Regio exercitus præfectus, hostem incautum prædæque cupidine vagum adortus, partim cecidit, partim in paludibus egit, quæ plurimum absorpti. Attulit verò tum ad victoriam non parum momenti Sendivojus Ciarncojus Palatini Pofnaniensis filius, qui cum trecentis equitibus Vilna accurrens, cum è proximo colle pugnantes cum Tartaris Polonos vidiſſet, late diductâ turmâ & strepitu tubarum magni speciei exercitûs præbitâ hostem terruit, suos erexit. His actis tacite se in stativa recipiunt victores, dum reliqui hostium, cladis suorum inscui, cum præda reverterentur. Mox ut quique venerant, cæduntur. Peruisse tum feruntur ad viginti millia hominum. Captivorum certè Christianorum ingens vis liberata est. Victoriæ nuncium qui Regi ferebant, proximum fato reppererunt. Nihilominus sublati in cælum manibus ac nutu (nam linguæ usum vis morbi ademerat) lætitiâ inestatus est, nec multo post expiravit, anno ætatis quinto supra quadragesimum, imperii vix quinto. Mors ejus tam præcox & ceteroquin non spernenda Principis

cipis multis tempestiva existimata est, ob prodigalitatem, quâ exhausturus, si provixisset. Reipublicam fuisse videbatur.

C A I. VI.

SIGISMUNDVS. I.

AB AN. CIO IO VI. AD ANN.

CIO IO XLVIII.

Sigismundi cura rogata. Glinſcii in Lithuania seditio & bellum cum Moschis. cum Valachis. Legationes ad Sigismundum. Moschicum bellum secundum. Regi ad Maximilianum Cæsarem iter. Secunda nuptia cum Bona Zfortia Belhum Prussicum. Comitissa Torunensis. Danesceana plebs seditio ob religionem. Alberti Brandeburgi. i cum Rege de Prussia transactio. Solimanni in Vngaria victoria. De Moldavia Tarnovii victoria insignis. Moschicum bellum tertium. In Moldavia inditla expeditione publica. Seditio Nobilitatis. Status Moldaviæ mutatus. stemque Vngaria. Concilium Tridentinum. Mors Sigismundi. Virtutes animi & corporis robur.

EX Casimiri filiis duo adhuc supere-
rant, Vladislav ac Sigismundus, quo-
rum ille Vngariæ & Bohemiæ impera-
bat, hic Glogoviensium & Opavienium,
nuperque etiam Lithuanie Dux creatus,
his voluntatibusque Iohannem primum
in re creavit. Quo factus Alexandro
mortuo ad regnum emerfit, Vladislavo
quem multi æmulum fratri minori fore
metuerant, non impediens, sed insuper
etiam commendans proceribus candi-
datum. Rex nominatus Sigismundus,
vulneribus illico Republicæ sanandis
manum salutarem applicuit. Ac primum
quia profusione Alexandri ærarium elan-
guerat, Regiæque facultates privatis qui-
busdam cesserant pignori, us recuperan-
dis curam intendit, iuvante Regem Io-
hanne Bonero, prudente viro & quod
ad rem plurimum valebat, prædivite. In-
de consentiente in tributis pensionem or-
dine equestri pecuniæ coactæ; scriptus-
que inde miles extremis Poloniæ fini-
bus pro Republicâ perpetuum excubitu-
rus.

Sed dum in his est Sigismundus, Lithua-
nia turbare cœpit, excitatâ à Glinseio,
quem ante sæpius nominavimus, seditione
& armis insuper à Basilio Moschorum
Duce

Duce ingruentibus tumens. Glinseius e-
nim coalitâ Alexandri perperâ favore
& rebus non infeliciter gestis audaciâ,
se præcipua assurgens Lithuanie princi-
patum agitabat. Ambitionem vero oc-
culere studens, Zabrezi unum Lithuanie
Mareschallum, alii que consilia ejus, u-
tiosius speculantes prodentesque hosti-
liter incessabat. Tandem cum su-
per etiam se Regi sensisset, metu ad despera-
tionem versus, Moschum clam suis si-
gatis ad partiendum secum Lithuaniam
invitat. Qui jam nuper terram illam ul-
tro lacessere cœperat, sed ceden-
tia contra Iohannis congressi non ausus re-
pulsusque, oblatam jam a Glinseio con-
ditionem subens acceperit. Glinseius ubi
in procinctu esse Moschum intellexit,
palam obsequium Regis exiit, Zabrezi
num vero incautum intra penatibus
obtruncat. Rex cognitis machinatio-
nibus illico Nicolaum Furlejum Pala-
tium Lublincensem, summum tunc
belli Ducem cum exercitu in Lithua-
niam præmittit, ipseque etiam se, ita-
rum scilicet Regiam defectoribus op-
ponitur. Venerunt Lithuani se præ-
parati, multique etiam ex iis, quos vel
error vel prævalida necessitas in parte

H 4 hostis

hostis abduxerat. Territi mox ad praesentiam Regis Moschici Duces, loca, quae impetu inopiave defensorum occupaverant, deseruere, praelium inprimis cauteissimam prudentiam evitantes. Vix semel in trajectu fluminis cujusdam resisterant, magnam suam elade, futuram tamen majorem, nisi nox intercessisset. Posthac apertiore etiam consternatione exercitum per avia paludum nemorumque relucunt. Rex cedentes tota exercitus mole sequi haud consultum ratus, Stanislaum Kiskam ad Refinam Moschorum arcem mittit. Qui late omnia populatus, sed universam hostis potentiam impar, partes subinde aliquas attrivit, quodam etiam die, si accitus in auxilium Firlejas tempestive venisset, de summa decertaturus. Sed is serius se per ignotas in sylvis vias expedierat. Interim tamen cum globo quodam hostium feliciter congressus Kiska, reliquum exercitum terrore fudit, cum qui primo ex confuatu effugerant, seu errore (ut est credulus pavor,) seu de paucis cessisse viderentur, numerum Polonorum in majus auxissent. Qui fortunae lusus postea alio certamine ipsum quoque victorem ferme decepit. Sed paulo post cum parum proficeretur armis, flexis utrinque

ad

ad mitiora animis, primum inducias Rex petenti Moscho, mox pacem perpetuam annuit.

II. Ceterum data sic Moscho respirandi potestas fuit, non item Polonis. Hos enim Bogdanus Valachus valido cum exercitu Russiam ingressus, ad novum bellum vocabat. Quod tamen brevi procella defecit. Quippe priusquam Rex veniret, primum fregerant impetum Valachi, frustra, nec impune Camieneciam Leopolinque munitissimas Russiae urbes adorti. Sic Regem in proemeto jam stantem haud praestolari, cum late omnia ferro flammisque miscuissent, ad sua rediere. Sequi illos iussus Nicolaus Camienecius Cracoviensis Palatinus, terram hostilem pari savitia involavit diripuitque. Sed expleta vindicta cum reditum pararet, ad Tyram flumen subito a Valachis, qui hactenus intra saltuum latebras occulti expectaverant occasiones, invaditur. Tumultuaria primum pugna nutavit victoria, donec majore numero ordinatiusque congressus Polonorum equitatus cohortes hostiles perripit. Caesi ibi plurimi, capti non pauciores quos omnes Camienecius gladio percussit, manibus

H 5

nibus parentans Polonorum, in quos nuper barbarus, præter belli jus pari supplicio lævierat. Rex latus victoriæ suorum cum victis pacem inuicem pactus conditionem, ut sacram suppellectilem de templis raptam, & quicquid captivorum prædæque memorabilioris superesset, restituerent. Multimum tum experti victorem, pœnas mox, quas maiores meruerant, Tartaris dedere, qui iteratis aliquoties incursionibus ad incitas plane infidam gentem redegerunt.

II I. Post hæc Sigismundus variis externorum Regum ac principum legationibus cultus est. Inprimis a Pontifice Romano Achilles Grassius Episcopus Modecensis adfuit, ut Regem ad jungendam Vngaro contra Turcas arma ineitaret. Nec avertatus consilium Rex moram tantum postulavit. Paulo post secuta est celebris de Tartaris ad Lopusnam victoria, Constantino Ostrogio Lithuanicarum, Nicolao Camenicio Polonicarum copiarum ducibus. De viginti & quinque millibus barbarorum longe maxima pars tum evasisse dicitur.

IV. Victoriæ hanc Moschicum bellum excepit. Moschus enim etiam post pacem inquires insensuque Polonis, cum

ingen-

ingentem tormentorum vim per Germaniam conflasset, Smolenscum tandem adortus, desertumque tunc tadio moræ, mox majore vi aggressus, cum nihil proficeret, machinatore Glinfcio, præfectum arci Tribunalum pretio ad deductionem emeratus fuerat. Post deducum Smolenscum Glinfcus respiscens, & opera Vladislai Vngariæ Regis Sigismundo reconciliatus, facinus erepta urbis in Regiæ pretium gratiæ vertit, nec hanc tantum urbem, sed complures alias traditurum se Polonis promittit. Caruit tamen successu consilium, quod secretorum internuncius Trepka nobilis juvenis in mandis hostis venit. Qui subiectus tormentis magnum & memorabile constantiæ specimen dedit. Nullis enim quantumvis exquisitissimis cruciatibus ad prodicionem secretorum subigi potuit.

Interim ingressus Lithuaniam Rex ad Borissovum pervenerat. Ibi cum deletis subistens exercitum ad Orsam, ubi hostis, præmittit, summa rerum Ostrogio & Surcovio demandatâ. Cogito, Moschos prælio paratos, Poloni priores in hostem urruunt, mox prout incubuerat ille, urgentes cedentesque. Anima-

bat

bar hos Ostrogu exemplum non minus militem quam Ducem se gerentis. iuvabatque etiam locus modicè intumulum assurgens, in quo disposita tormenta multum noxæ hostium novissimis dabant. Qui hinc consternati fugamque capessentes, proximos una traxere. Primi adhuc strenuè rem agebant, donec & his cognita sociorum fortuna & assultantes improvise ex vicino nemore Poloni octingenti fregérunt animum. Instant palantibus Regni. Multos ad paludem delatos, cum transire niterentur, instabilis ad gradum uligo hausit. Interfuisse hoc praelio triginta milia Moschorum feruntur. Capti ex illustribus duo. Sarraparum decem & septem. de plebe nobilium duo milia, totidem gregariorum. Ex Regio exercitu non plures quadringentis desiderati, plures sancti fuerunt. Cæterum (quod de Annibale olim dictum) vinceretum scivere Poloni, non æque uti victoria. Smolenscum urbem sine mora adoriri debuerant, capi haud dubiè facilem, cunctis recenti terrore percussis. Dum circa alia se occupant victores, novo milite, novis machinis perinunita est. Interim benuma subit, oportuitque adeo reduci mili-

mitatem in hyberna. Petenti ergo iterum hosti in quinqueannium pax concessa est.

V. Moschis ad hoc bellum præter cæteros stimulo adjumentoque Maximilianus Cæsar haud dubiè fuerat; pridem lagenicomæ genti insensas ob Vngariam, quam bini ex ea familia Vladislai Austriacis præcipuisse videbantur. Accesserat recens offensa in Sigismundum, obductam in matrimonium Barbaram, fororem Iohannis Comitis Scappusi, qui Sigismundi adeo affinitate ad nuptias Annæ, Vladislao Vngaro genitæ, & porro ad Vngariæ regnam adspirare credebatur. Concliare igitur sibi Maximilianum cupiens Sigismundus, cum aliquandiu dubitasset, per legatos ne id, an præsens ipse tentaret, posterius tandem elegit: minus vigente tum inter principes insidiarum, & qui non minus hodie visendi se munito cupidinem plebisque exiit, vano comparationis metu. Iter ergo ingressus Posonium Vngariæ urbem venit, ubi à fratre Vladislao liberisque ejus prolixâ comitate exceptus obvium mox habuit Cæsaris legatum Cardinalem Gurcensem. Quæ cum de negotus, quorum causa Rex

venez.

venerat, agi ceptum. Interim Cæsar ipse Augustâ Viennam venerat, quem hinc morâ Reges honorâ legatione venerantur. Ille dimissis humaniter legatis suos mox mittit, qui Reges Viennam invitarent. Sed primum in Vngariâ Austriâque confinio lectus locus est, quo Cæsar Viennâ, Reges Polono venientes convivere. Inde Viennam itum, ubi quatuordecim circiter diebus per seria suetasque aulis voluptates exactus, initum est æternum inter reges fœdus, & ut arctius id esset, neptim suam Mariam Ludovico Vngariâ heredi Cæsar locabat, ipse vicissim sibi vel nepotum suorum alteri Annam Ludovici sororem destinans. His actis inter mutua propensissimæ voluntatis testimonia atque etiam lachrymas discessere.

VI. Reducem Regem adversâ quædam exceperunt. Nam & Barbara Regina, op pudicitiam Estheræ vulgo dicta, obiit paulo post, & Opociam Moschorum arcem infelicitè tentaverunt Poloni. Vtrumque tamen dolorem ductâ dein Bona Zfortia, Iohannis Galeatii Ducis Mediolanensis filia, & mox superior Polonorum ad Polociam pugnam unquæ solata fuerat, cum Tartari ad

Vistula-

Vistulam usque late omnia populati, tandem & ad Socalam Regios temere atque invito Duce Ostrogio congressos memorabili strage fuderunt. Mille ducentum cecidere ex Polonis. Ex Tartaris quater mille. ut caro empta victoria dici posset, nisi barbari sanguinis copia major nobilitate alterius æquaretur.

VII. Subsequentum est Prussicum bellum mole atrox, tempore non adeo diuturnum, nec infelix exitu. Qui Cruciferis tum præerat Albertus Marchio Brandenburgicus Sigismundi sorore genitus, jurare in verba Regis abnuens, hostilia meditabatur. Eum contra missus Nicolaus Firlejus Palatinus Sendomiriensis subito impetu oppida aliquot arcesque rapit, Hollandiam aliquandiu obsessam expugnat. Territus Albertus primum cum Firlejo colloquium expetit, ab eo ad Regem Thoruniam deductus omnia Regis causâ velle testatus est. Coisissetque tum fœdus, nisi nuncius adventantium auxilio Hafnâ quatuor milium militum & jam ad portum Regio montanum appulsum novos Marchioni animos addidisset. Inde relapsi ad arma Poloni Brunsbergam; Cruciferiani Hilsbergam obducent. Non in illo post

id post intellecto, novum è Germanis ad Albertum ire exercitum, publica expeditione indictâ, universum ordinem equestrem Rex ad arma evocat. Germani, antequam Alberto se jungerent, Mezireciam finitimum Silesiæ Marchiæque oppidum expugnant, inde, Poloniæ ingredi interiora prohibiti, in Prussiam contendunt. Schonbergius tunc præerat, cui memorabili aliquo facinore clarescere cupido audacia incescit Daniscam obsidendi. Sed urbem ad defensionem sui paratam expertus, cum insuper Firslejus occupatâ Stargardiâ & Dersaviâ appropinquaret, fugienti simul in Pomeraniam recessit. Insecutus eum Zareniba præsidu apud Daniscum præfectus, & mox Firsleji equitatus magnâ clade novissimos affecere. Ipse Firslejus cum reliquo exercitu Chomiciam interium oppugnat expugnatque. Alibi Senecignovius assiduus populationibus terram Cruciferorum afflicti, incensis quam plurimus pagis, Passenbeumum occupat. Cruciferiani autem Elbingam interim insidus tentant, parumque abest, quin obtinerent. Suggesti clam, portam jam unam perfregerant, dum clathros objectos moluntur, a civibus saxa, calcem

calcem ac cineres desuper ingerentibus, amisso præfecto, & militibus non paucis repelluntur. Frustratus ita ad Elbingam nec alibi felicior Albertus ad pacem flexit: missoque Lignicensi Duce, & mox fratre Georgio Brandeburgico, cum convenire in amicitia perpetuæ fœdus non possent partes, arma in quadriennium suspensa sunt.

VII. Inisdem, quibus induciæ constitutæ, comitus Thorumentibus, controversiæ Prussorum quædam auditæ discussæque sunt. Habeant illi antiquo privilegio proprium tribunal, quo lites ab indigenis solis, præside Rege, decidebantur. Hunc morem Rex violare nollens, nequequam contra sententibus Polonis, solus Prussico senatui interfuit. Postulantibus verò isdem Prussis, ut munia dignitatesque ipsorum non nisi indigenis darentur, querentibusque concessam Raphaëli Lescinio præfecturam Slochoviensem, factum quidem in posterum servare hoc ipsorum jus promittit, beneficium tamen Lescinio datum adimere non sustinuit: Majestatis credo tuendæ causâ, quam ladi Reges existimant, si fecisse, quod non debuerint, factorum mutatione cogantur ostendere.

Com.

Compositis ita Prussiae rebus Rex aliquot annis tranquille egit, nonnulli Tartarorum incursums identidem lacepsit, & Ludovici Vngarorum Regis, cui Patrius erat, malis sollicitus. Hunc quippe adolescentem magnus ille Europae terror Solimannus armis jam tum adornis coeperat. Ac in auxilium quidem illi Iohannes Tarnovius, vir belli praeclarus, eum sex milium exercitu missus est: Sed nec sic quidem impediti Tyrannus potuit, quin Belgradum arcemque Sabacensem occuparet.

IX. Vergebant ad finem induciae eum Cruciferis intae, cum plebs Danuscana Martini Lutheri gliscentibus tam passim dogmatis assensa in seditionem exarsit. Magistratibus oblectari ausis surrogati ex civibus alii, occupata templa, ritus Ecclesiastici novati. Mox & scriptis literis oratus Rex, libertatem ut sacrorum, quae ut meliora amplexi essent, manentibus caetera in obsequio confirmaret. Nec refragari quidem precibus tum visus est Rex: caeterum ejus anno sequenti ingressus in urbem, sumptumque severa lege de autoribus seditionis supplicium satis docuit temporidatam priorem indulgentiam, ventumque

que Regem, ne immitti responso dimissos metuens poenae conscientia ad Cruciferos adigeret, brevi jam induciis elapsis arma resumpturos.

Verum inducias quoque istas non, quod timebatur, bellum, sed pax aeterna singulari numinis favore excepit. Quippe delectus utrinque arbitris, Carolo Imperatore & Ludovico Vngariae Bohemiaeque Rege, & mox, cum hi vel segnius, vel saltem, ut longe positi, tardius agere viderentur, sequestris Georgio Brandenburgico Marchione, & Friderico Lignitensium Duce, post sat longas disceptationes, his tandem conditionibus inter Regem & Marchionem transactum est; ut Rex quidem Orientalem Prussiam Marchioni perpetuo & haereditario jure cederet: Marchio contra vasalli obsequium Regi jureret, eidemque centum cum hastatis equitibus intra Prussiam suo, extra hanc Regio stipendio militet. Ita excisa est tandem illa materies bellorum, quibus à primo fere Cruciferorum in Prussiam adventu, Polonia vario eventu conflictata, ac saepe immaniter concussa fuit.

Paulo post susceptum in feudi leges Marchionem alio quoque insigni auctario

stario Polonia ditata est. Quippe mortui intra breve intervallum binii fratres Masoviae Duces, Janussius & Stanislaus Masoviam regno Polonico à quo per quadringentos ferè annos diremptum propriis Ducibus paruerat, adjungere.

VIII. Sub hoc tempus commissum est famosum illud Vngarorum ad Mohacum cum Solimanno prælum, cujus infelix eventus & Ludovicum Regem cum flore Vngaricæ nobilitatis absumpsit, & Vngariæ partem nobilissimam imperio Turcico subdidit, Ferdinando denique Austriaco, qui ob ductam Ludovici sororem sceptrum sibi Vngaricum vindicabat, origo fuit belli cum Johanne Scepulio idem sceptrum ambiante, denique cum Solimanno ipso pro honore, uti præferebat, Scepulii, verius pro gloriâ suâ proferendisque timibus pugnante, ac plerumque heu! victore. Buda sanè tum occupata Vienneque ipsa obsessa ac ægrè de manibus Tyranni erepta fuit. Liberata urbis laus, secundum Deum, binis præcipuè principibus Palatinis tribuitur: quorum alter Philippus fortiter sustinuit, alter Fridericus, admotò extus exercitu, abstraxit terruitque obsessores. In Polo-

nia

nia interim Rex filium Sigismundum Augustum Lithuanicæ primùm principatui, mox regno inaugurat, posthumam curam velut præcipiens fato, ut capessendis imperii curis maturè successorem assuefaceret.

IX. Porro intentam his Poloniam præclara de Muldavis ad Obertinum virtute imprimis Tarnovii reportata victoria exultavit. Fuerat Muldavo viginti duum millium exercitus, Tarnovio milium vix quatuor. Ad manus manet cum ventum est, non alio unquam insigniori argumento patuit, ut corpora, ita exercitus, non eos semper vincere qui majores. In prælio verò ipso ut miraculo fuerat Polonorum virtus, ita in eventu ejus fortuna luit. Tot enim omnino illinc cecidisse reperti sunt, quot hinc pugnaverant. Sed præter caesos capti fuere quadringenti, porroque machinæ quadraginta octo adeemptæ, Regique missæ Cracoviam. In cujus urbibus, adeo præcipuè extitit hodieque pugnae hujus penicillo expressa imago. Rex vero alio etiam honore colendam Tarnovii fortitudinem duxit. Etenim indictâ contributione publica binos de singulis jagetis grossos pendit victori iussit.

Felix

Felix dicere Sigismundianum posui. seculum, quod tam instituta virtutis & exemplatuli & prœmia.

XI. Prælo hoc infestæ nonnulli vires, nondum animus erat Muldavi. subinde adhuc hostilia munabatur, donec ipse ei Turcarum Dominus quietem imperavit. Cui mandato cum Vngariæ etiam Regis Iohannis autoritas accessisset, induciæ cum Muldavo initæ sunt. A Tartaris quoque quietem Poloniæ dedere cum ipsorum inter se dissidia, tum Solimanni iussu, qui amicitiam Sigismundi mire prensabat, bellis Vngaricis intentus, Lithuanorum Moschas in boia denovo, favissimâ illam hyeme ingressus & longe lateque depopulatus. Illi tumultuaria primum manus opponitur, mox iusto exercitu iuncti Lithuanis Poloniâ vastatione alienorum ad sua defendenda hostem avertèrunt, expugnatis etiam in Severienti provincia arcibus Ilosmia & Starodubio, captisque ex præsidio non paucis, atque ipso etiam, qui Starodubum defensaverat, Oucynâ. Gesta hæc ductu potissimum Nicolai Radzivilii Palatini Vilnensis. belli vero summæ Tarnovius præerat. Nuncius victoriæ multum auxit læticiam nuptiarum,

tum, quas tum Sigismundus filiæ Hedvigi, Ioachumi Electoris Brandeburgici sponsæ adornabat.

XI. Paulo post Muldavius arma in Polonos repetit, tanto quidem ardore, ut contra eum Rex vires regni intimas nobilitatemque omnem ad bellum ciendam putaverit. Ea ad Leopolin coacta per se in seditionem adversum regem & Senatores efferbant, leges nescio quas violatas caussata, & arma inducere negans, nisi illæ affirmarentur. Asperavit commotos Senatoris cupissimam in minorum gentium nobiles, qui ob paupertatem pedites venerant, arrogans cavillum. Iamque vid. satur in scelus eruptura multitudo, nisi orta cœlitus tempestas turbidos & numero fidentes in diversa egisset; subeunte post etiam animis formidine cœlestis iræ, ut sit apud audiores animos, quibus movendis patet. Iste potentissimæ plerumque est superstitio. Verum composito etiam tum utcumque tumultu, dilapsus tamen Regem non adeo impediens exercitus, irrita et reddita est expeditio. Relicta tandem ad propulsandum hostem duo militibus imperio Andreæ Tencini & Nicolai Sienavii. Qui discordes inter se &

huc

hunc rerum suarum minus satagentes, commissa imprudenter cum hoste longe praevalido pugna, sexaginta plus minus nobiles viros & octingentos insuper gregarios perdidere.

Sed brevi post intervallo mutatus est dominatus in Moldavia. Stephanus Petri Palatini frater, ob suspicionem affectati domini exul, quatuor criminandi occasionibus Palatinum Solimanno exosum reddiderat. Ita quidem, ut is vim moliretur in Palatinum, hic vero imparem se sentiens, tentatis infelicitate fugae consiliis, Sicaviae arci se includeret. Ita in locum ejus Stephanus frater à Solimanno surrogatus; ipse obsessus captusque est à Iohanne Ungariae Rege, qui hac velut mercede Turcae gratiam offensae aliquibus infuscatam redimebat.

XII. Non multo post insecuta huius ipsius Iohannis mors novis turbis Ungariam implicuit: vindicante sibi regnum Ferdinando, sanguinis iure, ut agebat, atque insuper compacto sibi debitum, asserente contra idem viduae Reginae filioque ejus impuberi Solimanno, vel potius, ut eventus docuit, sibi sapiente. Postquam enim infando illo ad Budam praëlio Christianos profligasset,

evocato

evocato ex urbe, per speciem amoris, Reginae filio, dum comites huius benignè à Turcis fraude molientibus excepti, hilariter epulantur, Interim milites mittit, qui gubernacula occuparent urbis, quali defendendae contra Austriacum, cui Regina impar esset. Patuit mox dolus, cum ingressus ipse urbem, Regnam nequaquam datae fidei sacramentum obtestantem, abire cum puero in Transylvaniam iussit. Ex hoc tempore servit foedissimam Turcis servitum Buda, & reliquis Ungaricarum civitatum flos, grandi vestro, Christiani, dedecore, qui sanguinem, quem his recuperandis gloriose impendere poteratis, mutuis pudendisque inter vos armis insanè tot annis prodigitis!

XIII. Agitabat ea tempestate orbis Christianus instinctu inprimis Caroli Imperatoris Concilium, quod à loco postea Tridentinum appellatum est. Ad id invitatus à Carolo Sigismundus omnia pacandae Reipublicae Christianae causa vellet respondit, legatumque etiam ad concilium mittere recepit. Ac missus est postea ad Comitum Augustae habitum Stanislaus Lascus Palatinus Sendomiriensis, qui gravi oratione jus Poloniae Regum in Prussiam ostendens, Cruciferorum in

I

Albi

Albertum Polonæ vassallum conatus libere hunc perstrinxit. Respondit huic VVolfgangus Ordinis Theutonici Magister; constitutique liti dirimendæ arbitrii à quibus fere contra Albertum lata sententia est, sed executio ejus Carolo Cæsari remissa exitum nunquam habuit.

Sigismundo vero anno sequenti fatalis meta venit, principi sane immortalitate dignissimo, quique virtutibus suis a Paulo Jovio nobili historico poni meruit inter tres * Heroes illos, qui niti simul imperassent, singuli digni fuerint, qui toti orbi imperarent. Præter sapientiam, moderationem aliasque animi dotes admirabilis in illo fuit corporis fortitudo. Ferunt ætate florenti soles ferreas, quales equis suppingi solent, frangere, funesque cannabinos rumpere solitum. Vix pertinet corpus ad virorum laudes, sed in Sigismundo memorari dignum funus, quod robore ac firmitate sua nobilissimæ animæ tanto diuturnius hospitium præbuit. Vixit enim Sigismundus annos octoginta duos; quorum exacte dimidium in regni administratione consumpsit.

* Hi sunt Carolus Quintus Cæsar, Franciscus I. Gall. Rex, & hic Sigismundus.

CAP.

CAP. VII.

SIGISMUNDVS
AVGVSTVS.

AB ANNO CIOIOXLVIII

AD ANNUM CIOIOXLXXVI.

Animi multorum in Augustum iniquiores ob matrimonium cum Radziwillia. Scholasticorum Cracoviensium tumultus. De legibus antiquis & novis discussio in comitiis. Cum Episcopis lites, occasione Orichovii Canonici, qui calibatum oppugnabat Regis Gedanum iter, & periculum Regiomonti aditum. Nuptie secunda. Bona in Italiam abitus. post mortem ejus lites de hereditate. In Livonia bella intestina, mox externa cum Moscho. Livonia cum Polonia conjunctio. Inde belli Moschici communio, item Suecici. Iohannes Finlandia Ducis captivitas. de Moschia victoria. Lithuania cum Polonia conjunctio confirmata. In Dantiscanos ira Regis & ultio. Magni Holstia Ducis in Livonia machinationes. & cum Moscho societas. Hujus crudelitas insignita, ejusdemque exempla

I 2

non-

Lena quædam feminam corpore merentium familiaribus Andree Karnkovi, qui tum fortè Cracoviæ agebat, ducens in studiosos inciderat, atque ab usdem habitata erat contumeliosius. Illa impudens quæsta apud Aulicos, ad quos tendebat, facile eos in vindictam impulit, effecitque ut factio in studiosos meretrices impetu alios miseris modis exciperent, alios trucidarent. Illi postridie arcem agminatim ingressi inconditis clamoribus Regias aures pulsant, vindictam postulantes, &, ut mos tumultuantibus, Reis vel subdere vel jungere innoxios, ipsum arguentes Karnkovium. Rex increpitus de nimio ardore quiescere iussit, saltem dum destinarentur iudices, rem prout gesta esset, cogniturum. Illi furore recordes nec Antistitis Cracoviensis, ad quem postea ablegati erant, sententia acquiescentes abire Academia minantur. Quod &, cum susque deque haberi se viderent, fecere. Exiit mentibus triste ac miserabile agmen, sacra illa verba, Ite in orbem universum, &c. ingeminans, velut præfata eorum, quæ post contigerunt. Pars etenim ad parentes domum, cæteri in Germaniam Prusiam ac Bohemiam dilapsi hausta istuc

Luthe-

Lutheranorum dogmatum semina per Poloniam postea spulserunt.

III. Scipio, cuius Comiti pars fore eventu, quo prius, tuita fuit. Laus Antistes Gnesinensis Regi literas, eas ad proceres missas d. a. n. s. p. t. m. s. t. Post actum de legibus, quarum alii antiquas, alii eas, quæ Iohanni Alberto & Alexandro Regibus rogatae essent, ceteri vellebant, prout scilicet quisque has vel illas mentem suam fore viderat. Posteriores accendebat quoque invidia in Iohannem Tarnovium & Maciejovium, quorum hic, contra leges sub proximo Regibus latas, Cancellarius noster & Antistes Cracoviensis; ille Castellanus Cracoviensis præfectusque juxta Sendomiriæ esse arguebatur. Regi pro hoc aut quis legibus stare videretur, ne causam committeret, perit hanc in Tencinam Palatinum Sendomiriensem transire. Iste quoque ob se ipsum illatus, ceteram, per rationem leges ad utramque partem illas condas suadebat. Movit ac animos & ceteros viri, ut ampliandum saltem deus iudicaret.

Inde cum Episcopis actum, ut potentiam ut inique primum ordo ceteris aspiciebat; ita apertis ceteris

tum invadere cepit: præbiti per Orichovium ansâ, qui Canonicus Premisliensis cum esset, ab Episcopo oppugnatî calibatûs causa, munere & ditione motus fuerat. Is igitur & affinitatibus potens, & gratiofus apud alios tacitè eadem molientes, publicâ aurâ privatâ causâ tum velificabatur. Nihil tamen in ea re his comitibus ob discordiam procerum concludi potuit. Ille audentior factus matrimonii sacerdotum modò assertor, mox exemplum fuit, ductâ in uxorem Chelmiscîâ. Nec Antistites remittebant odia, sed strictis subinde in hunc Orichovium gravioribus sententiis, mox in Oleśnicios quoque, Stadnicios, Ostrorogios, Lassovicios aliosque hæreseos damnatos insurgebant. His Rex tertius comitibus Pericoviz habitis accesserat; sed & Regio decreto ab ordine nobilitum tam pertinaciter reclamatum est, nullus ut Episcoporum exercere potestatem suam sustineret.

Posthæc Gedanum Rex abiit, componendis ibi rebus, quæ in tumultum eodem religionis flabello exarsuræ videbantur. Et ingressò etiam urbem Rege, diu plebes timebat timebaturque & parum sæpè à seditione abfuerat, nisi Re-

gis

gis moderatio ac benignitas diffidentium metûs sustulisset. His ita humanitate mitigatis Regiomontum Rex profiscitur vitæque hîc prope periculum adit. Dum enim testandæ sub ingressum latræ torimenta exploderentur, errore magistri tormentarii pila emissa ferè tetigerat Regem, ut quæ fortuitâ solum equi declinatione prætervolans ponè sequenti Vismiovecio caput abstulit. Frementes Polonos in Albertum Brandenburgicum, qui hospitem excepturus aderat, Rex cohibuit, Foxii mathematici, qui eo die periturum Regem prædixerat, augurium, mirabili artis & falsi confinio, se salvo expletum hilarî voce exclamans. Magistrum quoque qui erraverat, indignationi Alberti, sollicitus nascens, quò se magis absolveret, eripuit.

IV. Viduus Rexerat mortuâ non ita pridem Radziwillâ, postquam hæden Regium, accurrante marito, proceribus convenitibus, suscepisset. Novum ergo conjugium suâsû Senatorum ambicnti Catharina Cracoviam adducitur, Ac striaca stirpe, olim Francisco Mantuæ Duci nupta. Cum hac in Lithvania, quam unice adamabat aliquot annos inter-

I 5

b 10

bidos habuit, nisi si quas interdum nebulas interpergebant religionum turbæ, quas pridem gliscentes veniens à Pontifice Legatus Aloylius Lipomannus prohibendo accendit, præco religionis ingenio, crescere ut inter obstacula am-

Nonnulli etiam Regem turbabat mater Bona Zfortia, quæ postquam XL annus vixisset in Polonia, tandem obtentu valetudinis curandæ in Italiam ad suos (erat enim Duce Mediolanensi genita) proficiscendi animum cepit. Nondecorum sibi Rex putabat matris discessum, avecturæ insuper alienam in terram debitos filio thesauros. Illa adversum Regem sentiens tanto acrius insitit, acuen- te insitum pridem abeundi desiderium filio cedendi verecundiâ. Mox dolum addens continuatæ, donis suffragia procerum quorundam, quibus obnoxium principem noverat, emercatur. Interposuit quoque pro matre preces Isabella Ungariæ Regina Augusti soror. Ita dimissa vix annum in patrio solo exegerat, cum extincta est, dubium an quæsitâ morte Plurimum Laurentii Papagodæ dolum suspectabant, grassatum credentes & veneno in principem, cum reditus cupi-

dant

dam cerneret, & testamento ficto in Datatum Barensem, quem Augusto delictum Philippus Hispaniæ Rex ut complementum regni Neapolitani sibi vindicavit, elusis satis superbe legatus, quos Augustus subinde repetundarum causa mittebat.

V. Livoniam Lithuaniam Prussiamque confinem provinciam agitabant ea tempestate super Moschorum prævalida arma, domi nata inter Archiepiscopum Rigensem & Magistrum ordinis Theutonici dissidia. Quibus initium assumptus ab Archiepiscopo Brandeburgico Principe Coadjutor, ut vocant, Christophorus Dux Mechelburgicus præbuit. Eoque crevere, ut Archiepiscopum quidem adversarii in vincula datum indigne haberent. Ea res Augustum movit, ut illi, quippe consanguineo suo, auxilium ferre moliretur. Contracto mox ingente exercitu Livoniam ingressurus erat, nisi novi belli fama excitî Imperator, Rex Daniæ alique Principes misissent prope legatos, qui lite composita orienti materiam incendio præciderunt. Restituta ita dignitati suæ Archiepiscopus, eidemque successor designatus Mechelburgicus.

Acquie-

Acquieverant utcumque domesticæ turbæ, cum Moschus majore, quam unquam antehac, impetu insurgit. Intra breve tempus Narvam, Neuhausium, Derpatum, tandemque Felinum occupat, ipso insuper Magistro Livoniæ Furstenbergio capto. Livones suæ sibi defensionis jam impares ad externa auxilia respiciunt. Non unum tamen omnium perfugium fuit: Rēvalienses Erico Suecorum Regi sededunt; Archiepiscopus Rigenfis cum Magistro Livoniæ & subiecta nobilitate ad Augustum Regem se recipiunt. Qui tamen nisi se suæque omnia Poloniæ ac Luthuanie regimini subicientibus & fidem juratis patrocinium polliceri noluit. Cunctari equidem illi, sed urgente necessitatis telo, satius tandem judicant imputare subjectionis leges Polonis, quam à Moscho irato accipere. Dato discutiendis utrinque conditionibus tempore aliquo, tandem Magister ordinis Gothofredus Kellersus, solenniter magisterio se ordinis abdicat, arcemque Rigensem, in qua hæc agebantur, atque ipsam etiam urbem Nicolao Radzivillo Palatino Vilnensi, qui Regis nomine aderat, tradit. Ipse vicissim a Radzivillo Curlandiæ & Semi-

Semigalliæ Dux, postmodum vero Prorex gubernatorque Livoniæ proclamatur.

VI. Nova ita Provinciæ accessione aucta Polonia bellis quoque novis implicata est. Nam & in Moschum magnæ Livoniæ parti incubantem, & tum Tartaro ademptis Astracano Casanoque regnis insolentior arma sumenda ei int, nec cum Erico Sueciæ Rege, cui Revelia se dediderat, diu pax culta est. Ac contra illum quidem primò ad Nevelam non infeliciter pugnatum est, Ducum inprimis virtute, inter quos Stanislaus Zamościus & Iohannes Zborovius emnuère.

Sed paulò post circumagente se fortunâ obsessa ab hoste Polocia ampla urbs, & tandem crebris tormentorum, quæ plurima & rara molis adduxerat, arictationibus expugnata est: magno Regis dolore, quem auxit nuncius occupatæ à Reveliensi præfecto Parnaviæ, oppidi ob faciles appulsus cominereus peropportuni. Conspiraverat quoque cum Suecis Christophorus Mechelburgicus Archiepiscopi Rigenfis adjuutor, quo mortuo locum ejus invitis etiam Polonis occupare tendebat. Sed à Duce Curlandiæ & Ernesto Vejero in arce Dolenfi captus missusque in Poloniam quinque annis integrè vinculis

dufe-

defectionis suæ & simul patrata: cædis (nam Vanfovicium quendam ad mensam pugione transfixerat) poenas luit. Idem factum in Suecia Iohannes Finlandiæ Dux subiit, quem Augusto ob ductam sororem affinitate innoxum, hucque adeo inclinatorem animo creditum, Ericus frater Suecorum Rex carceri includit.

Tristia hæc reportata paulò post illustris in Lithuania de Moschis victoria pensavit. Duplici illos agmine in Lithuaniam effusos eadem utroque fortuna comprehendit. Namque alteros quidem Nicolaus Radzivillius & Georgius Chodkiewiczus Duces exercituum aggressi ita cecidere, ut supra viginti milia ferantur occubuisse. Ducein eorum Susceium prælio elapsum agrestis quidam obruncavit. Cæteros Stanislaus Pacius Dapifer Lithuaniae memorabili iudem strage prostravit, tormentis insuper eorum potitus. Interjecto aliquo intervallo Parnovia, quam paulo ante occupatam à Suecis diximus, recuperata est, proditione maxime Germanorum, quorum aliquot turmas Suecus exautoraverat. Pars illorum maxima excedit urbe, tanquam ad Curlandum itura, alii nescio quæ negotia prætexcentes manent. Con-

vene-

venerat autem inter ipsos, ut hi illos noctu portis apertis in urbem admitterent. Quod & factum. Ingressi enim tanquam valedicturi domum Senatoris, penes quem claves urbis, epulisque instructus commensantes hospitem ipsum vino deponunt. Ita clavibus potiti nocte sera commilitones pridie egresstos intromittunt. Fit impetus in Suecos, Germanis qui Sueco usque merebant, si quiescerent, promittitur impunitas. Occupata urbe arx adhuc restabat. Sed & hanc Succii post toleratum sesquimensis oblidium dedere.

VII. Sub hæc tempora rediit in Poloniam Adamus Konarscius aureorum aliquot milia Neapoli ab Hispaniæ Rege ferens Augusto. Id scænus erat pecuniarum, quas Bona nuper mutuo dederat Hispano. Sed Regem non ita allata exhilaravit pecunia, quantum præcepta Ducatus Barenfis hereditas offenderat. Sane quovis modo ob id Austriaci agere facere laborans, Catharina: uxori repudium denunciare machinabatur, obtentum sumpta mulieris sterilitate. Quanquam nec ex cæteris uxoribus prolem Augustus unquam susceperat.

Qua orbitate credo motus serio agitate

tare coepit, ut provincias Lithuaniae, per
Casimirum Regesque proximos averlas,
regno redderet uniretque, dudum id ur-
geatibus Polonis. Haecenus tunc i Pro-
ceres Lithuaniae obstituerant consilio, at-
que inprimis Nicolaus Radzivilus. Sed
is recens obierat, vir maximis in Lithua-
nia muneribus perfunctus, aliis forsitan eo
nomine in visus, quod primus Vilsnae, ho-
minibus Calvini nomine exotis aulam in-
dulsit, in qua sacris suis operarentur, Bi-
bliothorumque in vernaculum translationem
procuravit. Eo mortuo priscum illud Li-
thuaniae cum Poloniae regno foedus re-
novatum sancitumque est.

Paulo post & Albertus Prussiae Dux,
mortuo patre, obsequium fideique Re-
gi ac regno juravit. Cui vicissim Rex pri-
vilegia vetera stabilivit, addita insuper
Augustanae, quam vocant, confessionis
libertate, appellandique ad tribunal Re-
gium necessitate remissa. Diversa ab hoc
Gedanensium fortuna fuit, qui magistra-
tui suo discordes, eumque peculatus reum
agentes movere regem, ut mitteret iudi-
ces causam inter partes arbitratos, Il-
los metuens magistratus aggre nec nisi
certas condiciones stipulatus in urbem ad-
mittit. Quod indigne frens Rex, pœne
loco,

loco, nova onera reluctari jam non vi-
dentibus imponit, portorii, quo solus in-
te Senatus fruebatur, partem arario Re-
gio addicens, porroque, in iungens, causas
ut ipsorum, quae haecenus Prussiae limites
non egrediebantur, in foro Polonorum
disceptarentur. Usque aded magno ple-
rumque constant civitatibus discordiae.

VIII. Livonia lacerabatur adhuc in-
ter variorum dominorum mans. Arcem
Revaliensem Sueci proditione equitum
quorundam auctore Nicolao Curscho
amissam mox eodem penè mense proditi-
one recepérunt. Eandem paulo post
Magnus Holsatiae Dux & Ostiae (quae
insula Livoniae opposita jacet) pridem
Dominus, nuperque à Moscho Rex Li-
voniae renunciatus, aggreditur. Sed Re-
valienses nec Suada, qua ut Germanum
principem Germani Suecis Polonisve
praeferrent, monebat, nec exercitu, quo à
Moscho instructus urbem circumvenerat,
moti, constantia sua obsessores Mo-
schos ad fastidium coepi obsidu egere.
Qui conceptam apud Revaliam bilem in
Finlandiam Suecorum provinciam evo-
munt. Vbi tam improbe crudeliterque
multa patrarunt, ut odium sui Germanis
injicerent, quantumvis sub signis ipso-
rum

rum merentibus. Inter hos Rosa equitum præfectus Derparum invadere decreverat, ut à Moschis liberaret. Vicisset misera urbs, si vincitum potuisset. Sed reat illo minus caute administrata: nec ab oppidanis quippe ignavis consilio adjuva, nihil aliud effectum est, quam ut in miseros cives Tyranni Moschici Iohannis Basilidis tanto atrocius sæviret immanitas. Nec satiare se hic tam paucis scilicet victis potuit. Redux domum in captivos, quos quadringentos ex Livonia abduxerat, quicquid audere Tyrannus potest, exercuit. Parum fuit totos greges non virorum tantum sed & puellarum puerorumque simul enecare. Ingenium advocari oportuit ad excogitanda suppliciorum genera, quæ aliquid morte gravius haberent. Plenum furcis crucibulque forum fuit, passim etiam athena aquis bulientibus, in quas vivi homines coniciebantur, fumabant. Sed inprimis memorabilis est, quam in puellis quibusdam germanis liberaliſſimæ formæ exferat, impietas: Redimere has aliqui numerato argento nitebantur. Ipsæque pro incolūmitate sua omnia tentabant: cum obstinatum videretur Tyrannum, libertate velut ultimum usuræ, immanitatem ei acerbe expro-

be exprobrant, vindictam etiam cœli imprecantes. Ille virulentior factus, prunum alios captivos coram ipsiſ aquis suffocari, vel dissecari gladiis iubet. Ipsas deinde alligatas asseribus carnifices miserrimè excipiunt, linguas etiam natis estedientes. Extractis ita, quod duntaxat velut suæ superessent, supplicii cruciatibus, cum atrocissimis questibus eolam implerent, tandem excæcis linguis suffiguntur veribus, flammisque suppositis in cineres rediguntur. Non referam hic, quæ crudelitate Cancellarium suum mutilandum discerpendumque curaverit, non alia, quibus ante me totos libros implete autores. Mihi compendium scribenti satis est unum exposuisse facinus, ad monstrandam immanitatem hominis, qui Christianum nomen præferens, Phalaridas omnes antecivit.

VII. Eodem tempore apud Valachos simili ferme impotentia dominatum Livonia exercebat. Qui Stephani Valachorum Principis è concubina filius, nuper in aula Iohannis Farsen aulæ tum Regiæ præfecti (Mareschalcum vulgo vocant) famulatus fuerat. Post ad Turcarum Imperatorem delatus, Valachis Bogdanum principem ob Polonorum inprimis fami-

familiaritatem sperantibus, dignus imperio visus est succedere. Nec diuuit illi amorem crudelitatis apud subditos, gentem & ipsam immanem & sic quali luos mores in alio non averfarentem. Certe etiam post plurima sævitæ exempla Inoniam omni ope defendērunt adversus Bogdanum nullā ipsi cognatum injuriā. Ceterum hunc conantem amissam dignitatem repetere adiutum procures quidam Poloni ivēre. Inter quos eminebant Nicolaus Mielecius, Sienvius, Herburtus, Iohannes Iordanus, Stanislaus Lanškoro-nius. Sed hi terram hostilem ingressi, potentiam hostis Turcarum viribus succin-cti majorem sensēre, quam ut tubigi posset manu privata. Velitationibus tamen nec non duellis quibusdam satis palam fecerunt, invictos Turcos Polonos esse, cum in pares paribus congregiuntur. Primam aleam Stanislaus Vistempus subiit, parvus corpore, magnus animo, utroque ita firmatus, ut proflientem provocantemque Turcam uno venabuli ictu transverberaret. Paucis post diebus alius à Turcis evolat, ad certamen ciens Stanislaum Ciolcum armis habituque fulgidum, adeoque præ cæteris oculos hostis ferientem. Qui promptus animo, & clarescere properus, illico

illico à Palatino Podolia Mielecio copiam petit congregiendi. Hoc pertinaciter abnuente, alicui saltem ex suis id ut permittatur, orat. Id cum impetrasset, deposcit sibi certamen Paulus Chanzovius, præsentemque Turcam hasta adortur, irrito tamen, quem alte paraverat ictu. Post distincto ense fronti adversari vulnus figit, extrahentemque hærens ferrum brachiis implicat. Lapsus tamen in ceno quomodo Turca, vulnere, quod lethale acceperat, movet socios, ut ad vindictam properarent. Iamque interm ad Polonum etiam duo alii accurrerant. Quibus non magno hostium numero circumfusus Herburtus & Volsciu. subveniunt, secuti que eos alii insuper iusti pene prælii specimen dedere. Nam & hostis omni vicinabat. Sed ardore impetuque instantium Polonorum, ad ipsa usque stativa Valachica cōpulsus est.

Nec vero postea quoque desistit revertentes Chocimium Polonos laceßere, magno quamvis subinde detrimento suo. Fuit cum a Iohannis Iordani hastatis, velutibusque Herburti ita acceptus est, ut pileis cæterisque impedimentorum obstructis, præpedire celeritatem insequentium Polonorum conareretur. Sed hi firmato adversus prædam animo ita stitisse fugatibus

214 FLORI POLONICI, &c.
 ubus insisterunt, ut longius etiam, quam
 par foret, provec̃ti, cum in alios sexcen-
 tos Turcas incidissent, magna virtute ite-
 rum pugnaverunt. Herburus tum præ-
 sens vitæ periculum incurrit. Procul enim
 à suis inter Turcas ignaros vagans, cum
 hostem se, infesto uni ex illis vulnere pro-
 didisset, à duobus Turcis ex utroque la-
 tere invaditur: Unius sarissa prope equo
 illum eiecerat, nisi altera parte irruens ni-
 mili telo hostis defluentem restitisset.
 Ita miro fati velut ludibrio, stimulati im-
 petu equi ad suos pervasit.

Reversis per tot discrimina Polonus
 gratias quidem Bogdanus habuit, forti-
 tudinem suam, cui erigendæ tanta virtus non
 suffecisset, diffusus, in Moscoviam con-
 tendit, ubi & exilii molestias inatura mor-
 te finivit. Poloniam vero tum pestis po-
 pulabatur, qua & effectum est, ut nec co-
 mitia Varaviae indicta haberi potuerint, &
 Rex ipse ab infecta urbe ire Knischinum
 coactus sit. Vbi affecuta eum mors, non
 illo quidè contagioso, sed lento pridemq;
 concepto morbo confecit. Principem sa-
 ne moderatum, justitiæ bonarumque ar-
 tium, in primis secretiorum amantissimum,
 nec bellis degenerem, quæ tamen plura
 auctoritate amovit, quam manu patravit.

P E-

PEPLVM
 SARMATICVM,

In quo

REGES POLONIAE

Ordine describuntur, ex

EPITHALAMIO,

Quod Georgius Sabinus nuptiis olim
 Sigismundi Augusti Regis Poloniae
 cecinit, desumptum.

Primus falcato spectandus acunace Lechus
 Texatur, argento fulgenti auroque coruscus.
 Lechus Martis salus: quo non pugnacior aliter
 Rex: Lycæonem tenet subiecta Boeæ.
 Ille vag. in silvis educit in oppida turbam,
 Et aq. Sarmatiae tribuit cognomina genti
 Lechnos, quorum gestabat sceptrum, vocavit.
 Torva viro facies, apicatum, mori Getarum,
 T. mo. labe. capiti, collaque in'ente decorum;
 Barbaque supremo labro reget hispida: pendet
 Ex. umbr., qualem Titamonius Ajax
 Gessit, Amazonum manus est armata securi.
 Inde Palatini bux sex in sedibus altis
 Augusti & pariter sedent, populumque gubernant.
 Additur hic prisca Romanus origine Gracchus.
 Divitiis ac Martis potens: qui reges sub Anco
 Pulsus

In sua in exitum, trahenti celsa Quirini
 Muros, defrenis, et clamorque profusus ad Arcton
 Condidit auspiciis illis felicitibus urbem,
 Luce vetus a Craccho duxit Cracovia nomen.
 Surgit ad hanc urbem idreua mole sepulcrum
 Pulsum, immant, iugent, quo conditus ipse quiescit.
 Pinguis in el tui istius alter ab illo
 Scelerata gerens Lectus, qui solus ut arbitri esset
 Sarmatia, solus rerumque teneret habentis,
 In densis sylvis, ubi plurima iustitia searum,
 Hec fratriem regni consorem cade peremit?
 Pulgataque fidem patris namore per urbes
 Foos, ab immani diuisum dentibus urso
 Occubuisse. Subit sceleratio Ven la Tyrano.
 Que cum mille proci, quod erat so. moia, puerce,
 Inauba virgo tamen, cussa sine labo pulchris
 M u l t a e t a t i s r e r i n t e m e r a t a p r e g n a .
 At non semineis calathis, non dedita molli
 Illi sua. Ma. duc. ffucta sed armis,
 Figere terribilem longis palatibus ursum
 Frondentemque suis excire cubilibus ursum.
 M u o s s i q u i n d o f r e m u r u n t c l a s s i c a b e l l i ,
 Laudibus infignes aquarum, Et Heroinat,
 Quippe Borystheni sem, delubarique Colonus.
 Binaque magnanimo cum Tentone praelia fecit.
 Corniger ardebat victicis amore puella
 Vistula, cumque suo vidisset in amne lavantem,
 Mollibus excipiens amplexibus abstulit illam,
 In vitreus sedes, thalamique in honore locavit.
 Inde figurantur multis sine nomine reges,
 Quorum fama gaceri tenebris ac nocte sepulta:
 Hosque sub ignotos depinguntur inclytus Heros,
 Qui sunt Ausonia Scilico gratissimus urbi.
 Belligero cataphractis equo suggestibus instat
 Hostibus ac fulgens auratis emicat armis

Qualis

Quirini Craccho duxit Cracovia nomen.
 Luce vetus a Craccho duxit Cracovia nomen.
 Surgit ad hanc urbem idreua mole sepulcrum
 Pulsum, immant, iugent, quo conditus ipse quiescit.
 Pinguis in el tui istius alter ab illo
 Scelerata gerens Lectus, qui solus ut arbitri esset
 Sarmatia, solus rerumque teneret habentis,
 In densis sylvis, ubi plurima iustitia searum,
 Hec fratriem regni consorem cade peremit?
 Pulgataque fidem patris namore per urbes
 Foos, ab immani diuisum dentibus urso
 Occubuisse. Subit sceleratio Ven la Tyrano.
 Que cum mille proci, quod erat so. moia, puerce,
 Inauba virgo tamen, cussa sine labo pulchris
 M u l t a e t a t i s r e r i n t e m e r a t a p r e g n a .
 At non semineis calathis, non dedita molli
 Illi sua. Ma. duc. ffucta sed armis,
 Figere terribilem longis palatibus ursum
 Frondentemque suis excire cubilibus ursum.
 M u o s s i q u i n d o f r e m u r u n t c l a s s i c a b e l l i ,
 Laudibus infignes aquarum, Et Heroinat,
 Quippe Borystheni sem, delubarique Colonus.
 Binaque magnanimo cum Tentone praelia fecit.
 Corniger ardebat victicis amore puella
 Vistula, cumque suo vidisset in amne lavantem,
 Mollibus excipiens amplexibus abstulit illam,
 In vitreus sedes, thalamique in honore locavit.
 Inde figurantur multis sine nomine reges,
 Quorum fama gaceri tenebris ac nocte sepulta:
 Hosque sub ignotos depinguntur inclytus Heros,
 Qui sunt Ausonia Scilico gratissimus urbi.
 Belligero cataphractis equo suggestibus instat
 Hostibus ac fulgens auratis emicat armis

226 PEPLVM SARM. &c.
 Hanc sibi consilio Iovis edita vertice Pallas,
 Ore Venus, gravitate parem, Saturnia Iuno,
 Ductur in thalamum regali nupta paratu,
 Quasi ex Emonia Nerce, sponsa marito
 Est adducta Thetis, navibus conitata Latinis
 Turba puellarum sequitur: quas Danaia tellus
 Præsiæque miserrunt longinqui mœni i Barra.
 Parva, ad extremum pueri h. interitur actis
 Sceptra Sigismund is regni gestioris arce;
 Qui teneras inter forma præstante sorores
 Candida circumdant materno brachia collo
 Ludis, & Augusti cognominis omne gaudet.
 Idem florescentes jam puer ut induit annos,
 Excipit amplexu consorem sponsus Elissam
 Casareos qua monitrat avos, ducitque paternum
 Regibus orta genus, quos ditibus Austria terris
 Edidit, ac rerum dominos Germania fecit.

I N-

INDEX

RERVM

Insigniorum.

	Academia Cracoviensis instituta.	127
	Academici Cracovienses discedunt se-	
	ditione moti.	197. 198
	Adalbertus Gnesnensis Archiepisc.	171
	Prussia occiditur.	27. ejus cadaver
	Gnesne sepulchrum miraculis nobile.	112.
	Albertus Marchio Cruciferorum magister bellum	
	movet Sigismundo.	1.
	inducias facit.	185
	filii Vassallus Regni Polonia.	187
	damnatur in Concilio Trident.	196
	Alexander Rex. 168. ejus prodigalitas.	173
	Ambitio potens malum	178
	Amicitia firma exemplum Pladisi. Herman.	43.
	Lesens. Albus.	77
	Amurathus bella in Hungaria. 141. victoria ad	
	Varnam.	143
	Annulus Scarbicus in thesaurum Caesaris progi-	
	cit.	52
	Aquila in signe Polonia.	2
	Archiepiscopus Gnesna institutus.	24
	Leopoldus.	119
	Auxiliator saepe magis quam testamenti.	79

B.

B	Arensis Ducatus Augusto ab Hispano priori-	
	pium,	205. 207
		105.

INDEX

Conradi Imperatoris in <i>Asiam</i> , & post in <i>Pola-</i> <i>niam</i> expeditio.	64
Contemptus hostis noxius.	150
Cracovia condita.	5
Cracus abnuit principatum, susceptum pacat.	5.
Draconem conficit. Cracoviam condit. ibid.	
Crucifere pulsi ex <i>Asia</i> recipiuntur à <i>Conrado</i> <i>Ma-</i> <i>torio</i> . 79. vocantur in auxilium contra <i>Mar-</i> <i>cesones</i> . 100. arcem <i>Gerlanensem</i> sibi usurpant.	
ibid. & mox <i>Pomeraniam</i> totam. 101. eorum	
avaritia & ingratitude. 106. magno pralid ven-	
ciuntur à <i>Lothico</i> . 108. iterum à <i>Legellone</i> . 130.	
paciscuntur cum <i>Legellone</i> . 132. redeunt ad ho-	
stias. ibid. transfigunt cum <i>Casimiro</i> . 111. 153	
Crucis. atque <i>Moschica</i> exempla. 210. 211.	
Crusphica fides principum. 13. deseritur.	19
Cunsurgendis sublati a castitas.	80
Curlandia Ducum unum.	204

D.

Dantiscana rex à <i>Crucifere</i> usurpatur.	100
Dantiscus turba. 201. ob religionem. 180. 186	
Dantiscanorum privilegia.	143
Dantiscanus Magistratus à <i>Sigismundo Augusto</i>	
castigatur.	109
Depatum miserrime habitum à <i>Mosche</i> .	210
Disciplina militaris inchoata. 20. restaurata.	
quam utilis.	128
Discordia in Electione Regum.	165
Ioh. Dlugossius historia <i>Polon</i> ; scriptor.	152
Dolus <i>Russorum</i> . 58. <i>Polachorum</i> .	113
Draco confectus.	5
Duella bina <i>Polonorum</i> cum <i>Turcis</i> .	212. 213
Petra <i>Dumini</i> poem infelix.	61. 62.
	Electione

HERVM

E

Electione Regum libertatis putrix.	168
Elizabetha <i>Ludovici</i> <i>Vingam</i> sua.	122
nubis <i>Legelloni</i> .	123
Estera ob pudicitiam dicta <i>Sigism.</i> I. uxor.	182
Expeditio publica sub <i>Sigism.</i> I.	191

F

Fines in <i>Polonia</i> sub <i>Casim.</i> <i>Ma</i> .	114
Felicitas periculosa.	44
Idem servare quorum principum.	74
<i>Nico.</i> <i>Forlejus</i> <i>Castel.</i> <i>Cracov</i> & <i>Dux</i> exere. 157	
<i>Po. atria.</i> <i>Lublinensi</i> & <i>Dux</i> exereit. 175. 183	
Fisci avaritia sub <i>Micestilo</i> sine.	67
Fraudes cautos homines faciunt.	58
Frustratus <i>Cardinalis</i> frater <i>Alexandri</i> <i>Rogio</i> .	168
	169
<i>Friderici</i> <i>Barbarosse</i> in <i>Poloniam</i> expeditio.	64

G.

<i>Georgius</i> <i>Bohemorum</i> <i>Rex</i> .	154
<i>Germani</i> unde in <i>Polonia</i> <i>submontana</i> .	119
<i>Gladus</i> <i>Poloni</i> stringunt inter sacra.	25
<i>Michael</i> <i>Glinzcius</i> turbat <i>Lithuaniam</i> .	170
conspirat cum <i>Moscho</i> .	175
<i>Onesius</i> condita.	2
<i>Gothofredus</i> <i>Kriterus</i> <i>Curlandia</i> <i>Dux</i> creatur.	204
<i>Guicelmus</i> <i>Austriacus</i> amicit <i>Elizabetham</i> <i>Legello-</i> <i>ni</i> postea nuptum.	123

H.

<i>Habita</i> <i>Polonorum</i> sumi i.e. nomen unde.	53
<i>Halicia</i> & <i>Haliciensis</i> .	58. 70. 77
<i>Halicia</i> archiepiscopus.	119
<i>Ioh.</i> <i>Herburti</i> fortitudo & pericul.	213. 214
<i>Heronum</i> filii degenerant.	32
<i>Ioh.</i> <i>Hunnadesa</i> .	241

Legende

INDEX

U	
<i>Ioban. Olesincius Marechalhus scite diffiduum</i>	
<i>pacat.</i>	137
<i>Omnia quando observentur maxime.</i>	163
<i>Orichonius calibatu oppugnato turbat turbatur</i>	
<i>que.</i>	200
<i>Constans. Ostregui Victoria de Tartaris.</i>	178. de
<i>Moschis.</i>	179
<i>Scendirag. Ostroagine.</i>	139
P.	
<i>Stanisl. Pacius Moschos profligit sub Sigism. Au-</i>	
<i>gusto.</i>	206
<i>Palatinus XII. imperant 3. leges condunt, decem-</i>	
<i>viris Rom similes 3. degenerant. q. iterum im-</i>	
<i>perant post Vendam.</i>	8
<i>Palatinus quidā pudore ignominia se suspendat.</i>	39
	P. 19.

R E R V 31.

Polonius Cracoviensis	85
Polonia a Polono	26
Paterfamilias dictus Ca.	113
Paulus Polocensis Episcopus seditionem movet	40
Pudico & Negro.	82 29
Perfidie exempla.	74-8
Petris in Polonia.	114
subditus.	25
Legatus pueri a seipsum vocatus non si e miraculo.	17. regnat optime.
In ga posuerit e si.	12. ibid.
Petrus morbus unde vulgo orta credatur	91
Polonia ab Boleslas Andacea cadem excommunicata a Pontifice.	45
Poloni gladios fringunt inter sacra.	18
Pomerania ulterior derivata a Polonia regno.	79
altera proditur Marchionibus. 99. occupatur a Craciviensibus.	100. 101.
Pomerania a bellis sub Andacea. 37. sub Crispo. 61.	66
Pomerania vici convertuntur ad Relig. Chr.	56
Papaeus Mayor degenet. 13. Craciviensis habitat ibid.	
Papaeus Minor veterum mancipium. 2. & xxviii. 14. patros veneno necat. 15. a muribus consumitur.	16
Premissi auri fidei stratagemas. 9. electio in Regi.	114
Premisus Majoris Poloniae Dux Regum nomen resumit. 93. occiditur.	94
Privilegia quo tempore plerumque dantur.	112
Proditorum satum.	118
Professores in Polonia sub Vladislao.	113 138
Profectum bellum sub Casimiro princ.	71
sub Vladislao Hermanno.	46
sub Sigism. 1.	184
Præst. tributari Polono.	29
dedum se Casimiro III.	148
Præst.	

INDEX

Tartari quodis gens 78. eorum in Tauricam Cherfonefum adventus, & inde in Ruffiam. 78. eorum irruptio sub Padico multiplex. 81. sacros novem antribus Christianorum implent. 81	
Eorum irruptio sub Iefco Negro. 91	
Virginitas millia Virginum abducunt. ibid.	
aquas inficiunt. ibid. irruptio alia sub Vladislao. 111. 139. sub Ioh. Alberto. 161. de his sub Alexandro victoria insignis. 172	
Ioh. Tencimius. 139. Palat. Sandomir. leges novas defendit. 139	
Trepka secretorum inter tormenta tenax. 179	
Tributum extraordinarium. 80	
Tributum nimia sub Mieciflas fene. 67	
Turci vincuntur. 141. vincunt ad Varnam 145. gelu peruntur dryiniis. 165	
Endum occupant fraude. 191	
Turcarum quorundam duellum cum Polonio. 212. 213	

V.

V Alachia inter Turcas & Polonos vacillat. 162	
Palachi crudelitatem Principis non avertuntur. 212	
Vlachicum bellum sub Ioh. Alberto. 162	
sub Sigism. 1. 177	
Vlachorum dolus 113. 164. irruptio gravissima. 165. alia sub Alexandro. 169	
Varnensis clades Ungarorum. 144	
Venceslai duo Poloniae Reges. 96. 98	
Venday, virgo mascula, prociis respicit. 7	
seipsam in Vistulam precipitat. 8	
Veringus Consul. Cracov. excepit quatuor Reges 114	
Vicinus malus quanta calamitas. 108	
Vienna obsessa a Turcis. 158	
Vitoldus seditiones movet. 125	
regnum ambit & prope accipit. 131. 134	
Vladis-	

R E R V M.

Vladislai Lothici in Silesios bellum. 95. dejectione de principatu & exilium. 96. 97. restitutio. 98	
Oraio ad suos. 104	
Victoria ingens de Cruciferis. 108	
Encomium. 109	
Vladislans Crivoulti successor iniquus in fratres 60. fugatur regno. 62	
Vladislans Hermannus Audaci succedit. 44	
Secochum agere deserit. 48	
Vladislans Casmiri III. filius Bohemorum Rex. 155	
Vladislans III. puer regno inauguratur 137. Fugavit regnum, agere suscipit. 139	
perit ad Varnam. 145	
Ungaricum bellum sub Boleslao Andaceo. 98. 40.	
Ungarorum ad Varnam clades. 145	
ad Mohacum. 198	

Z.

Z Abreximius Lithuonicus Marefchallus. 175	
Zamosciana familia insignis. 109	
Ioh. Zamoscius. 109	
Stanisl. Zamoscius. 105	
Zaremba persequitur Cruciferos. 184	
Ioh. Zbovovii fortitudo in Moschos. 105	
Nicol. Zembocii uxor castitate laudata. 41	
Zimomilus quietis amans. 22	
caecum filium suscipit. 23	
Ziemovius ordines militares instituit, vir fortissimus. 20	
Ziemovius Masoviae dux. 122	

F I N I S.

Mist. Polon.
a. general.

